

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

2007-2018 İZMİR İLİ DIŞ TİCARET ANALİZİ

Hilal AKTEPE

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Aslı Seda KURT

İZMİR – 2019

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “2007-2018 İzmir İli Dış Ticaret Analizi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Hilal AKTEPE

İmza

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
2007-2018 İzmir İli Dış Ticaret Analizi
Hilal AKTEPE

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İktisat Anabilim Dalı
İktisat Programı

Günümüzde artan uluslararası ticaret ile birlikte Yeni Dış Ticaret Teorilerinden Endüstri içi ticaret oldukça dikkat çekmektedir. 24 Ocak 1980 yılında Türkiye’de İhracata Dayalı Sanayileşme Stratejisi’ne geçilmesi ile dışa açık piyasa ekonomisi kabullenilmiş ve bu strateji dış ticaret hacminin artmasını sağlamıştır. Bu tezin amacı, İzmir ilinin dış ticaret yapısını analiz etmek ve buradan hareketle İzmir’de ticaretin gelişmesine hizmet edecek politika önerilerine ulaşmaktır.

Dış ticaret hacmi hem ihracat hem de ithalat verilerinin tamamını ifade ettiği için hacimde meydana gelen artış dış ticaret fazlası olduğunu göstermemektedir. Dışa açık piyasa ekonomisine geçiş ile birlikte ihracatta meydana gelen artıştan daha fazla ithalat artış olmuştur. Bu durum da dış ticaret açığına neden olmuştur. Teze konu olan ilgili dönemde Türkiye genelinde son 10 yılda her yıl açık söz konusu iken İzmir ili için durum daha olumludur. 2018 yılında açık kapanıp, dış ticaret fazlası verilmiştir. Dış ticaret endekslerinden yararlanılarak İzmir ilinin endüstri içi ticaret yapısına ilişkin özellikleri ve karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürün grupları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dış Ticaret, İzmir, Endüstri İçi Ticaret, Karşılaştırmalı Üstünlük.

ABSTRACT
Master's Thesis
The Analysis of İzmir's Foreign Trade in 2007-2017
Hilal AKTEPE

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Economics
Economics Program

Today, with increasing international trade, intra-industry trade which is one of the new Foreign Trade Theories is quite remarkable. At the 24th of January 1980 , with the transition to export-based industrialization strategy Turkey has accepted the open market economy and increased its foreign trade volume. The aim of this thesis is to analyse the foreign trade structure of İzmir and from this point of view to reach the policy recommendations which serve the development of the trade in İzmir.

The increase in foreign trade volume does not always mean that there is a foreign trade surplus. Because foreign trade volume refers to both exports and imports. With the transition in the open market economy, increase in imports was greater than increase in exports. As a result of that, foreign trade deficit occurred. The period of this thesis , while Turkey had foreign trade deficit for the last 10 years , it was more positive for İzmir. In 2017, the deficit has disappeared and has appeared surplus. By using the foreign trade indices, properties related to the structure of intra-industry trade of İzmir and the product groups with comparative advantage have been defined.

Keywords: Foreign Trade, İzmir, Intra Industry Trade, Comparative Advantage.

2007-2018 İZMİR İLİ DIŞ TİCARET ANALİZİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ TİCARETİN TANIMI VE KAPSAMI

1.1. DIŞ TİCARETİN TANIMI VE ÖNEMİ	1
1.2. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN KAVRAMLAR	2
1.2.1. Döviz	2
1.2.2. Gümrük	3
1.2.3. Serbest Bölge	3
1.2.4. Kambiyo	4
1.2.5. Sigorta	4
1.3. DIŞ TİCARETİN KAPSAMI	5
1.3.1. İthalat	5
1.3.2. İhracat	6
1.3.3. Transit Ticaret	7
1.4. DIŞ TİCARET STRATEJİLERİ	7
1.4.1. İthal İkamesine Yönelik Sanayileşme Stratejisi	7
1.4.2. İhracata Yönelik Sanayileşme Stratejisi	9

1.5. DIŞ TİCARETE GİRİŞ ŞEKİLLERİ	10
1.5.1. Doğrudan İhracat	10
1.5.2. Dolaylı İhracat	11
1.5.3. Ortak Yatırım	12
1.5.4. İhracat Konsorsiyumları	13
1.5.5. Lisans Anlaşmaları	14
1.5.6. Dış Ticaret Şirketleri	14
1.6. DIŞ TİCARET STANDARTLARI	15
1.6.1. Türkiye'deki Dış Ticaret Standartları Kuruluşları	15
1.6.1.1.TSE	15
1.6.1.2. BTK	16
1.6.2. Dünya'daki Dış Ticaret Standart Kuruluşları	17
1.6.2.1. ISO	17
1.6.2.2. EN	17
1.6.2.3. CENELEC	18
1.6.2.4. CE	18

İKİNCİ BÖLÜM

DIŞ TİCARETE İLİŞKİN TEORİK ÇERÇEVE VE DIŞ TİCARETİN ÖLÇÜLMESİ

2.1. DIŞ TİCARET TEORİLERİ	20
2.1.1. Klasik Dış Ticaret Teorileri	20
2.1.2. Neo Klasik Dış Ticaret Teorileri	23
2.1.3.Yeni Dış Ticaret Teorileri	24
2.2. DIŞ TİCARET ENDEKSLERİ	29
2.2.1. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksleri	29
2.2.2. Vollrath Endeksi	31
2.2.3. Grubel-Lloyd Endeksi	32
2.2.4. Brühlhart B Endeksi (Marjinal Endüstri İçi Ticaret Endeksi)	33
2.2.5. İki Yönlü Ticaret Endeksi	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
2007-2018 İZMİR İLİ DIŞ TİCARETİNİN ÜRÜN GRUBU BAZINDA
ANALİZİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ	36
3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	36
3.1.2. İzmir'in İthalat ve İhracatının Genel Durumu	37
3.1.3. Veri Seti ve Yöntem	47
3.2. LİTERATÜR TARAMASI	47
3.3. İZMİR İLİ DIŞ TİCARETİNDE ENDÜSTRİ-İÇİ TİCARET: ÜRÜN BAZINDA ANALİZ SONUÇLARI	50
3.3.1. Açıklamalı Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksine Göre Analiz Sonuçları	50
3.3.2. Vollrath Endeksine Göre Analiz Sonuçları	55
3.3.3. Grubel-Lloyd Endeksine Göre Analiz Sonuçları	60
3.3.4. Brülhart Endeksine Göre Analiz Sonuçları	65
3.3.5. İki Yönlü Ticaret Endeksine Göre Analiz Sonuçları	70
SONUÇ	75
KAYNAKÇA	79
EKLER	

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye Dış Ticaret İstatistik Verileri (2007-2018)	s. 37
Tablo 2: İzmir Dış Ticaret İstatistik Verileri (2007-2018)	s. 38
Tablo 3: İzmir'in Dış Ticaretinin Türkiye İçindeki Payı (2007-2018)	s. 39
Tablo 4: İzmir İli Sektörel Olarak Dış Ticaret İstatistik Verileri (2007-2018)	s. 40
Tablo 5: İzmir-Türkiye Açıklamalı Karşılaştırmalı Üstünlük Endeks Sonuçları	s. 51
Tablo 6: İzmir-Türkiye Vollrath Endeks Sonuçları	s. 56
Tablo 7: Grubel-Lloyd Endeksi ile İzmir İli Endüstri-İç Ticaret Değerleri	s. 61
Tablo 8: Brülhart Endeksi ile İzmir İli Endüstri İç Ticaret Değerleri	s. 66
Tablo 9: İzmir-Türkiye İki Yönlü Ticaret Endeks Sonuçları	s. 71
Tablo 10: İki Yönlü Ticaret – Endüstri İç Ticaret'in Yönü	s. 74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İhracat Verileri	s. 45
Şekil 2: 2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İthalat Verileri	s. 46

GİRİŞ

Türkiye, 1970’li yıllarda İthal İkamesine Dayalı Sanayileşme Stratejisi’ni izleyerek sanayisini diğer ülkelerinki ile rekabet edebilecek hale gelene kadar korumayı ve dış ticareti bu yolla kontrol altında tutmayı amaçlamıştır. Ancak izlenen bu stratejiye rağmen sanayinin yenilikçi bir yapıya kavuşturulamaması üzerine rekabet ile bu amaca ulaşılması yoluna gidilmiş ve 1980 yılında İhracata Dayalı Sanayileşme Stratejisi’ne geçerek büyümeyi ihracata dayandırmıştır. 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği ve sonrasında yaşanan ekonomik krizler dış ticaret üzerinde büyük değişimler meydana getirmiştir. Globalleşen Dünya’da dış ticaretin kaçınılmaz bir hal alması bazı ürünlerin nihai tüketici talebinden kaynaklı olarak ithalatını veya karşı ülke için ihracatını zorunlu hale getirmektedir.

Bazı ürün gruplarında ülke içerisinde üretimin olmaması ya da yetersiz kalması ithalata yönlendirirken; bazen piyasa koşullarında meydana gelen talep ve farklı ürünlere erişim sağlayabilen tüketici istekleri de ithalatın veya ihracatın artmasına neden olabilmektedir. Bu durum da endüstri içi ticaretin artmasına neden olmaktadır. Bu durum yalnızca tüketici kaynaklı olmamakla birlikte üretici çıkarlarından dolayı da endüstri içi ticaret artış göstermekte ve sektörel olarak farklılıklar göstermektedir.

Dış ticarete ilişkin olarak teorik ve uygulamalı katkılar artmakta ve dış ticaretin yapısındaki değişim sürmektedir. Diğer yandan uygulamalı çalışmalar daha çok ülke boyutundaki analizleri içermektedir. Bu nedenle il ve sektör bazında yürütülecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece illerin/bölgelerin dış ticarete ilişkin özellikleri belirlenecek, üstünlükleri ve dezavantajları ortaya konabilecektir. Bu çabalar, ticareti geliştirerek bölge ve ülke ekonomileri ile dünya refahına olumlu katkıda bulunacak politikaların oluşturulmasını kolaylaştıracaktır. İşte bu nedenle, bu tezde İzmir ilinin dış ticaret yapısı tüm yönleriyle ortaya konmakta, endüstriler arası ve endüstri içi ticareti ölçmede kullanılan endekslerden yararlanılarak İzmir ilinin ticaret yapısı ve üstünlükleri belirlenerek politika önerilerine ulaşılmaktadır.

Çalışmamızda öncelikle dış ticarete ilişkin kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. İkinci bölümde dış ticareti açıklamaya yönelik teoriler ve dış ticaret analizlerinde kullanılan endeksler tanıtılmıştır. Üçüncü bölümde ise literatür

taraması, amaç, kapsam ve uygulamaya yer verilmiştir. 2007-2018 yıllarına ait Türkiye ve İzmir ili için dış ticaret verileri değerlendirilmiştir. Öncelikle İzmir'in karşılaştırmalı olarak üstün olduğu sektörler/ürün gruplarının tespit edilmesi amacı ile Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksi ve Volltrath Endeksi hesaplanıp yorumlanmıştır. Ardından endüstri içi ticareti tespit etmek için Grubel-Lloyd Endeksi ve Brühlhart Endeksi hesaplanmıştır. Son olarak iki yönlü ticaret endeksi hesaplanmış ve endüstri içi ticaretin var olduğu sektörlerde yatay-dikey mal farklılaştırması tespit edilmiştir. Analizde yer alan tüm veriler Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) alınmıştır. ISIC Rev3 sınıflaması 4. Düzey veriler kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ TİCARETİN TANIMI VE KAPSAMI

1.1. DIŞ TİCARETİN TANIMI VE ÖNEMİ

Dış ticaret, en bilinen anlamıyla uluslararası alanda yapılan mal ve hizmet alışverişi olarak açıklanmaktadır. Genel olarak dış ticaret kavramı mal ithalatı ve ihracatı yerine de kullanılmaktadır. Fakat sadece malların değil hizmetlerin de ithalatı ve ihracatı gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra dış ticaret istatistiklerinde hizmet ithalatı ve ihracatı ele alınmamaktadır (TUİK, 2008: 1). Dış ticaret işlemleri, iç ticaret işlemleri karşısında daha karmaşık, daha masraflı ve daha dikkat isteyen işlemlerden oluşmaktadır. Herhangi bir hata yapılması durumunda hem fazladan masraf ödeme hem malı alamamaya veya gönderememe gibi sonuçlar doğurabilir. Dış ticaret kapsamı içerisinde tarafların hak ve yükümlülükleri bakımından mevzuat, yabancı para kullanımı açısından kambiyo, malların taşınabilmesi için nakliye ve sigorta, şirket ve ülke ekonomisine etkilerinin tespiti açısından muhasebe ve finans, tüm bu işlemlerin gerçekleşmesi aşamasında düzenlenen sözleşme ve prosedürler bakımından belgeler büyük önem taşımaktadır (Kaya, 2015: 4).

Dış ticaret yolu ile talep fazlası olan malların dış pazarda değerlendirilerek küresel piyasadan faydalanılması ve ülke içerisinde daha pahalıya gelecek ya da yetersiz kalacak üretimin dış ülkelerden sağlanması mümkün olmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle gelişmekte olan ülkeler bakımından oldukça önemlidir. Gelişmekte olan ülkelerin ihracat olanakları gelişmiş ülkelere oranla daha kısıtlıdır. Bu ülkeler ekonomik olarak kalkınabilmek için büyük miktarlarda yatırım ve ara malı ithal etmek durumundadırlar. Kolay olmayan bu süreç, dış ticaret açıkları, dış finansman kaynaklarının yetersizliği ile gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınma sorunları yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu çerçevede ele alındığında dış ticaret, sadece ödemeler dengesi açısından değil; üretim, yatırım büyüme ve kalkınma süreçleri yönünden de önem taşımaktadır (Utkulu, 2008: 3).

Ülkelerin iç dinamiklerini harekete geçirme özelliği sayesinde dış ticaret, ülkelerin ekonomilerini harekete geçirebilmektedir. Ekonomik kalkınma açısından tarım, sanayi ve hizmet sektörleri, dış ticaretin gerçekleşmesini sağlamaları

bakımından önemlidir. Bir ülkenin gelişebilmesinde özellikle sanayi sektörünün etkisi yadsınamaz derecede büyüktür. Çünkü ekonomi, istihdam ve gelişim düzeyini etkileyen ilk sektörlerden biridir. Kalkınma yatırımlarının finansmanın da ihracattan elde edilen gelirlerin önemli bir payı olduğu için kalkınmanın hızlanması ihracat gelirlerinin artırılması ile doğru orantılıdır. İhracatta yaşanan değişimler GSYİH'nin de aynı şekilde değişmesini sağlayacaktır. Diğer bir deyişle ihracatın artması demek büyümenin de artması demektir. Ekonominin iki şekilde etkilendiği bu durum sonucunda hane halkı geliri artar ve fakirlikte düşüş meydana gelir. Ortaya çıkan ikinci etki ise ihracat artışı dolayısıyla artan üretimin, vergilerde bir artış sağlayarak hükümet harcamalarının artmasına olanak tanınmasıdır (Şerefli, 2016: 137).

Dış ticaret ile büyüme arasında olumlu bir ilişkinin olduğu görüşünün yanı sıra dış ticaretin ekonomik büyüme bakımından etkisiz olduğu görüşü de bulunmaktadır. Ancak bu konudaki genel kanı dış ticaret ve büyüme ilişkisi iki yönlü olduğudur. Bu durumda dış ticaret büyüme üzerinde etkili olurken büyüme de dış ticareti etkilemektedir (Gül, Kamacı ve Konya, 2013: 3). Örneğin ülkede büyüme neticesinde ortaya çıkan gelir artışı ithal mallara olan talebi de artırabilmektedir. Bunun sonucunda da dış ticaret açıkları meydana gelebilmektedir.

1.2. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN KAVRAMLAR

Dış ticareti oluşturan ve çalışmalarda sıklıkla kullanılan bazı temel kavramlar şöyledir; döviz, gümrük, serbest bölge, kambiyo ve sigorta. Bu kavramlar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

1.2.1. Döviz

Genel olarak bakılacak olursa, diğer ülkelerin paralarına döviz adı verilmektedir. Nakit paraya dönüştürülebilecek araçlar (havale, ödeme emri, mevduat sertifikaları vb.), döviz olarak nitelendirilmektedir. Dar anlamda bakılacak olursa, Türk Parasını Koruma Kanunu'nda döviz, efektif yani nakit para dâhil, yabancı parayla ödemeyi sağlayan her türlü hesap, belge ve araç olarak tanımlanmaktadır (TPKKH,1989:2)

Geniş anlamda ele alındığında ise yabancı ülkelere ödeme yapmaya yarayan her çeşit çevrilebilir araç (çek, poliçe, emre yazılı senet, hazine bonosu, hisse senedi ve tahvil) döviz olarak değerlendirilmektedir. Özellikle bankacılık uygulamalarında nakit yabancı paralara karşılık olarak, bu gibi para yerine geçen ödeme araçlarına da döviz denmektedir (Kaya, 2015: 7).

1.2.2. Gümrük

Gümrük, ülkelerin sınırlarından malların giriş çıkışlarındaki hareketlerinin kontrol ve denetimlerinin yapıldığı yer olarak açıklanmaktadır. Yurt dışına gidiş ya da yurt dışından dönüşlerde de gümrük işlemleri yapılmaktadır. Gümrük işlemlerinin en önemli bölümünü dış ticaret yapan ticari işletmeler ve bu işletmelerle ilişkili olan bölümler oluşturmaktadır (MEB, 2011: 6).

Dış ticaret sürecinin önemli bir kısmı gümrük işlemleri sırasında gerçekleşmektedir. Söz konusu gümrük işlemleri her türlü ürün, madde ya da değer olarak nitelendirilen eşyaya özet beyan işlemleri dâhil olmak üzere gümrükçe onaylanan veya kullanım şeklinin tespit edilmesi ile başlayan ve gümrük yükümlülüğünün ortadan kalkmasıyla sonlanan bir dizi işlemten meydana gelmektedir. Gümrük işlemleri sebebiyle gümrük görevlileri ile muhatap olan kişiler; gümrük idareleri ve ilgili diğer idareler tarafından yapılacak gözetim ve kontrollerden geçerek bu idarelerin tahsil edeceği her tür vergi, resim, harç ve ücretleri ödemek veya bunları teminata bağlamak ve ilgili mevzuatın uymayı zorunlu kıldığı her tür işlemi yerine getirmekle sorumludurlar (Üyümez ve Gültekin, 2016: 344).

1.2.3. Serbest Bölge

Serbest bölgeler, bulunduğu ülkede ticari, mali ve iktisadi alanlar kapsamında uygulanan hukuki ve idari düzenlemelerin geçersiz olduğu ya da kısmen geçerli olduğu, sınai ve ticari faaliyetler için daha fazla teşviklerin gerçekleştirildiği ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerler olarak açıklanmaktadır. Serbest bölgelerin birçok avantajları vardır. Buna örnek olarak; arazi maliyetlerinin uygun

olması, kurumlar vergisi ve gelir vergisinden muaf olması, ürün veya mallara yönelik bir kısıtlama olmamasını gösterebiliriz. Türkiye’ de 21 adet serbest bölge bulunmaktadır. Ege, Antalya, Gaziantep gibi serbest bölgeleri örnek gösterebiliriz.

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'na göre serbest bölgeler; yurtdışından yapılan yatırımların hızlandırılması, ihraca yönelik yatırım ve üretimin teşvik edilmesi, işletmelerin ihracata yönlendirilmesi ile uluslararası ticaretin geliştirilmesi amaçlanarak kurulmuş ve işletmeye açılmıştır. Yer aldıkları ülkelerin ekonomilerine hem katkıda bulunan hem de çağdaş ve gelişime açık yapıları ile dış ticarete yönelmek isteyen şirketlere gerekli yatırım ortamını sağlayan serbest bölgeler, lojistik merkezler olarak da ortaya çıkmaktadır (Kaya ve Turguttopbaş, 2012: 109).

Serbest bölgeler de bulunan işletmelerin dış ticaret açısından avantajları oldukça fazladır. Hem yerli pazara hem de yabancı pazara erişim açısından, vergisel muafiyetler açısından, stratejik açıdan vs. birçok imkâna sahiptirler. Ayrıca ithal girdi kullanarak ihraç yapan işletmeler için serbest bölgeler de faaliyet göstermek daha karlı olmaktadır.

1.2.4. Kambiyo

Kavram olarak, para niteliği taşıyan belgelerin değiştirilmesi anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle kambiyo, para alım ve satımı aşamasındaki işlemleri kapsamaktadır. Kambiyo işlemleri esnasında kullanılan kambiyo senedi ise değerli evrakların tüm özelliklerine sahip ve bu doğrultuda en yaygın olarak kullanılan değerli evrak türüdür. Kanunen emre yazılı olarak düzenlenen, içerdikleri hak bakımından mutlaka bir para alacağını konu edinen, ekonomik alanda çok işlem ve etki gören önemlerinden dolayı Türk Ticaret Kanunu’nda özel olarak düzenlenmiştir.(MEB, 2011: 4).

1.2.5. Sigorta

Sigorta, ihracatçı ile ithalatçı arasında anlaşılan malların bulundukları yerden alıcıya teslim edilecekleri zamana kadar geçen sürede görebilecekleri zarar ya da hasarlara karşı garanti altına alınmalarıdır. Ticari mal ve para kaybının önüne

geçebilmek adına en önemli unsurlardan biridir. Yapılan sigortalar nama, emre ya da hamiline olarak düzenlenebilir. Ayrıca ciro yoluyla devredilebilmektedir. Bu kapsamda sigorta poliçeleri üzerinde sigortanın ne hakkında düzenleneceği, sigortanın içereceği riskler, sigorta şirketini ve sigortayı yaptıranın kimlik bilgileri, düzenlenme tarihi, sigorta bedeli, sigorta primi tutarı, ödeme tarihi ve yeri, uluslararası taşıma firmasının unvanı, malın cinsi ve özellikleri, taşıma firmasıyla sevkiyat için belirlenen süre, malın taşıma firmasına nerede ve ne zaman teslim edileceği yer almaktadır (DTUR, 2013: 81). İşleme alınan yanlış bilgi ve belgeler hasar durumunda sigortanın ödenmemesine veya iptal olmasına neden olabilir.

1.3. DIŞ TİCARETİN KAPSAMI

Dış ticaretin meydana gelmesi için ihracat, ithalat veya transit ticaret eylemlerinden birinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu kavramların açıklamaları aşağıda verilmiştir.

1.3.1. İthalat

İthalat diğer bir deyişle dış alım, genel bir ifade ile bir ülkede üretilen herhangi bir malın diğer ülkelerde bulunan alıcılar tarafından satın alınması şeklinde açıklanmaktadır. Daha açık bir şekilde açıklanması gerekirse ithalat, bir ürünün mevcut olan mevzuata uygun bir şekilde kişiler veya işletmeler tarafından diğer ülkelerden alınması ve tutarının ihraç eden işletmeye gönderilmesidir. Gelişmekte olan ülkelere bakıldığında sanayileşmelerinin ilerleyebilmesini sağlamak için kullanılan araç ve ham maddeleri diğer ülkelerden sağladıkları görülmektedir. Yeteri kadar sermaye birikimi bulunmayan ya da teknolojilerinin gelişmemiş olduğu ülkeler ithalata yönelmek durumdadır (Yurdakul, 2014: 14). Bazı durumlarda ise üretim veya yurtiçi alımın daha maliyetli olması ithalata yönelimi artırır.

İthalat aynı zamanda dış ülkelere döviz çıkışı gerektirmesi, yerli ürünler yerine yabancı ülkeler tarafından üretilen malların tercih edilmesi gibi özellikleri nedeniyle hem yerli üretici hem de ülke ekonomisine yaptığı negatif etkilerden

dolayı çok büyük miktarlarda gerçekleşmesi istenmeyen bir işlemdir (Kaya ve Turguttopbaş, 2012: 23).

1.3.2. İhracat

İhracat, bir ürünün, yürürlükte yer alan İhracat Mevzuatı ile Gümrük Mevzuatına uygun bir şekilde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını ya da Dış Ticaret Müsteşarlığınca kabul edilecek sair çıkış ve işlemler olarak açıklanmaktadır. İhracat, bir ülkenin ekonomisindeki büyümenin sürdürülebilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple kalkınmada yeri doldurulamaz bir unsur olarak görülmektedir. Milli gelirin artmasını sağlayarak ekonomik büyümeyi olumlu şekilde etkileyen ihracat artışı aynı zamanda döviz darboğazının aşılması doğrultusunda da ekonomik kalkınmaya destek çıkmaktadır. Bu sebeple ihracatın artması için yapılan çalışmalar ve yürütülen politikalar, uzun zamandır ticari rekabetin temel unsuru olarak görülmektedir (Kaya ve Turguttopbaş, 2012: 3).

İhracatın ekonomideki öneminden dolayı toplam ihracatın hem adet olarak hem de değer olarak artış ve azalışı büyük önem arz etmektedir. Bununla birlikte ekonomik göstergelerin birçoğu ihracattan türemiştir. İhracat verileri aracılığı ile ülke ekonomisindeki nedensellik ilişkilerinin yönünü, şiddetini ve zaman gecikmelerini hesap edebilmek için istatistik ve ekonometrik analizler yapmak mümkündür (Utkulu, 2008: 6).

İhracatın büyümeye olan olumlu etkileri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Gül, Kamacı ve Konya, 2013: 3):

- İhracatın artması ile milli gelir artmaktadır.

- İhracatın artması uzmanlaşmayı arttırmaktadır.

- İhracatın artması üretimi arttırmaktadır. Bunun yanı sıra ihracatın maliyetleri düşürmesi sonucu ürün kalitesi de artmakta, bunun sonucunda da verimlilik artmaktadır.

- İhracat rekabeti arttırmaktadır. Rekabetin artması ile üretimde teknolojik gelişmelere uyumlu olmak zorunluluğu doğmuştur.

-İhracatın artması yurtiçi tasarruf ve yatırımı arttırır, bu da ödemeler bilânçosunun fazla vermesini sağlar.

-Yapılan ihracat sonucu artan döviz miktarı ithalatın da artmasına sebep olacaktır.

1.3.3. Transit Ticaret

Transit ticaret, yurt dışında veya serbest bölgede yer alan bir firmadan ya da antrepodan satın alınan malın, ülke üzerinden direkt olarak yurt dışındaki veya başka bir serbest bölgedeki bir firmaya ya da antrepoya satılması olarak adlandırılmaktadır (Kaya, 2015: 12).

Transit ticaret talepleri, "Transit Ticaret Formu" düzenlenerek bankalara yapılmaktadır. Transit ticarete konu olan malların hareketinden ithalata ve ihracata ilişkin vergi, resim, harç ve fon tahsil edilmemektedir. Gümrük İdareleri tarafından verilen izin doğrultusunda ürünlerin gümrük hattını aşarak işçilik görmek üzere fiktif depo veya antrepolara alınması "fiili ithal" hükmünde değildir. Uluslararası anlaşmalarla ticareti yasaklanmış mallar ile Müsteşarlığın madde politikası itibariyle transit ticaretinin yapılmasını uygun görmediği mallar transit ticarete konu olamaz. İthalat ve ihracat yapılması yasaklanmış ülkelerle transit ticaret yapılamaz (MEB, 2011: 12).

1.4. DIŞ TİCARET STRATEJİLERİ

Rekabetin artması ile birlikte ülkelerin daha ucuz, daha kaliteli, daha çeşitli ürünlerle piyasalarda yer alma istekleri artmıştır. Ülkelerin ürün gruplarına göre nasıl bir sanayileşme stratejisi izleyecekleri piyasa koşullarına göre oluşmaktadır.

1.4.1. İthal İkamesine Yönelik Sanayileşme Stratejisi

Küçük bir piyasaya sahip, düşük gelirli ve geri teknoloji seviyesindeki gelişmekte olan ekonomiler, sosyo-ekonomik yapılarını değiştirerek sanayileşmeyi hedeflemektedir. Bu tür ülkeler ekonomik kalkınmayı hızlı bir şekilde gerçekleştirmeyi amaçlamakta ve ithal ikamesine dayalı bir sanayileşme stratejisi

takip etmektedirler. İthal ikamesine yönelik sanayileşme stratejileri iki aşamadan meydana gelmektedir.

Birinci aşamada yerli üretimin hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak tüketim ve ithal edilen ürünlerin ikamesi için yapılan üretim gösterilmektedir. Bu aşamanın sona ermesi yurtiçi piyasanın sınırlarının zorlanmasıyla gerçekleşmektedir. Bu aşamanın tamamlanması sonucu tüketimde gerçekleşen düşüş ile birlikte üretimde de yavaşlama görülebilmektedir. Bu çerçevede iki önemli nokta bulunmaktadır. Bunlardan ilki kurulan yeni sanayilerin korunması gerekliliğidir. Fakat bu korumacı yapıdan zaman içerisinde vazgeçilmelidir. Bu noktada ya ithal ikamesinin ikinci aşamasını oluşturan ara ve yatırım malları ikamesine yönlenmesi ya da kurulmuş olan tüketim malları sanayinin ihracata yönltilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde büyüme süreci engellenmiş olacaktır. İkincisi, büyümenin ancak yurtiçi piyasanın izin verdiği ölçüde devam etmesidir (Armağan, 2007: 6). Bir sonraki aşamada da dış piyasalara açılacak veya ara malları ve yatırım mallarının yurt içinde üretimi yapılacaktır. Fakat ikinci aşamada maliyetlerin fazla olması sebebiyle firmaların ihracata dâhil olmaları zorlaşacaktır. İhracat teşvikleri ve teşvik sistemindeki kararlılık doğrultusunda ise ihracatın artması ve gerekli olan döviz kuru politikasının uygulanması olanaklı hale gelecektir (Konya, 2012: 42).

İthal ikamesinin amaçları şu şekilde sıralanmaktadır (Egeli, 2011: 151):

- a) Kalkınmasını, sanayisini geliştirme yoluyla gerçekleştirmek isteyen gelişmekte olan ülkeler, bazı sanayi ürünlerinin ithalatını yapmak yerine bu ürünleri iç piyasada üretip sanayileşebilecektir.
- b) İthal ikameci politikalar sayesinde ülkelerin ekonomileri dışa bağımlılıktan kurtularak dış ticaret hadlerinin aleyhte gelişmesinin zararlarını kısmen de olsa ortadan kaldıracaktır.
- c) Ödemeler dengesi güçlükleri önemli ölçüde aşılmış olacak ve döviz tasarrufu sağlanacaktır. İthal edilen ürünler yerine bu ürünlerin ülke içinde üretilmesi ile giderlerden tasarruf edilerek dış açık sorunu çözülebilecektir.
- d) İthal ikamesine dayalı bir sanayileşmede, iç talep doğrultusunda ithal edilen ürünün üretimi gerçekleştiğinde yeni bir pazar yaratmaya gerek kalmayacaktır.

- e) Tarımsal ürünler ve tarım dışı hammaddelerde dünya talebinin fiyat ve gelir elastikiyetinin düşük olduğu kabul edilmektedir. Bu doğrultuda gelişmekte olan ülkelerin ihracatı yavaş bir şekilde ilerlemektedir. Bu sebeple ithal ikamesi politikası uygulanması gerekmektedir.
- f) İthal ikamesi ile sanayi üretiminin artması, sermaye birikiminin hızlanmasını, yurtiçi talebin genişlemesini ve tarımsal kesimdeki mevcut gizli işsizler için de yeni iş olanaklarının yaratılmasını sağlayabilecektir.

1.4.2. İhracata Yönelik Sanayileşme Stratejisi

İhracata Yönelik Sanayileşme Stratejisi kapsamında değerlendirildiğinde dış ticarete ağırlık veren bir ülke yabancı firmaların rekabet ortamına maruz kalacak ve yerli işletmeler daha uygun ve kaliteli ürünler üretmekte zorlanacaklardır. Bu doğrultuda İhracata dayalı sanayileşme stratejisi ile geliştirilecek olan sanayiler aracılığı ile iç piyasadan ziyade dış piyasayı hedefleyen üretim benimsenmiştir. Bu sayede ithalattan daha çok ihracatın yapısını değiştirecek yönde bir strateji izlenecektir. Bu durumda az gelişmiş ekonomi içerisinde yer alan sanayi ürünleri payının artması olasıdır. Fakat iç piyasanın ihtiyaç duyduğu sanayi ürünlerinin temin edilmesi büyük ölçüde ithalat yoluyla gerçekleşmektedir (Koç, Şenel ve Kaya, 2018: 6). İhracata yönelik sanayileşme stratejilerinin hayata geçirilmesindeki temel hedef ülke kaynaklarının büyük bir kısmının ihracat için üretilen sektörlere kaydırılarak, yurtiçinde üretilecek olan ürünlerin ihracatının arttırılmasıdır. Bu stratejinin doğru bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için ülkelerin hangi ürünleri alacağı, hangi ürünleri satacağı ve hangi ürünlerin üretiminde uzmanlaşacakları ayrıntıları ile tespit edilmelidir. İthal ikamesinin tersine burada seçicilik ön plandadır. Diğer bir deyişle gelişme potansiyeline sahip olan sanayilerde bu stratejiler desteklenmektedir (Züngün ve Dilber, 2010: 224). Aksi takdirde uluslararası ticaret pazarında yer edinilemeyecek ve ihracatta istenilen rakamlara ulaşamayacaktır.

Gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerini geliştirecek bir araç olarak görülen ihracata yönelik sanayileşme stratejisinin ekonomik yapıyı değiştirmesinin yanı sıra dış talep doğrultusunda üretime geçilerek ihraç edilecek ürünlerin çeşitliliğini arttırması sağladığı faydalar arasında yer almaktadır. Bu gelişmelerin bir sonucu

olarak ülkeler gelişmiş üretim teknolojilerine yönelmektedir. Böylece bu ülkeler daha fazla üretim yaparak daha büyük pazarlara girerek ihracat oranları artacaktır. İhracat kapasitesi büyüyen ülkenin döviz gelirinin artması ile yatırım ürünlerinin ithali fırsatı ortaya çıkarak yeni sanayilerin kurulmasını önleyen önemli bir güçlüğü giderilmesine veya olumsuz etkilerinin azaltılmasına yardımcı olabilecektir (Egeli, 2001: 154).

Bu strateji kapsamında gerçekçi kur stratejileri, reel faiz çalışmaları, kamunun ürettiği mal ve hizmetlere reel fiyat belirlenmesi, ihracat sübvansiyonları ve ithalat kolaylıkları politikaları uygulanmaktadır. Söz konusu stratejinin uygulanabilmesi iki etkene bağlıdır. Bunlardan birincisi piyasada ihraç edilebilmesi için ürün ve hizmet fazlasının olması, ikincisi ise bu fazla ürün ve hizmetlerin dünya çapında piyasalarda var olan rekabet ve fiyat kapsamı içinde satış olanaklarının bulunmasıdır (Yurdakul, 2014: 6).

1960'lı senelerinden itibaren dışa bağlı sanayileşme stratejisinin izlendiği ülkeler içerisinde imalat sanayi üretimi ve ihracatı neticesinde meydana gelen ürün çeşitliliği belli aşamalar sonucu ortaya çıkmıştır. Öncelikle mevcut olan vasıfsız emek yoğun ürün üretimi ve ihracatı, az bir zaman içerisinde vasıflı emek yoğun mal üretimi ve ihracatı haline gelmiştir. 1960'lı yıllardan sonra teknolojik gelişmelerle birlikte sanayi ürün üretimi ve ihracatı ülke sınırlarından çıkarak uluslararası bir özellik sahibi olmuştur. Bu çerçevede düşük fiyatlardan faydalanmak isteyen çok uluslu firmalar, üretimlerini az gelişmiş ülkelere hızlıca yayarak üretimin uluslararası düzeye çıkmasında etkili olmuşlardır (Armağan, 2007: 8).

1970'li yıllarda ise fiziki sermaye yoğun ve daha sonra teknoloji yoğun ürün üretim ve ihracatı kapsamında ürün farklılaşması ortaya çıkmıştır.

1.5. DIŞ TİCARETE GİRİŞ ŞEKİLLERİ

Firmalar doğrudan veya dolaylı olarak ihracat yapabilirler. Ortak yatırım ve konsorsiyum gibi giriş şekilleri de tercih edilebilmektedir. Söz konusu dış ticarete giriş şekilleri aşağıda kısaca özetlenmiştir.

1.5.1. Doğrudan İhracat

Doğrudan ihracatta, ihracat yapan kişi herhangi bir aracıya başvurmadan tüm ihracat işlemlerini direkt olarak kendisi gerçekleştirmektedir. Bu durumda ithalatçıya karar verilmesinden bedelin ödemesinin yapılmasına kadar geçen süreçteki tüm sorumluluk ihracat yapan kişindir (MEB, 2011: 21). Doğrudan ihracatın gerçekleşebilmesi için ihtiyaç duyulan altyapının oluşması belirli bir süreyi kapsamaktadır. Bu sürecin hızlandırılabilmesi amacıyla şirketin yurt içi satış kısmından bağımsız ve yeterli finansmana sahip bir ihracat departmanına ihtiyaç duyulmaktadır (Sönmez ve Arslan, 2007: 404). Bu bölüm ihracat evraklarını takip edecek, operasyonunu yürütecek ve hatasız bir şekilde ihracat işlemlerini takip edecektir. Yurtiçi satış argümanlarında büyük farklılık gösterdiği için bu departmandaki kişilerin bu konuda yeterli bilgi ve birikime sahip olması gerekmektedir.

Doğrudan ihracatın tercih edilmesindeki en önemli sebeplerden birisi yapılan ihracat üzerinde, dolaylı ihracata göre, daha fazla kontrol sahibi olunmasıdır. Diğer bir neden ise dolaysız ihracat kapsamında aracı masrafları olmayacağından şirketlere daha fazla kazanım getirmesidir. Son derece sağlam bir organizasyon yapısı gerektiren direkt ihracat için kurulacak olan birimlerin birbiri ile bir bütünlük arz etmesi gerekmektedir. Ayrıca direkt ihracat, alıcı taraf ile daha yakın ilişkiler kurulmasına da olanak sağlamaktadır (Kazımov, 2004: 13).

Tüm bunların yanında doğrudan ihracatın maliyeti dolaylı ihracata göre daha fazladır ve daha çok risk taşımaktadır. Doğrudan ve dolaylı ihracat kavramları her ne kadar birbiri ile zıt görünse de faaliyetlerinin nitelikleri birbirine benzemektedir. Firmalar hacmi büyük olan pazarlara doğrudan ihracat yaparken, hacmi küçük olan pazarlara ise dolaylı yoldan ihracat yapmayı seçmektedir (Rüstemli, 2008: 41).

1.5.2. Dolaylı İhracat

İşletmeler, dolaylı ihracatta ürünlerini yurt içindeki aracılar yolu ile ihraç etmektedir. Dolaylı şekilde gerçekleşen ihracat kapsamında çok sayıda ve çeşitte aracı bulunabilmektedir. Bu nedenle dağıtım süreci de daha uzun olmaktadır. Bu süreç içerisinde ihracatçı ve ithalatçı arasında doğrudan herhangi bir iletişim

kurulmamaktadır. İhracatçı ürünü kullanan kişi ile iletişime geçmediğinden ürünün beğenilip beğenilmediğinden haberdar olamaz. Bu sebeple ürünün fiyat tutundurma ve diğer pazarlama faaliyetleri ile ilişkili olan kontrolü kendisinde değildir. Fakat ürününü yurt içindeki aracıya satarken özel bir çaba sarf etmediğinden, ihracatın getirdiği maliyet ve formalitelerle de uğraşmak zorunda kalmamaktadır (Rüstemli, 2008: 37). Dolaylı ihracatın sağladığı avantajlar içerisinde firmanın teknik ve hukuki sürece harcayacağı zaman ve parayı üretime harcaması yer almaktadır. Bu doğrultuda firma, aracısının bu alanlardaki deneyimlerinden yararlanmaktadır. Dolaylı ihracatın dezavantajları ise ürün üzerindeki kontrolün yitirilmesidir (MEB, 2011: 22).

Dolaylı ihracat aracılığı ile uluslararası pazara girmek isteyen bir firma aracı bir kurum yolu ile ihracat gerçekleştirmektedir. Bu doğrultuda birçok aracı çeşidi ile karşılaşilmektedir. Bu araçılardan en çok kullanılanları şu şekilde sıralanmaktadır (Kazımov, 2004: 13):

- Farklı komisyoncular
- Yerli esnaflar
- Yabancı esnaflar ve temsilciler
- İhracatçı birlikleri ve kooperatifler
- Üretici firma ile bağı olmayan ama üretici firmanın ürünlerini alarak ihracatını yapan şirketler
- Birleşik ihracat yönetimi şirketleri
- Genel ihracat firmaları.

1.5.3. Ortak Yatırım

Yerel şirketler ile çok uluslu şirketlerin hedeflerine ulaşabilmek amacıyla kaynaklarını bir araya getirerek oluşturduğu birlik ortak yatırım adını almaktadır. Bu birlik doğrultusunda mülkiyet, faaliyetler, sorumluluklar ve finansal riskleri ortak olan üçüncü bir şirket ortaya çıkmaktadır. Bu üçüncü şirket olarak adlandırılan yapı farklı bir sektörde ve farklı türlerde oluşturulabilmektedir. Bu ortak girişime dâhil olan taraflardan en azından birinin yönetim merkezinin, ortak girişimin faaliyet gösterdiği ülkenin dışında olması gerekmektedir. Bu yeni yatırımın faaliyetleri, temel

yatırım, üretim, pazarlama ve yönetim politikalarının belirlenmesi ekonomik ve yasal olarak birbirlerinden bağımsız olan ana şirketlerin ortak kontrolündedir (Ulaş, 2004: 152). Söz konusu bu ortak yatırımlar, farklı aşamalarda birtakım yatırımlar gerektirdiğinden uluslararası alanda oldukça büyük riskler taşımaktadır. Ancak ortak yatırımda çok ortaklı bir özellik taşıması ve ortak bir ev sahibinin olması sebebi ile pazar riskleri doğrudan yatırıma göre daha azdır. İşletmelerin uluslararası pazarlarda rekabette avantaj elde etmek amacıyla da ortak girişime yöneldikleri görülmektedir. Bu durumda işletmeler zayıf taraflarını güçlendirmek ve rekabet üstünlüğü kazanabilmek için ortak yatırımı seçebilmektedir (Kazımov, 2004: 17).

1.5.4. İhracat Konsorsiyumları

İhracat konsorsiyumları diğer bir deyişle sektörel dış ticaret şirketleri, KOBİ'lerin birleşmesi ile gerçekleşmektedir. İhracat yapmak amacıyla birleşen KOBİ'ler bir konsorsiyum kurarak ihracatı bu konsorsiyum üzerinden yürütmektedirler. Pazara girişte oldukça faydalı görülen bu yöntem hükümetler tarafından da desteklenmektedir (MEB, 2011: 22).

Konsorsiyum anlaşmaları genel olarak büyük çaplı taahhüt işleri ya da bir ihalenin kazanılabilmesi için tercih edilmektedir. Uzmanlık dalı aynı ya da farklı olan yurt içi ya da yurt dışı işletmelerin teknolojik ya da finansal değerlerini bir araya getirerek işbirliği yapmasıyla gerçekleşmektedir. Bir nevi ortak girişim anlaşması olan konsorsiyumlar, yeni bir işletme kurma zorunluluğu getirmemektedir. Bunun yanı sıra uzun süreli bir projenin bitirilmesi amacı ile de yapılabilmektedir. Projenin sona ermesi ile yapılmış olan anlaşmanın da geçerliliği kalmamaktadır (Avcı, 2007: 49). İhracat konsorsiyumlarının üye şirketlere sağladığı yararlar şu şekilde sıralanmaktadır (Kaya, 2015: 15):

- Yeni pazarlara dâhil olma ve yeni alıcılara ulaşma,
- Pazar çeşidinin artması ile riskin azaltılması,
- Birlikte hareket edilmesi sonucu çok miktarda siparişin kolaylıkla karşılanabilmesi,
- Uzun dönemli yatırım ve üretim planlaması yapılabilmesi,
- Birim üretim ve dağıtım giderlerinin azalması,

- Pazarlık yapılarak daha kazançlı satış yapılabilmesi,
- İhracat hakkında bilgi birikimi ve deneyim kazanılması,
- Döviz girdisi elde etme,
- Endüstri alanında kendini tanıtmak,
- İhracat giderlerinin paylaşılması sonucu daha az para ile kaynak tahsis edilebilmesi,
- Diğer aracı kurumlara alternatif olunabilmesi,
- Birlikte başarı elde etme duygusu ile oluşan tatmin.

1.5.5. Lisans Anlaşmaları

Lisans anlaşmaları, dış ticaret stratejileri arasında en yaygın şekilde kullanılan yollardan birisidir. Bu doğrultuda lisans hakkını veren taraf ile lisans hakkını alan taraf arasında anlaşma yapılmaktadır. Anlaşma kapsamında belli bir ödeme ve şartlar çerçevesinde patent, ticari marka, çoğaltma ve kopyalama haklarından biri ya da bazıları lisans hakkını alan tarafa devredilmektedir. Bu işlemin sonucunda hakları devir alan işletme ürünlerin üretimini ve pazarlanmasını gerçekleştirir. Yapılan satış göz önünde bulundurularak lisans hakkını veren tarafa ödeme yapılması gerekmektedir. Genellikle lisans anlaşmaları patentler, formüller, ticari isimler ve marka isimlerinden meydana gelmektedir (Kazımov, 2004: 15).

1.5.6. Dış Ticaret Şirketleri

Dış ticaret şirketleri, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ihracatta yer alabilmeleri için kurulan ihracat organizasyonları olarak adlandırılmaktadır. Aynı segmentte üretim yapan bu işletmelerin bir araya gelerek dünya pazarlarına girebilmesi için dış ticarete uzmanlaşmaları ve bu alanda etkili olabilmeleri bu organizasyonların gerçekleşebilmesiyle mümkün olmaktadır. Dış ticaret şirketleri modelinde asıl hedeflenen ise ölçek ekonomisine ulaşılması ve rekabet gücünün artırılması yoluyla ülke ihracatının artırılmasıdır (Topal, 2004: 1).

Dış ticaret şirketleri kendi çıkarlarının yanı sıra dış pazarda yer alan ithalatçılara da bazı avantajlar sunmaktadır. Bu şirketlerle ilişkide bulunan

ithalatçılar, ihracat işlemlerini profesyonel şekilde çalışan dış ticaret şirketleri ile gerçekleştirmektedir. Dış ticaret şirketleri üyelerinin tüm mallarını ithalatçı firmalara pazarladıklarından dolayı oldukça geniş bir ürün yelpazesi ortaya çıkmaktadır. Bazı dış ticaret şirketleri ise üyelerin ihracatlarını yapmalarını ve belirli desteklerden yararlanmalarını sağlamanın dışında yeni müşteriler bulmak ve pazar paylarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapmak gibi görevleri de üstlenmektedir. Bu doğrultuda yurt dışındaki fuarlara katılım, tanıtıcı yayınların hazırlanması, yurtdışında kullanılacak mağazaların yanı sıra depolar ve ofisler bulunması dış ticaret şirketlerinin faaliyetleri arasında yer almaktadır (Apak, 2004: 3).

1.6. DIŞ TİCARET STANDARTLARI

Dış ticarete oluşabilecek riskleri minimize etmek adına hem Dünya’da hem de Türkiye’de dış ticaret standartları kuruluşları mevcuttur. Aşağıda bu kuruluşlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

1.6.1. Türkiye’deki Dış Ticaret Standartları Kuruluşları

Dış ticaret standartları, işletmelere küresel pazar içerisinde terminolojik bütünlük ve ortak bir dil oluşmasını sağlayarak teknik olarak bir açıklık sağlamaktadır. Bu standartların kullanılması ile hızlı teknolojik gelişmelerin sonucunda oluşabilecek riskler değerlendirilebilmektedir. Ticari engellerin kaldırılabilmesi, yeni pazarların açılması ve imalat süreçlerinin iyileştirilmesi için standartların yaygınlaştırılması oldukça etkili olmaktadır (Algan, 2013: 128). Türkiye’deki standartların denetlenmesi ve uygulanması Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından yapılmaktadır. Bu kurumlar ile ilgili bilgiler aşağıda verilmektedir.

1.6.1.1.TSE

Türk Standartları Enstitüsü 132 sayılı Kuruluş Yasası ile kendisine verilmiş olan “standartlara uygun ve kaliteli üretimi teşvik edecek her türlü çalışmayı yapmak

ve bunlarla ilgili belgeleri düzenlemek görevini yerine getirmekle sorumludur. TSE bu görevinin dışında kalite konusuna da önem vermektedir. Avrupa Kalite Örgütü (EOQ) üyesi olan TSE, uluslararası alanda kalite konusunda gerçekleşmekte olan gelişmeleri yakından takip etmektedir. Bunların yanı sıra TSE Milletlerarası Elektroteknik Komisyonu (IEC) ve Avrupa Topluluğu Standart Kuruluşları (CEN ve CENELEC) üyesidir (MEB, 2011: 62).

TSE, Türk Standartlarının söz konusu olduğu durumlarda, ürün ve hizmet kalitesini göz önünde tutarak kalite seviyesini ölçen ve kalitenin sağlanması için azami şartları (alet, edevat, personel ve işyeri) belirleyen standartları ortaya koyan kurumdur. Bu kurum tarafından şirketlere, firmaların üretmiş oldukları ürünlerin Türk standartlarına uygunluğunu belirten bir sözleşme ile TSE markası kullanma hakkı veren, firma adına düzenlenen ve üzerlerinde TSE markası kullanılacak malların ticari markası, cinsi, sınıfı, tipi ve türünü belirten, geçerlilik süresi bir yıl olan belge verilmektedir (İSO, 2005: 21).

TSE'nin görevleri arasında özel sektör, kamu, üniversite, sivil toplum örgütlerinin ulusal, bölgesel ve uluslararası standardizasyon faaliyetlerine katılmasını sağlamak için çalışmalar yürütmek de yer almaktadır. TSE, uluslararası ve bölgesel standardizasyon ağındaki birçok Teknik Komitenin çalışmalarına katılarak Türkiye'nin bu standartlara uyumlu olabilmesini, bu konudaki bilgi paylaşımını, farkındalığı ve işbirliğini arttırmayı sağlamaktadır (Algan, 2013: 130).

1.6.1.2. BTK

Telekomünikasyon sektörünü denetlemek için kurulmuş olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), düzenleyici ve denetleyici bir niteliğe sahip bağımsız bir kuruluştur. 10.11.2008 tarihli 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu çerçevesinde yeni bir düzenlemeye gidilerek eski adı olan Telekomünikasyon Kurumu'nun adı değiştirilerek Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu olmuştur. Dünyadaki telekomünikasyon hizmetleri devlet tekelinde verilmektedir. Türkiye'de ise bu sektör kapsamında yapılan düzenlemelerin tüm yetkisi BTK'nın elinde bulunmaktadır (Gürkan, 2013: 337).

BTK, elektronik haberleşme sektöründe düzenleme ve denetleme aracılığı ile etkin bir şekilde rekabetin sağlanmasını, tüketici haklarının korunmasını, ülke genelinde faaliyet alanıyla ilgili hizmetin yaygınlaşmasını, kaynakların etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasını, alanıyla ilgili teknolojik gelişimin ve yeni yatırımların sağlanmasını amaçlamaktadır (TBD, 2013: 18).

1.6.2. Dünya'daki Dış Ticaret Standart Kuruluşları

Dünya'daki dış ticaret standartları kuruluşları olan ISO, EN, CENELEC ve IC hakkında kısaca aşağıdaki bilgiler verilebilir.

1.6.2.1. ISO

Tüm işletmeler talep edilen ürün kalitesine ulaşabilmek için kalite sistemlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu doğrultuda işletmeler Kalite Yönetim Sistemlerini (KYS) kalite güvence amacı kapsamında geliştirmek ve düzenli olarak güncellemek durumundadır. Uluslararası Standartlar Teşkilatı (International Organization of Standardization), Hedeflenen kaliteye ulaşılabilmesi ve hizmet sunulmasına ek olarak bu doğrultuda yapılması gerekenleri hayata geçirmek için gerekli olan süreçlere bir dayanak oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle ISO, sistemdeki süreçleri dokümanla etmekte ve firmaların bu dokümanlara ne kadar uyduklarını ölçmektedir (Oğuz ve Ustasüleyman, 2015: 26).

1947 yılında kurulmuş olan ISO, gerçekleştirmiş olduğu standardizasyon çalışmaları doğrultusunda hem üreticilere hem de tüketicilere fayda sağlamaktadır. Uluslararası standardizasyon örgütünün oluşturduğu bir kalite yönetim standardı olan ISO'nun Türkiye'deki tek temsilcisi ve üyesi TSE'dir (MEB, 2011: 63).

1.6.2.2. EN

Avrupa Standardı (EN), Avrupa Standartlar Komitesi (CEN) tarafından kabul edilen standartları temsil etmektedir. Söz konusu standartlar ülkelerin kabulünden itibaren belli bir süre sonra üye ülkelerin standardı halini almaktadır. Üye ülkeler

aynı konuda mevcut diğer standartlarını veya EN’lerde çelişki yaratabilecek standartlarını kaldırmak zorundadırlar (Savaş, 2003: 127).

1975 yılında Avrupa Birliği’ne üye olan ülkelerdeki standardizasyonu sağlamak amacıyla kurulmuş olan CEN’in temel görevi, Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde uygulanmakta olan standartları uyumlu hale getirerek tek bir standardın kullanılmasını sağlamaktır. AB standartlarının diğer ülke standartları ile ortak hareket etmesini sağlamaya çalışan CEN, bu standartları yaygınlaştırma yolu ile teknik engelleri ortadan kaldırarak hizmet ve pazarlamayı kolaylaştırmak için çalışmalarını sürdürmektedir (Güçtekin, 2018: 42).

1.6.2.3. CENELEC

1973 yılında kurulmuş olan Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Kuruluşu (CENELEC), elektrik ve elektroteknik konularında standartlar hazırlamakla sorumlu bölgesel bir kuruluştur. CENELEC kapsamı içerisinde yaklaşık olarak 1200 standart yer almaktadır. Türk Standartları Enstitüsü Türkiye adına, CENELEC’e 1991 yılında üye olmuştur. CENELEC’e üye ülkeler, Avrupa standartlarıyla çelişen milli standartlarını uygulamadan kaldırmakla yükümlüdürler (Usanmaz, Yıl: 31).

CENELEC çerçevesinde çalışan uzmanlar gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda Avrupa standartlarını meydana getirmektedirler. Bahsi geçen uzmanlar Brüksel’de yer alan CENELEC Genel Sekreterliği’ndeki ve diğer Milli Teşkilatlardaki çalışanlar tarafından desteklenmektedirler. Elektromanyetik uyumluluk, tüketici elektroniği, elektrikli güç jeneratörü ve enformasyon teknolojisi gibi özellikle hızla değişen alanlarda çalışmaktadırlar (Savaş, 2003: 125).

1.6.2.4. CE

1985 yılında çıkarılmış olan, Avrupa’ya Uygunluk şeklinde açıklanabilecek CE ibaresi, Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamında belirli ürünler için sağlık, güvenlik, çevreyi ve tüketiciyi koruma hakkındaki zorunlu koşulları içermektedir. Buna göre, kalite ile ilgili olmayan bu işaretin bir ürün üzerinde kullanımı o ürünün insan, hayvan ve bitkilerin can ve mal güvenlikleri bakımından Avrupa Birliği

tarafından belirlenmiş olan koşullara uygun olup olmadığını göstermektedir (Doğan, 2011: 1).

Tüketicie ulaştırılan ürünlerin sadece asgari güvenlik koşullarını sađladđını gösteren bu işaret aynı zamanda Avrupa Birliği yesi olan ülkeler arasında bir pasaport görevi de görmektedir. CE işareti bulunan bir ürünün, Avrupa Birliği ve EFTA ülkelerinden standartlarla ilgili yasal gerekçeler ortaya konarak geri çevrilmesi mümkün değildir. CE işareti, ürünün topluluk teknik mevzuatına uygunluğunu belirten bir sembol olarak görülmektedir (Savaş, 2003: 132).

İKİNCİ BÖLÜM

DIŞ TİCARETE İLİŞKİN TEORİK ÇERÇEVE VE DIŞ TİCARETİN ÖLÇÜLMESİ

Küreselleşen Dünya’da dış ticaretin artması ile birlikte ticaretin de artması ve bu artışın olumlu-olumsuz sonuçları ya da neler yapılabileceğini açıklamak üzere dış ticaret teorileri ortaya atılmıştır. Bu bölümde öncelikle klasik dış ticaret teorilerine ve dış ticareti nasıl açıkladıklarına değinilecektir. Daha sonra Neo Klasik teoriler açıklanacak ve son olarak yeni dış ticaret teorilerinden bazıları bu başlık altında incelenecektir. Bölümün ikinci kısmında da karşılaştırmalı üstünlük, endüstri içi ticaret ve dikey-yatay fiyat farklılaştırmasına yönelik endeksler açıklanacaktır.

2.1. DIŞ TİCARET TEORİLERİ

Dış ticaret teorileri ithalat ve ihracatın nedenlerini ve kazanımlarını ortaya koymak amacı ile geliştirilmiştir. İktisatçılar bu teorileri geliştirme aşamasında ele aldıkları konuları çevresel faktörlerden soyutlayarak değerlendirmişlerdir. Söz konusu soyutlamanın nedeni, olayların temel sebeplerine indirgenerek açıklanması ve temel ilişkilerin belirlenebilmesidir. Teoriler geliştirilirken birtakım varsayımlarda bulunularak soyutlamalar yapılmıştır. Bu sırada gerçek dünyada varsayımlar ortadan kaldırıldığında geçerliliklerini koruyabilmeleri de göz önünde bulundurulmuştur. Dış ticaret teorileri modellenirken, detaylandırıldığında farklılaşabilen ancak genel olarak benimsenen varsayımlar yapılmıştır (Yıldız, 2009: 5).

2.1.1. Klasik Dış Ticaret Teorileri

Fizyokratların tezlerine karşı anti-tez olarak çıkan klasik teoriler 5 varsayım etrafında şekillenmiştir. Bunlardan ilki uluslararası seviyede hareketsiz olan sabit üretim faktörleri, ikincisi paranın mübadeleyi örten ve yansız bir madde olarak görülmesi, üçüncüsü piyasaların rekabet içinde olduğunun varsayılması, dördüncüsü mübadele kapsamındaki ülkelerin aynı üretim tekniklerini kullanması ve son olarak

mübadele için gerekli ulaşım ve haberleşme masraflarının hesaba katılmamasıdır (Kurt, 2011: 6).

Dış ticaret, bilimsel açıdan ilk defa Adam Smith'in 1776 yılında kaleme aldığı "Ulusların Zenginliği" kitabında incelenmiştir. Bu kitap aynı zamanda klasik dış ticaret ekolünün temelini de oluşturmaktadır. Smith'in değerlendirmesi kapsamında oluşan klasik dış ticaret kuramının öncesinde özellikle de İspanya, İngiltere, Fransa, Hollanda gibi ülkelerde Merkantilizm olarak adlandırılan ekonomik sistemin geçerli olduğu görülmektedir. Merkantilizm kapsamında bir ülkenin güçlü ya da zengin olarak değerlendirilebilmesi için ithal ettiğinden daha fazlasını ihraç etmesi gerekmektedir. 16. ve 18. yüzyıllar arasında geçerliliğini sürdürmüş olan Merkantilizm gerçek anlamda bir doktrin veya ekol değil ortaya çıktığı dönemin siyasi ve ekonomik koşullarında oluşmuş fikirler topluluğu olarak karşımıza çıkmaktadır (Engin, 2013: 19).

Adam Smith'in dış ticaret hakkında ortaya koymuş olduğu düşünceleri Mutlak Üstünlükler Teorisi çerçevesinde özetlenebilir. Smith, bir firma içerisinde yapılacak işbölümünün, uzlaşma sonucu verimlilik ve üretim artışı olarak geri döneceğini fakat işbölümünün işleyebilmesi için çok büyük piyasaların gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda ülkelerin uzmanlaştığı bölümlerde üretim yapmasını, böylece ülkeler arasında iş dağılımının gerçekleşebileceğini ve bu durumun sonucunda yapılacak olan uluslararası ticaretin her ülkeye fayda sağlayabileceği fikrini savunmaktadır. Bu düşünce çerçevesinde ortaya çıkmış olan Mutlak Üstünlükler Teorisi'nin özetlenmesi gerekirse bir ürünün diğer ülkelere göre daha az maliyetle üretimini yapan ülke, o ürünün üretiminde uzmanlaşarak ihracata yönelmeli, daha fazla maliyetle ürettiği diğer ürünleri de başka ülkelere almalıdır (Saçık, 2009: 166).

Bu teorinin varsayımları şu şekildedir; iki mal vardır ve mallar homojendir, iki ülke vardır ve her iki ülke de üretim yapmaktadır, iş gücü ülke içerisinde tam hareketli fakat ülkeler arasında tam hareketsizdir. Ayrıca para, taşıma-nakliye gideri ve devlet müdahalesi yoktur.

Mutlak Üstünlük Teorisi yukarıda yazılı olan varsayımları da göz önüne alırsak dış ticaret teorilerinin temelini oluşturan önemli bir teori olmasına rağmen dış ticareti tam olarak açıklamada yetersiz kalmaktadır. Örnek vermek gerekirse, ileri

derecede sanayileşen bir ülkenin yanında fakir ve gelişmemiş (bir takım el işi ürünler haricinde) bir ülkenin olduğu varsayılırsa, gelişmiş olan ülkenin tüm ürünler üzerinde mutlak üstünlük sağlaması durumunda ne olacağını açıklamada Mutlak Üstünlük Teorisi'nin yetersiz kaldığı görülmektedir (Palacioğlu, 2018: 13).

Söz konusu bu yetersizlik üzerine, David Ricardo ülkeler arasındaki maliyet farkı değil farklılığın seviyesi üzerinde çalışarak bir teori geliştirmiştir. Smith'in Mutlak Üstünlük Teorisi'nden yola çıkarak geliştirmiş olduğu bu teori kapsamında uluslararası ticaretin mutlak değil karşılaştırmalı üstünlüklere dayandırılması gerektiğini belirtmiştir. Bu teori çerçevesinde diğer ülkelere göre bütün ürünlerin üretiminde üstün olan bir ülkenin daha fazla refaha ulaşabilmesi için en çok üstünlük sağladığı ürünlerde uzmanlaşması daha az üstün olduğu ürünleri ise ithal etmesi gerekmektedir. Ancak uzmanlaşan ülkelerin iç piyasa değişim oranlarının farklı olması gerekmektedir. Bu teoride maliyet farkını meydana çıkaran tek unsur ülkede bütünüyle hareketli, ülkeler arasında bütünüyle hareketsiz olduğu varsayılan emektir. Bu teori kapsamında maliyet yalnızca emeğe dayandırılmaktadır ve zaman unsuru göz ardı edilmektedir. Bu doğrultuda ilgili ülkede emeğin hareketli, ülkeler arasında hareketsiz olduğu varsayımının o dönem içerisindeki gerçeği yansıtmadığı anlaşılmaktadır (Taşar, 2011: 29). Karşılaştırmalı Üstünlük Teorisi'nin emek verimliliği farkı üzerinden açıklanması ancak söz konusu farklılığın sebeplerini açıklamada yetersiz kalması başka bir teorinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu doğrultuda Heckscher - Ohlin tarafından geliştirilen Faktör Donatımı Teorisi ortaya çıkmıştır. Bu teori içerisinde iki ülke, iki ürün ile emek ve sermayeden oluşan iki üretim faktörü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra üretim teknolojileri ve talep şartları aynı ancak ülkeler faktör donatımları açısından, ürünler ise faktör yoğunlukları bakımından birbirlerinden farklıdır. Ayrıca üretim içerisinde ölçek olarak sabit getirinin geçerli olduğu edilmiştir. Bu teori çerçevesinde yer alan faktör fiyatlarındaki farklılık dış ticaretin temel sebebini oluştururken ticaretin artış göstermesi ülkeler arasındaki faktör fiyat farkının ortadan kalmasını sağlamaktadır (Saçık, 2009: 167).

Faktör Donatımı Teorisi'nin test edilebilmesi için Leontief tarafından ABD'nin 1947 yılı ekonomik girdi çıktı tablosu oluşturulmuştur. Bu çalışmada ele alınan dönem içerisinde, teorinin öngördüğünden farklı olarak, sermaye-yoğun

malların ithalatının yapıldığı, emek-yoğun malların ise ihracatının yapıldığı sonucuna varılmıştır. Leontief paradoksu şeklinde adlandırılan durumu beşeri sermaye ile açıklamaya yönelme durumu ortaya çıkmıştır. Beşeri sermaye ile Ar-Ge uygulamalarından kaynaklanan “bilgi sermayesi” göz önüne alınmıştır. Bu kapsamda bilgi malzeme ve insan gücü ile ortaya çıkan üretim değerini yükselten bir etken olarak görülmüştür. Bu durum, birçok eleştiri ile beraber emek ve sermaye dışında “bilgi”nin de üretim, ithalat ve ihracattaki görevini önemseyen yeni teorilerin geliştirilmesinin önünü açmıştır (Kurt, 2011: 10; Bayraktutan, 2033: 180).

2.1.2. Neo Klasik Dış Ticaret Teorileri

Klasik dış ticaret teorilerinin ardından Neo-Klasik dış ticaret teorileri olarak adlandırılan teoriler geliştirilmiştir. Her ne kadar temeli klasik teorilere dayandırılarak geliştirilmiş olsa da bu düşünceler klasik teorilerden farklı olarak emek maliyeti yerine içerisinde emeğin de yer aldığı sermaye, doğal kaynaklar ve fırsat maliyeti gibi kavramları da barındırmaktadır (Vidhi ve Turgan, 2017: 449). 1950’li yıllarda Solow ve Swan’ın çalışmaları sonucu ortaya çıkmış olan ve Neo Klasik Büyüme Modeli adı da verilen Solow modeli, dış ticaretin yer almadığı ve teknolojik değişimlerin dışsal olduğu kapalı bir ekonomi varsayımı üzerine kurulmuştur. Model ayrıca üretim teknolojisinde ölçeğe göre getirilerin sabit olacağını, bireylerin davranışlarında rasyonel olacağını ve sermaye ile emek girdileri için azalan verimler yasasının geçerli olacağını varsaymıştır (Uysal, 2013: 4).

Neo Klasik teoriler kapsamında piyasaların etkinliği savunulmaktadır. Etkin bir dengenin fayda maksimizasyonu ile rasyonel hareket eden iktisadî birimlerin davranışları doğrultusunda ortaya çıkacağı iddia edilmektedir. Bu teori çerçevesinde finans piyasaları dâhilinde serbest şekilde çalışan tüm piyasalarda bilgilerin bir araya getirilmesi ve paylaşılması bakımından tam bir etkinlik bulunmaktadır. Bilginin dağıtılması doğrultusundaki etkinlik fiyatlar aracılığı ile gerçekleşmektedir. Bu yolla piyasalarda meydana gelebilecek dengesizlikler anında giderilebilmekte ve kaynaklar etkin bir şekilde dağıtılabilmektedir. Sonuç olarak finans piyasalarının belirtilen özellikleri reel ve finansal varlıkların getirilerini birbirine eşitlemekte ve bu surette piyasa etkinliği sağlanmaktadır (Erdem ve Dumrul, 2014: 54).

Neo Klasik teoriler içerisinde yer alan diğer bir model ise “yoksullaştıran büyüme” varsayımdır. Literatürde iki farklı yoksullaştıran büyümeden söz edilmektedir. Bunlardan birisi Bhagwati (1958) diğeri Johnson (1967)’dir. Bhagwati’ye göre ekonomide meydana gelen büyümeden sonra var olan olumlu etkileri aşan ticaret sınırlarındaki olumsuz değişiklikler, tüketimi de olumsuz şekilde etkileyerek refah seviyesini düşürmektedir. İçsel (endojen) büyüme teorisine gelecek olursak içsel teknolojik varyasyon kapsamında ele alınmaktadır. Bu teori kapsamında serbest dış ticaretin olumlu bir ortam oluşturarak büyümeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İlgili konu hakkında özellikle Paul Krugman, Paul Romer, Gene Grossman ve Elhanan Helpman gibi ekonomistler önemli analizler ve uygulamalar ortaya koymuşlardır (Saçık, 2009: 168).

Yoksullaştıran büyüme hipotezi, tarihi süreç içerisinde dışa açılmadaki refah kayıplarının varlığını araştırmış, sonuçta ticaret hadlerindeki bozulma yanında, konunun gümrük vergilendirmesi ve çakışan nesiller arasındaki yansıması boyutunu da dile getirmiştir. Küreselleşmenin rekabet ve dışa açılmayı zorunlu kıldığı bir ortamda, dışa açılmaya bağlı avantaj ve sakıncaları değerlendirmede, genel denge modellerinde ileri sürülen optimal kaynak dağılımı tezinden öte konuların da ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu noktada, iktisadi büyümeden kaynaklanan birbirine iki ters yönlü etki meydana gelmektedir: üretim artışının refah arttırıcı ve ticaret hadlerindeki bozulmanın refah azaltıcı etkileri. Eğer ticaret hadlerindeki bozulma çok şiddetli ise, dışarıya aktarılan gelirler büyümenin doğurduğu gelir artışından bile büyük olabilecektir (Başkonuş, 1995).

2.1.3.Yeni Dış Ticaret Teorileri

Önceki bölümlerde bahsi geçen uluslararası farklılıkları ele alarak endüstriler arasındaki değişimi dış ticaretin çıkış noktası olarak değerlendiren teoriler küreselleşme sürecinde meydana gelen dış ticaret yapısını açıklamak için yeterli olamamıştır. Bu yetersizlikler sebebiyle geliştirilen Yeni Ticaret Teorileri, firmaları ele alarak dış ticareti firmaların verimlilik farklılıkları kapsamında açıklamaktadır. Bunun için, ortaya atılan teorilerin temelinde eksik rekabet koşullarının dikkate alındığı mikro ekonomik bir yaklaşım yer almaktadır. Bu teoriler büyük ölçüde 1979

yılında Krugman tarafından firma farklılıklarının belirtildiği Yeni Ticaret Teorileri çevresinde geliştirilmiştir (Bakkalcı, 2013. 70-71).

Krugman, dış ticaret teorileri içinde, ülkelerin aynı teknoloji, aynı üretim maliyeti ve benzer tercihleri olduğu durumlarda da ticaret ve serbest ticaret aracılığı ile ülkelerin bu durumdan çıkar sağlayabileceğini belirtmektedir. Bu doğrultuda ürün farklılaştırması ve ölçek ekonomileri etkisi ile dış ticaretin ülkelere kazanç sağlayacağını ortaya koymuş, böylelikle çağımızın dış ticaret yapısının anlaşılabilmesi hakkında yapılan çalışmalara önemli bir katkı sağlamıştır. Bu modelin temel kaynağı ürün farklılaştırması yapan firmaların, serbest ticaret sonrasında içsel pozitif ölçek ekonomileri ile ortalama maliyetlerini düşürmeleridir (Yüksel ve Sarıdoğan, 2011: 202).

Yeni dış ticaret teorileri içinde öne çıkanlar, Nitelikli İşgücü, Teknoloji Açığı, Ürün Dönemleri, Gravite Modeli, Tercihlerde Benzerlik, Ölçek Ekonomileri, Monopolcü Rekabet Teorisi, Endüstri İçi Ticaret olarak ifade edilebilir.

Donald B. Keesing tarafından geliştirilmiş olan Nitelikli İşgücü Teorisi emeğin niteliğinin ya da mesleki becerilerinin yüksek olduğu ülkelerin nitelikli işgücü gerektiren ürünlerde uzmanlaşarak, ürettikleri bu ürünleri dış ülkelere satmaları fikri etrafında şekillenmiştir (Vidhi ve Turgan, 2014: 449). Bu teori çerçevesinde ülkeler arasında bulunan nitelikli işgücü farkı bu ülkeler arasında uluslararası bir ticaretin gerçekleşmesine yol açmaktadır. Nitelikli işgücü farkının uluslararası ticarette nasıl bir belirleyici etkisi olduğunu açıklayan iki yaklaşım bulunmaktadır. İlk yaklaşım içerisinde çeşitli işgücü nitelikleri bakımından ithalat ve ihracat içerikleri ölçülerek karşılaştırılmaktadır. İkinci yaklaşımda ise ithalatı ve ihracatı yapılan ürünlerin fiziki sermaye, yalın emek ve beşerî sermaye gibi girdilerinin oran olarak marjları belirlenmektedir (Taşar, 2011: 31).

Diğer bir yeni dış ticaret teorisi ise Teknoloji Açığı Teorisi olarak adlandırılmaktadır. Bu teori, bir ürünün üretimi için yararlanılan teknik bilginin ülkeler arasında farklılık göstermesi düşüncesine dayanmaktadır. Buna göre yeni bir ürün ya da üretim teknolojisi bulan ülke, söz konusu ürün ya da teknolojinin ilk üreticisi ve ilk ihracatçısı konumunda olacaktır. Ancak ilerleyen zamanlarda diğer ülkeler bu ürün ve teknolojileri taklit ederek üretme yoluna gitmektedir. Posner, ülkeler arasındaki rekabet gücünün belirleyicisi olan faktörün, bazı ülkelerin

teknolojik olarak değişip gelişebilirken diğer ülkelerin ise bu değişimlere ayak uyduramaması olarak açıklamaktadır. Burada teknolojik yeniliklerin ülkelere karşılaştırma olarak maliyet açısından avantaj sağlayıp sağlamadığından bahsedilmektedir (Arı, 2013: 86).

Teknoloji Açığı Teorisi, açığın nasıl olduğu, ne olduğu, niye daha az ya da fazla olduğu hakkında açıklama yapabilmek için yetersiz kalmaktadır. Bu konulara açıklık getirebilmek için Raymond Vernon, 1966 senesinde bu teori üzerinde çalışmalar yaparak ürünlerin standart hale gelme sürecini göz önünde bulundurmuş ve rn Dönemleri Teorisi'ni ortaya çıkarmıştır. rn Dönemleri Teorisi diğer bir açıdan bakılacak olursa Teknoloji Açığı Teorisi'nin daha genelleşmiş hali ve geliştirilmiş bir şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu teoriye göre üretilen tüm ürünler ve hizmetler pazara girdikten sonra giriş aşaması, büyüme aşaması, olgunluk aşaması ve son olarak düşüş aşaması şeklinde dört aşamadan geçmektedir. Ürünün hangi aşamada olduğuna göre üretim yeri de değişiklik göstermektedir. Yani rn geçtiği bu dört aşama sonrasında yeni bir üründen eski bir ürün durumuna geçerken aynı zamanda üretim yeri de değişmektedir (Engin, 2013: 27).

Yeni dış ticaret teorilerinden birisi olan Gravite modellerinden genellikle bölgesel iktisat konusu içerisinde bahsedilmektedir. Söz konusu model, ülkeler ve bölgeler arasında gerçekleşen ticaretin nedenlerini açıklamak için 19. yüzyılın ortalarında Newton kurallarının sosyal bilimlere uyarlanması ile geliştirilmiştir. Genel anlamda Gravite modeli ticaretin ülkelerin GSYİH'si ile orantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir şekilde açıklanacak olursa küçük ve birbirinden farklı ülkelerin ticaret yoğunluğu oldukça az iken büyük ve birbirine benzeyen ülkeler yoğun bir şekilde ticaret yapmaktadır. Bu durumda Gravite modeli, yerçekimi kuvveti yaklaşımını dünyadaki ticaret hacmini, sermaye akımlarını ve g açıklamak için kullanılmaktadır. Ticaret akımlarını açıklamak için nüfus, kişi başi GSYİH ve ülkeler arasındaki mesafeler değerlendirilmektedir. Çünkü bu modelde iki yönlü ticaret ekonominin büyüklüğüne ve o ülkenin kalkınma durumuna göre belirlenir. Bu modelde nüfus ülkenin ekonomisinin büyüklüğünün, kişi başına gelir ise ülkenin kalkınmışlık düzeyinin bir göstergesidir (Yıldız, 2009: 42).

Brunstam Linder tarafından ise oldukça farklı bir yaklaşım çerçevesinde Tercihlerde Benzerlik Teorisi adında yeni bir teori geliştirilmiştir. Bu teori

kapsamında homojen özellikte olmayan ürünlerin ithalat ve ihracatları üretim maliyeti açısından ziyade ülkeler arasındaki isteklerin ve taleplerin aynı olmasına bağlıdır. Başka bir deyişle sanayi ürünlerindeki ticaretin temel belirleyeni arzdan çok talep koşullarıdır. Bir ülkede talep gören ürünler, aynı zamanda ihraç edilecek ürünleri oluşturmaktadır. İhraç edilecek ürünler için en uygun dış pazarlar tercihleri benzer olan ülkelerdir. Linder, bu teori kapsamında gelir düzeyleri, istek ve talepleri birbiri ile aynı olan sanayi ülkeleri arasında dış ticaretin artacağını belirtmiştir. Fakat bu teori direkt olarak dış pazara yönelik ürünlerin ticaretini açıklayamamaktadır (Yüksel ve Sarıdoğan, 2001: 201).

Diğer bir yeni dış ticaret teorisi Ölçek Ekonomileri Teorisi'dir. Bu teorinin temeli ölçek bakımından azalan maliyetler ya da artan getirilere dayanan bir teoridir.. Diğer bir deyişle üretimin ölçeği artarken ortalama maliyetler azalmaktadır. Ölçek ekonomileri küçük ölçeğe sahip firmaların, büyük ölçeğe sahip firmalarla rekabetini güçleştirmektedir. Böylece piyasada küçük ölçekli firmaların ürettiklerini daha az sayıda olan büyük ölçekli firmalar üretebilir. Bu teori kapsamında öncelikle iç piyasalarda talep gören bazı ürünler belirlenerek bunlardan düşük maliyetle ve az sayıda üretilir. İhtiyaç duyulan diğer ürünler ise ithal yolu ile elde edilir (Taşar, 2011: 32).

Endüstri içi ticaret teorisi gelişmiş ülkelerin kendi aralarındaki endüstri içi ticareti açıklamaktadır. Belli bir endüstri kapsamındaki, birbirinden farklılık gösteren ürünlerin eşzamanlı ithal ve ihraç edilmesi olarak açıklanmaktadır (Kurt, 2011: 11). Sanayileşmiş ülkelerdeki sermaye, teknoloji ve faktör yapıları gittikçe birbirine benzemektedir. Böylece bu ülkeler arasındaki ticaret de endüstri içi nitelik kazanmaya başlamaktadır. Endüstri içi ticaret karşılaştırmalı üstünlüklerle karşılaştırıldığında üreticiye olduğu kadar tüketiciye de daha fazla kazanç sağlamaktadır. Endüstri içi ticaret sayesinde üreticiler düşük miktarlarda ürünün çeşitlerini düşük maliyet ve yüksek verimlilikle üretebilmektedirler. Böylece tüketiciler çok çeşitli ürünlere ulaşabilmektedir. Böylece ticaret gelir dağılımının olumsuz etkilerini de azaltmaktadır (Diken, 2015: 5).

Endüstri içi ticarete oluşan artışı açıklayabilmek için 1933 senesinde Edward H. Chamberlin Monopolcü Rekabet Teorisi'ni geliştirilmiş ve dış ticarete uygulanmıştır (Vidhi ve Turgan, 2017: 449). Monopolcü Rekabet Teorisi, sanayi

ürünleri endüstri içi ticaretini malların farklılaştırılması ve ölçek ekonomileri ile ortaya koymuştur. Bu teori Bertrand'ın fiyat rekabeti ve ürün farklılaştırması kapsamında geliştirilmiştir. Burada ürün farklılaştırması 'yatay farklılaştırma' olarak değerlendirilmektedir. Başka bir ifade ile belli bir malın farklı türlerinin ticareti söz konusudur. Bertrand'ın fiyat rekabetinde tüm firmalar diğer firmaların fiyatlarını göz önünde bulundurarak kârlarını en üst dereceye çıkarabilecek bir fiyat belirlemektedir. Aynı zamanda, bu firmalar ya var olan rakip firmaların ürünlerine ya da piyasaya yeni giriş yapacak firmaların ürünlerine tam ikame olmaması için ürün farklılaştırması yapmaktadır. Böylece, her firma farklılaştırdığı mal üzerinde monopolcü bir firma gibi davranabilmektedir. Bunun yanı sıra, ölçeğe göre artan getiriler monopolcü rekabet piyasalarını destekleyebilmektedir (Kurt, 2011: 15).

Heckscher-Ohlin-Samuelson tarafından geliştirilen ticaret teorisine göre, faktör donanımları ülkeler arasında farklılık göstermekte, bunun sonucunda ülkeler arasında uzmanlaşma ve değişim ortaya çıkmaktadır. Ulaştırma maliyetleri gibi doğal ya da tarifeler gibi suni yasaklayıcı engellerin bulunmadığı bir durumda, ülke nispeten bol olarak sahip olduğu faktörün yoğun olarak kullanıldığı malda uzmanlaşacak ve malın ihracatını yapacaktır. Bu ihracat karşılığında nispeten kıt olarak sahip olduğu faktöre dayalı olarak üretilen malı ithal edecektir. Heckscher-Ohlin-Samuelson teoreminin endüstri içi ticareti açıklamada yetersiz kalması, azalan maliyetlerin ve ürün farklılaştırmasının rolünü vurgulayan yeni teorilerin ortaya atılmasına neden olmuştur. Farklı faktör donanımlarının ticaretin başlamasında belirleyici bir rol oynadığı fikri, yeni modellerin hepsinde tamamen terk edilmemiştir. Bu nedenle, Heckscher-Ohlin-Samuelson teoremine dayalı olan bu modeller, Neo Heckscher-Ohlin-Samuelson modelleri olarak adlandırılmıştır. Falvey (1981) tarafından geliştirilen model Neo Heckscher-Ohlin-Samuelson modellerine örnektir (Atik, 2002: 8).

Farklı faktör donanımları, Heckscher-Ohlin-Samuelson modelinde olduğu gibi iki ülkede farklı faktör fiyatlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yapılan analizlerde sermaye faktörünün ev sahibi ülkede; emek faktörünün ise karşı ülkede düşük olduğu kabul edilmiştir. Bu ortak varsayıma rağmen Neo Heckscher-Ohlin-Samuelson modeli Heckscher-Ohlin-Samuelson modeli ile karşılaştırıldığında iki önemli farklılığa sahiptir. İlk farklılığa göre, sermaye faktörünün belirli bir sektöre ait olduğu kabul edilmektedir. Buna göre sermaye belirli bir sektördeki firmalar arasında serbestçe

hareket edebildiği halde, sektörler arasında hareketsizdir. İkincisi ise bir sektör homojen ürün üreten diğer sektörlerden farklı olarak farklılaştırılmış bir ürün üretmektedir. Başka bir ifade ile mal dikey olarak farklılaştırılmıştır (Atik, 2002:9).

Chamberlin ve Falvey'in modelleri karşılaştırıldığında ikisi arasındaki temel fark ürünlerin 'yatay' ve 'dikey' olarak farklılaşmalarıdır. Benzer ürünlerin ticareti söz konusu ise yatay endüstri içi ticaret vardır; fiyat ve kalite bakımından farklı olan ürünlerin ticareti yapılıyorsa dikey endüstri içi ticaret söz konusudur.

$$RCA1 = X_{ij} / X_{nj}$$

2.2. DIŞ TİCARET ENDEKSLERİ

Dış ticaret analizlerinde çok sayıda endeks kullanılmaktadır. Endüstri içi ticaretin ölçülmesi, endüstriler arası ticaretin ölçülmesi, dikey ve yatay endüstri içi ticaretin ölçülmesi, karşılaştırmalı üstünlüğün ölçülmesi için bu endekslerden yararlanılmaktadır. Bu endekslerden literatürde yaygın olarak kullanılanlar aşağıda kısaca tanıtılmıştır. Uygulama kısmında ise tanıtılan endeks hesaplama formüllerinden Grubel-Lloyd, Vollrath endeksleri hesaplanacak, ayrıca yatay ve dikey endüstri içi ticaret analizi yapılacaktır.

2.2.1. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksleri

Liesner 1958 yılında ihracat verilerini kullanarak rekabet gücünü ölçmek için o dönem için ilk defa yapılan bir çalışma gerçekleştirerek bu konuda bir endeks geliştirmiştir. L-RCA olarak da adlandırılan Liesner endeksi bir ülkenin bir ürünündeki toplam ihracatının o ürünü ihraç eden diğer ülkelerin toplam ihracatına oranı olarak hesaplanmaktadır (Utkulu ve Seymen, 2004: 7-8).

Burada 'X' ihracatı, 'i' bir ülkeyi, 'j' sektör ya da ürün grubunu, 'n' ise ülke gruplarını göstermektedir.

Balassa ise 1965 yılında Liesner'in bu endeksini geliştirmiştir. Bu karşılaştırmalı üstünlük endeksleri, rekabet gücünü ölçmede etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Bu yöntem ile karşılaştırmalı üstünlüğün ticaret sonrası verilerden gözlemlenebileceğini belirtmektedir. Böylece bir ülkenin belirli bir mal ya da

endüstrisinin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olup olmadığı tespit edilebilmektedir. Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük (AKÜ) endeksleri formülü aşağıdaki gibidir (Şahinli, 2011: 235):

$$AKÜ = (X_{ij} / X_{it}) / (X_{nj} / X_{nt})$$

Formülde yer alan X ihracatı, i ülkeyi, j ürünü, t mal grubunu, n ise ülke grubunu işaret etmektedir. AKÜ, gözlemlenen dış ticaret yapısını belirtmektedir. Ayrıca belli bir ülke grubunun ihracat performansı kapsamında bir ülkedeki ürünün ihracatının, o ülkedeki toplam ihracat içerisindeki göreceli payını da ortaya koymaktadır (Küçükkiremitçi, 2006: 1).

AKÜ katsayısının 1'den büyük olması, araştırmaya konu olan ülkenin ilgili dönemde söz konusu üründe uzmanlaşmış olduğu anlamına gelir. Bir ülkenin bir ürün grubun da karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olması, o ülkenin rekabet gücünün ilgili ürün grubunda yüksek olduğunu ifade eder.

Balassa'nın AKÜ katsayısını aşağıdaki gibi sınıflandırarak rekabet gücünü de gösterebiliriz (Erkan,2015: 71).

1. Sınıflama: $0 < AKÜ \leq 1$; Rekabet gücü yoktur.
2. Sınıflama: $1 < AKÜ \leq 2$; Zayıf rekabet gücü vardır.
3. Sınıflama: $2 < AKÜ \leq 4$; Orta rekabet gücü vardır.
4. Sınıflama: $4 < AKÜ$; Güçlü rekabet gücü vardır.

Balassa, Liesner'in formülünü geliştirerek daha işlevsel bir hale getirmiştir. Liesner bir ülkenin herhangi bir sektör ya da ürün grubundaki ihracatını, başka ülke ya da ülke grupları ihracatı ile doğrudan karşılaştırmaktadır. Balassa ise ülkenin bir ürün grubu ya da sektördeki uzmanlaşmasını, başka bir ülke grubu ya da dünya uzmanlaşmasıyla karşılaştırmaktadır. Bu durumda Balassa'nın formülündeki endeksin büyük kesir çizgisine göre payı, bir malın (ya da sektörün) ihracatının, o ülkenin toplam ihracattaki payını göstermekte iken; paydası ise söz konusu malın (ya da sektörün) dünya ihracatının dünya toplam ihracatındaki payını göstermektedir (Sarıçoban ve Köseahyaoğlu, 2017: 427).

2.2.2. Vollrath Endeksi

Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük endeksinin sadece ihracatı hesaba katarak, ithalatı göz önünde bulundurmaması üzerine Vollrath 1991 yılında bir eleştiride bulunarak ihracat ve ithalat verileri ile net ticaret etkisinin hesaba katılması gerektiğini belirtmiştir (Altay ve Gürpınar, 2008: 265).

Vollrath Balassa'nın eksikliklerini tespit ederek alternatif bir takım endeksler geliştirmiştir. Vollrath'ın Balassa'nın endeks hesaplamalarında yaptığı düzeltmeleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Erkan, 2016: 1849):

- Analizde kullanılan ülke verilerinin çift hesaplanmasının önüne geçmeye çalışmıştır.
- Vollrath'ın RCA'sı, endüstri içi ticaretin önem kazanması ile RCA'ya olanak sağlayan net ihracatın ölçümüne dayanmaktadır.
- Balassa İndeksi 0 ile ∞ arasında yer almaktadır ve asimettiktir. 0 ile 1 aralığındaki değerler analizi yapılan ülkenin karşılaştırmalı olarak üstünlüğünün olmadığını, 1 ile ∞ arasında değer alırsa da karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Vollrath'ın sunduğu ölçüm simettiktir. 0'dan büyük değerler açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğü, 0'dan küçük değerler ise açıklanmış karşılaştırmalı dezavantajı gösterir (ekonometrik tahminler için de simetrik RCA önem taşımaktadır).

$$RCA_{kt}^j = \frac{X_{kt}^j / X_{-kt}^j}{X_{kt}^{-j} / X_{-kt}^{-j}}$$

X_{kt}^j » 't' dönemi içerisinde 'k' ürününde 'j' ülkesinin toplam ihracatı

X_{-kt}^j » 't' dönemi içerisinde 'k' ürünü dışındaki diğer ürünler itibariyle 'j' ülkesinin toplam ihracatı

X_{kt}^{-j} » 't' dönemi içerisinde X_{kt}^j hariç 'k' ürününde toplam dünya ihracatı

X_{-kt}^{-j} » 't' dönemi içerisinde X_{kt}^j ve X_{-kt}^j hariç 'k' ürününde toplam dünya ihracatı

RCA_{kt}^j Değerinin 1'den büyük, küçük ve eşit olması karşılaştırmalı üstünlük olup olmadığı hakkında bilgi vermektedir. Bu değer 1'den büyük olması, yani 'j' ülkesinin 'k' ürünü ihracatının diğer ülkelerin toplam ihracatından büyük olması, 'j' ülkesinin bu ürün grubunda karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Tam tersi durumda da yani değer 1'den küçük olması durumunda örnek ülkenin 'k' ürünü ihracatı diğer dünya ülkelerinin toplam ihracatından küçük olduğu için karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olmadığını gösterir. RCA_{kt}^j Değerinin 1 çıkması durumunda ise karşılaştırmalı üstünlük hakkında yorum yapılamaz.

2.2.3. Grubel-Lloyd Endeksi

Grubel ve Lloyd tarafından geliştirilen bu endeks ülkeler arasındaki endüstri içi ticaretin oranının ölçülebilmesi amacıyla 1975 yılında geliştirilmiştir. Söz konusu endeks, 0 ve 1 arasında değişen değerler ile aynı endüstri içerisindeki iki yönlü ticareti işaret etmektedir. Ele alınan ülkedeki bir sektörde ithalat ve ihracatın birbirine yaklaşması durumunda endeks 1'e yaklaşmaktadır. Bu durumda endüstride endüstri içi ticaretin mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Bir endüstri ürününün endüstri içi ticaret endeksinin yüksek çıkması halinde bahsi geçen üründe karşılaştırmalı üstünlüğün olmadığı anlaşılmaktadır. Aksi durumda da tersi geçerlidir. Bu endeksin formülü aşağıdaki gibidir (İmer ve Utkulu, 2009: 9):

$$EIT^{G-L} = 1 - \frac{|Xi - Mi|}{(Xi + Mi)}$$

X_i ve M_i sırasıyla mevcut ülkenin j ülkesine i ürün grubu ihracatını ve j ülkesinden i ürün grubu ithalatını temsil etmektedir. Mutlak değer içerisinde gösterilen $X_i - M_i$, ticaret dengesi işaretinin dikkate alınmadığını göstermektedir. Diğer bir deyişle iki ülke arasında bir ticaret dengesizliği varsa endeks bu durumu göz önüne almamaktadır (Mangır ve Fidan, 2017: 47).

Söz konusu endeks, endüstri-içi ticaretteki uzmanlaşma seviyesini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Bu endeks endüstri içi ticareti bir yıl için statik olarak ölçmektedir. “0” ile “1” arasında bir değer alarak 1’e yaklaştıkça daha çok endüstri içi ticaret yapıldığı anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle ihracat ve ithalatın birbirine yakın olduğu, bu doğrultuda çift yönlü bir ticaretin var olduğu görülmektedir. Bu durum ülkenin dünya ile bütünleşmesinin kısmi bir göstergesi olarak yorumlanabilmektedir. Bu durumun sebebi mevcut sektörde hem yüksek miktarda ihracat hem de yüksek miktarda ithalatın söz konusu olmasıdır (Sarıçoban ve Kösekahyaoglu, 2017: 435).

Grubel-Lloyd endeksi, sektör içi ticaretin belirtilen sektördeki veya tüm ekonomideki payını ifade etmektedir ve genellikle mümkün olan en düşük ayrıştırılmış seviyede hesaplanmaktadır. Ancak, endeksin toplam değerleri analizde kullanılırken farklı seviyelerde düzenlenebilmektedir. Bu seviyeler belirli bir sektördeki bir ticaretle sınırlanabilmekte ya da ekonomideki sanayi sektörleri gibi daha geniş kategorilerle ilgilenebilmektedir (Hazners ve Jirnega, 2013: 63).

2.2.4 Brüllhart B Endeksi (Marjinal Endüstri İçi Ticaret Endeksi)

Brüllhart B endeksi, endüstri içi ticareti ölçmek için kullanılan endeksler arasındadır. Brüllhart tarafından 1994 yılında geliştirilmiş olan bu endeks çok ülkeli çalışmalar için tercih edilmektedir. Bunun sebebi ise B Endeksinin, ticaretten kazançların ülkeler ya da endüstriler itibarıyla dağılımına yönelik kısıtlı bilgi vermesidir. Bunun yanı sıra B endeksi endüstrilerin toplulaştırılması durumunda sapmaya neden olmaktadır. İki alt endüstrinin toplanmasından elde edilen endeks değeri, yanılgıya meydan verecek biçimde sıfıra yakın çıkabilmektedir. Bu endeksin hesaplanmasında kullanılan formül şu şekildedir (Aydın, 2008):

$$B = \frac{\Delta X - \Delta M}{|\Delta X| + |\Delta M|}, \text{burada, } |B| = 1 - A' \text{ dir.}$$

Brüllhart B endeksi, marjinal endüstri içi ticaret oranının yanı sıra ülke özelindeki sektörel performanslar konusunda önemli bilgiler aktarmaktadır. B değerinin 0’a yaklaşması durumunda endüstri içi ticaretin yükseldiği anlaşılmaktadır.

B değerinin 0 olduğu durumlarda ise endüstrideki marjinal ticaretin tamamen endüstri iç ticaret şeklinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra endeks değerin -1 ve +1 olması halinde marjinal ticaretin bütünüyle endüstriler-arası ticaret şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Sektörel performansın ihracat ve ithalatın birbirine göre değişimi olarak tanımlanmasında ihracatın yerel ürünlerde yüksek, ithalatın ise düşük performans göstermesi etkilidir. B değeri doğrudan bir şekilde sektörel performansı ortaya koymaktadır. $B = 1$ olduğu durumda da $\Delta X \geq 0$ ve $\Delta M \leq 0$ dır. Aksi durumda $B = -1$ değeri almaktadır (Altay ve Şen, 2009: 135).

2.2.5. İki Yönlü Ticaret Endeksi

Endüstri içi ticaret ülkeler arasında benzer kalitedeki farklı ürünlerin ticareti olarak gerçekleşiyorsa, ölçek ekonomileri açısından uzmanlaşma yatay; eğer endüstri içi ticaret ülkeler arasında farklı kalitedeki çeşitli ürünlerin ticareti olarak gerçekleşiyorsa, ölçek ekonomilerinin ülkeler arasında dikey uzmanlaşmayı ortaya çıkardığı söylenebilir. Yatay endüstri içi ticaret ve uzmanlaşma gelişmiş ülkeler arasında meydana gelirken, dikey endüstri içi ticaret ve uzmanlaşma gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler arasında meydana gelmektedir (Altay,2009: 129).

Geleneksel yaklaşımlarda endüstri içi ticaretin sadece gelişmişlik düzeyleri birbirine benzeyen ülkelerin arasında olabileceği düşünülür iken, dikey farklılaşma kavramının geliştirilmesi ile endüstri içi ticarete farklı boyutlar ortaya çıkmıştır. Dış ticarete dikey endüstri içi ticaret, genellikle gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler arasında ortaya çıkan ticareti açıklamak için kullanılmaktadır. Fakat son dönemde yapılan çalışmalar, gelişmiş ülkeler arasındaki ticarete dahi dikey endüstri içi ticaretin yatay endüstri içi ticaret ile karşılaştırıldığında daha önemli boyutta olduğuna ilişkin bulgular sunmaktadır (Şimşek,2005: 44).

Endüstri içi ticareti ayrıştırma fikri ilk olarak Abd-el-Rahman tarafından 1991 yılında ortaya atılmıştır. Yatay ve dikey endüstri içi ticaret ölçümlerinde genellikle Grubel-Lloyd endeksinin farklı versiyonları kullanılmaktadır. Greenaway, Hine ve Milner tarafından 1994-1995 yıllarında ortaya çıkan GHM endeksi yatay ve dikey endüstri içi ticareti ölçmek için kullanılan endekslerden birisidir. GHM endeksinde göre bir eşik değeri belirlenmekte ve ihracat değerlerinin ithalat değerlerine oranının

bu eşik değer aralığında olup olmaması yatay ve dikey endüstri içi ticaretten hangisinin gerçekleştiği hakkında bilgi vermektedir (Özkaya,2010: 142).

GHM'ye göre ihracat değerinin (UV_X) ithalat değerine (UV_M) oranı aşağıdaki aralıkta yer alıyorsa yatay endüstri içi ticaret söz konusudur (α eşik değeridir ve literatür de kabul görmüş eşik değerleri %15 ve %25'dir).

$$1 - \alpha \leq \frac{UV_X}{UV_M} \leq 1 + \alpha$$

GHM'ye göre ihracat değerinin (UV_X) ithalat değerine (UV_M) oranı aşağıdaki aralıkta yer alıyorsa dikey endüstri içi ticaret söz konusudur.

$$\frac{UV_X}{UV_M} < 1 - \alpha \text{ Ya da } \frac{UV_X}{UV_M} > 1 + \alpha$$

1997 yılında Fontagne ve Freudenberg tarafından ortaya koyulan iki yönlü ticaret endeksi ise dikey mal farklılaştırmasında kaliteyi de dikkate almıştır. Bu sayede dikey endüstri içi ticaret endeksi, düşük kaliteli ve yüksek kaliteli olarak ikiye ayrılmıştır. Bu yöntem Greenaway'in hesaplamasının dışında dikey endüstri içi ticaret varsa bu ticaret düşük ve yüksek kaliteli mallardan hangisi üzerinden yapılmaktadır sorusunun cevabını vermektedir. Fontagne ve Freudenberg'in iki yönlü ticaret için belirlediği aralıklar aşağıdaki gibidir;

$$\frac{1}{1+\alpha} \leq \frac{UV_X}{UV_M} \leq 1 + \alpha \quad \longrightarrow \quad \text{Yatay Mal Farklılaştırması}$$

$$\frac{UV_X}{UV_M} < \frac{1}{1+\alpha} \quad \longrightarrow \quad \text{Dikey Mal Farklılaştırması (Düşük Kalite)}$$

$$\frac{UV_X}{UV_M} > 1 + \alpha \quad \longrightarrow \quad \text{Dikey Mal Farklılaştırması (Yüksek Kalite)}$$

Literatürde yer alan birçok çalışmada da belirtildiği gibi eksik bilgi ve reel kurların etkisi göz önüne alınarak eşik değeri (α) olarak %25 daha gerçekçi sonuçları sunabilir. Çalışmamızda da %25 eşik değeri kullanılarak analiz yapılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2007-2018 İZMİR İLİ DIŞ TİCARETİNİN ÜRÜN GRUBU BAZINDA ANALİZİ

Araştırmanın analiz kısmında öncelikle amaç, kapsam ve yöntem hakkında bilgilere yer verilecektir. Çalışmaya konu olan İzmir iline ait ilgili dönemdeki dış ticaret verileri ile genel bir durum değerlendirmesi yapılacaktır. Daha sonra analize konu olan veriler ve bu verilerin analiz edileceği yöntemlere değinilecektir. Çalışmanın devamında literatür taraması, ve analiz sonuçları yer alacaktır.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın hangi amaçlarla yapıldığı ve bu amaca yönelik olarak hangi yöntemlerin kullanıldığı açıklanacaktır. Ayrıca çalışmaya konu olan İzmir'in ticari yapısı hakkında bilgi verilecektir.

3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Tüm Dünya'da artan ticaret olanakları ile ülkeler hem ihtiyaçlarını karşılamak hem de alternatif ürünler elde etmek amacı ile ithalat ve ihracata yönelmiştir. Artan dış ticaret nedeni ile ticaretin yönünü belirlemek isteği ortaya çıkmıştır. Endüstri içi ticaretin varlığı göreceli olarak bilinse de bunları ekonomik bulgulara dayandırmak gerekmektedir. Bu çalışmada İzmir'in Dünya ülkeleri ile olan ticaretinin endüstri içi ticaret olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca endüstri içi ticaretin var olduğu alanlarda dikey-yatay endüstri içi ticaretten hangisinin gerçekleştiğinin tespit edilmesi hedeflenmektedir. Bunların yanında hangi ürün gruplarında karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olunduğu da araştırılacaktır.

Çalışma İzmir'e ait 2007-2018 yıllarına ait dış ticaret verilerini kapsamaktadır. Yapılacak analizlerde bu veriler kullanılacaktır.

3.1.2. İzmir'in İthalat ve İhracatının Genel Durumu

Globalleşen dünyada ülkeler arası ticaretin artmış ve ülke ekonomilerinin büyümeleri dış ticaret ile yakından ilişkili hale gelmiştir. Bir ülkede cari açık varken büyüme söz konusu ise ve cari açığın finansmanının dış borçlanmayı artırması durumu ortaya çıkıyorsa, büyüyen bu ekonomi için olumlu bir değerlendirme yapmak güçleşir. Böyle bir durum, büyümeyi artıran üretim artışının ithalat bağımlı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, ihracatta ithal girdi kullanımı ikili bir yapının varlığını göstermektedir.

Tablo 1: Türkiye Dış Ticaret İstatistik Verileri (2007-2018)

Türkiye	Toplam ihracat (bin \$)	Toplam ithalat (bin \$)	Dış Ticaret Hacmi (bin \$)	Dış Ticaret Dengesi (bin \$)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
2007	107.271.750	170.062.715	277.334.464	-62.790.965	63,08
2008	132.027.196	201.963.574	333.990.770	-69.936.378	65,37
2009	102.142.613	140.928.421	243.071.034	-38.785.809	72,48
2010	113.883.219	185.544.332	299.427.551	-71.661.113	61,38
2011	134.906.869	240.841.676	375.748.545	-105.934.807	56,01
2012	152.461.737	236.545.141	389.006.877	-84.083.404	64,45
2013	151.802.637	251.661.250	403.463.887	-99.858.613	60,32
2014	157.610.158	242.177.117	399.787.275	-84.566.959	65,08
2015	143.838.871	207.234.359	351.073.230	-63.395.487	69,41
2016	142.529.584	198.618.235	341.147.819	-56.088.651	71,76
2017	156.992.940	233.799.651	390.792.592	-76.806.711	67,15
2018	167.920.821	223.047.178	390.967.999	-55.126.357	75,28

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> , Erişim : 03.07.2019.

Tablo 1'e göre 2007 yılından 2018 yılına gidildikçe dış ticaret açığı önce artmış, 2013 yılından sonra açık azalmaya başlamıştır. İhracat artmasına rağmen ithalatın ihracattan daha büyük bir hızla artması açığın da artmasına neden olmaktadır. Bu açığın temel nedeni hammadde ve ara malı ithalatımızın yüksek olmasıdır. Üretimimiz ithalata bağımlı bir haldedir. Bu kadar büyük dış ticaret açıklarının kapatılması için ihracatın daha fazla artması ve ihracatın ithalatı karşılama oranının yükselmesi gerekmektedir. Diğer yandan toplam ihracat ve toplam ithalat verilerine bakarak sektörel bir çıkarımda bulunmak olanaklı değildir.

Bir ülkenin dış ticareti hakkında bir analiz yürütülürken hangi ürünlerin ihracatının yapıldığı ve hangilerinin ithal edildiği de mutlaka ayrıca değerlendirilmelidir.

Türkiye emek bakımından zengin bir ülkedir. Bu nedenle Türkiye’de emek yoğun sektörlerde ithal girdi oranının azalmasına bağlı olarak bu sektörlerin ülke ekonomisine katkılarının daha yüksek olduğu ifade edilebilir.. Sermaye yoğun sektörlerle kıyaslandığında emek yoğun sektörler (demir-çelik gibi) ekonominin genel gelişme düzeyine daha kararlı bir etki yapmaktadırlar (Sanki burada atıf olmalı gibi).

Aşağıdaki tabloda İzmir ili için 2007-2018 dış ticaret (tüm sektörler) verileri sunulmuştur. Bu verilerin ISIC sınıflamasına göre sektörel dağılımı daha sonra paylaşılarak endeksler bu veriler üzerinden hesaplanacaktır.

Tablo 2: İzmir Dış Ticaret İstatistik Verileri (2007-2018)

İzmir	Toplam ihracat (bin \$)	Toplam ithalat (bin \$)	Dış Ticaret Hacmi (bin \$)	Dış Ticaret Dengesi (bin \$)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
2007	6.431.024	7.033.639	13.464.663	-602.615	91,43
2008	7.823.319	8.313.199	16.136.518	-489.880	94,11
2009	6.118.729	6.268.109	12.386.838	-149.380	97,62
2010	6.682.458	8.419.474	15.101.932	-1.737.016	79,37
2011	8.071.550	10.621.076	18.692.626	-2.549.526	76,00
2012	8.658.628	10.576.854	19.235.482	-1.918.226	81,86
2013	9.484.108	10.366.784	19.850.892	-882.676	91,49
2014	9.615.988	9.931.126	19.547.114	-315.138	96,83
2015	8.108.513	8.695.609	16.804.122	-587.096	93,25
2016	8.330.122	8.811.052	17.141.174	-480.930	94,54
2017	9.253.968	9.832.569	19.086.537	-578.601	94,12
2018	10.164.080	9.088.693	19.252.773	1.075.387	111,83

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> , Erişim : 27.09.2019

İzmir ve Türkiye verileri kıyaslandığı zaman, İzmir diğer illere göre ihracatın ithalatı karşılama oranı açısından daha iyi durumdadır. Bu durum İzmir’in diğer illere göre ekonomik büyümeye daha fazla katkı sağladığını gösterir. 2018 yılına kadar dış ticaret açığı varken 2018 yılında dış ticaret fazlası vermeye başlamıştır.

İzmir ve Türkiye’ye ait dış ticaret verilerinin içerisinde ki payını gösteren veriler Tablo 3’te yer almaktadır. Toplam 81 il içerisinde son on yıllık verilere göre; İzmir, Türkiye’nin ortalama %6 ihracatını üstlenmektedir. Hem ihracatta hem de

ithalatatta neredeyse her yıl aynı oranda paya sahip olmuştur. Türkiye'nin yaptığı ithalatın %4'lük kısmı İzmir ilinden yapılmaktadır.

Tablo 3: İzmir'in Dış Ticaretinin Türkiye İçindeki Payı (2007-2018)

Yıllar	İzmir İhracatının Türkiye İhracatındaki Payı	İzmir İthalatının Türkiye İthalatındaki Payı
2007	6,00%	4,14%
2008	5,90%	4,12%
2009	6,00%	4,45%
2010	5,90%	4,54%
2011	6,00%	4,41%
2012	5,70%	4,47%
2013	6,20%	4,12%
2014	6,10%	4,10%
2015	5,60%	4,20%
2016	5,80%	4,44%
2017	5,90%	4,21%
2018	6,10%	4,09%

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> TÜİK'den alınan veriler ile oran hesabı tarafımızca yapılmıştır.

Ülke dış ticaretinin hem ithalatatta hem de ihracatta kayda değer kısmını İzmir ilinin üstlendiği bu grafiklerden gözlemlenebilir. İzmir ihracat ve ithalatının, piyasa koşullarında ve ekonominin durumunda meydana gelen değişmelerle birlikte ülke ihracatının azaldığı oranda azalıp, arttığı dönemlerde de paralel olarak arttığını söyleyebiliriz. Örneğin 2008 krizi sonrasında Türkiye'de ve İzmir'de dış ticaret hacminde düşüş olmuştur. Bu düşüş 2011 sonrasında her iki veride de gözlemleneceği gibi paralel olarak artışa geçmiştir. 2011 yılı ise ülke ve İzmir için en büyük dış ticaret açığının olduğu yıldır. Türkiye ve İzmir dış ticaret verileri arasında ki tek fark 2018 yılının da ihracatın ithalatı karşılama oranına bakılırsa İzmir dış ticaret fazlası verirken ülke dış ticaretin de dış ticaret açığı söz konusudur.

İzmir iline ait 2007-2018 yılları ISIC Rev3 sınıflamasına göre toplam rakamları Tablo 4'te yer almaktadır. Analiz de kullanacağımız sınıflamaya ve verilere göre hangi sektörün toplama daha büyük katkı sağladığını görebiliriz.

Tablo 4: İzmir İli Sektörel Olarak Dış Ticaret İstatistik Verileri (2007-2018)

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda Dış Ticaret Verileri			
ISIC	ISIC adı	İHRACAT	İTHALAT
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	5.244.892.772,00	5.925.086.469,00
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	425.186.275,00	297.004.077,00
113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	3.583.908.290,00	440.598.133,00
121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	969.400,00	277.523.433,00
122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	325.648.176,00	22.754.510,00
200	Ormancılık ve tomrukçuluk	22.177.834,00	78.563.758,00
500	Balıkçılık	723.348.085,00	40.264.050,00
1010	Maden kömürü	550.557,00	673.898.568,00
1020	Linyit	546,00	-
1030	Turba(turb)	839.207,00	8.904.081,00
1310	Demir cevheri	20.503.398,00	31.981,00
1320	Demir dışı metal cevherleri	123.370.778,00	8.018.461,00
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	1.273.249.877,00	59.769.154,00
1421	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	44.202.487,00	72.605.537,00
1422	Tuz	24.349.332,00	11.709.712,00
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	343.481.679,00	30.204.489,00
1511	Mezbahacılık	487.586.795,00	404.432.300,00
1512	Balık ürünleri	837.310.346,00	698.978.915,00
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	6.817.585.605,00	286.361.366,00
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	1.905.449.501,00	3.434.070.801,00
1520	Süt ürünleri	459.927.131,00	190.995.404,00
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	285.815.955,00	20.373.139,00
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	190.063.316,00	580.365.058,00
1533	Hazır hayvan yemleri	24.956.698,00	248.533.808,00
1541	Fırın ürünleri	68.227.993,00	13.681.464,00
1542	Şeker	135.067,00	2.932.869,00
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	42.994.356,00	79.109.115,00
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	5.426.844,00	2.268.674,00
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	129.513.828,00	436.981.921,00
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	32.676.424,00	49.482.634,00
1552	Şarap	6.861.835,00	3.443.340,00

1553	Bira ve malt	122.932.971,00	172.175.763,00
1554	Alkolsüz içecekler, maden ve memba suları	73.452.734,00	6.692.205,00
1600	Tütün ürünleri	2.906.696.003,00	1.219.831.974,00
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	689.906.018,00	1.527.410.453,00
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	1.737.607.094,00	61.136.542,00
1722	Halı ve kilim	218.477.295,00	32.528.834,00
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	28.541.198,00	66.590.229,00
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	188.733.993,00	686.256.286,00
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	2.049.323.163,00	184.017.958,00
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	12.211.431.802,00	743.894.604,00
1820	Kürk mamülleri	84.090.376,00	27.412.539,00
1911	Dabaklanmış deri	299.167.270,00	620.555.800,00
1912	Bavul, el çantası vb.saraciye	95.296.587,00	114.424.853,00
1920	Ayakkabı	345.282.034,00	198.570.310,00
2010	Kereste ve parke	3.817.232,00	106.220.253,00
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	78.294.519,00	317.899.390,00
2022	İnşaat kerestesi	27.016.195,00	28.576.413,00
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	19.612.594,00	8.336.958,00
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	16.554.813,00	39.412.377,00
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	1.502.315.072,00	4.914.620.764,00
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavadan ambalajlar	1.002.590.820,00	164.323.366,00
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	245.383.769,00	463.781.982,00
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayınlar	1.377.007,00	9.677.069,00
2212	Gazete, dergi ve süreli yayınlar	91.908,00	460.256,00
2213	Plak, kaset vb.	5.501.324,00	27.978.137,00
2219	Diğer yayımlar	4.691.607,00	17.099.290,00
2221	Basım	11.490.675,00	35.724.624,00
2222	Basımla ilgili hizmetler	82.419.481,00	102.003.520,00
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	22.758,00	2.457.840,00
2310	Kok fırını ürünleri	805,00	36.628,00
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	2.520.817.055,00	12.123.588.217,00
2330	Nükleer yakıt	15.866,00	1.034.662,00
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	4.557.706.230,00	6.219.028.405,00
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	163.221.967,00	1.121.667.335,00
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	1.675.546.708,00	6.268.825.130,00

2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasallar	145.804.638,00	834.079.661,00
2422	Boya, vernik vb.kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	539.849.589,00	840.225.025,00
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	76.373.506,00	314.487.476,00
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	612.451.243,00	474.540.173,00
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	842.620.958,00	1.564.966.532,00
2430	Suni ve sentetik elyaf	75.103.554,00	840.562.191,00
2511	İç ve dış lastik	16.265.804,00	284.927.251,00
2519	Diğer kauçuk ürünleri	430.603.551,00	465.792.299,00
2520	Plastik ürünleri	3.874.374.413,00	1.953.348.882,00
2610	Cam ve cam ürünleri	92.987.108,00	462.205.206,00
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	148.587.486,00	112.839.158,00
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	4.361.242,00	87.216.823,00
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kil ve seramik yapı malzemeleri	991.043.804,00	81.722.114,00
2694	Çimento, kireç ve alçı	864.008.047,00	3.518.024,00
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	216.338.633,00	18.560.607,00
2696	Taş	898.180.216,00	124.016.477,00
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	188.228.787,00	376.361.075,00
2710	Demir-çelik ana sanayi	7.080.505.358,00	3.653.153.008,00
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	418.854.309,00	3.076.408.680,00
2811	Metal yapı malzemeleri	643.587.773,00	166.675.067,00
2812	Tank, sarnıç ve metal muhafazalar	494.144.344,00	62.305.086,00
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	48.951.143,00	17.031.182,00
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	246.822.912,00	583.964.311,00
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	1.781.409.373,00	1.297.033.141,00
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	38.447.784,00	147.539.589,00
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	1.668.020.765,00	1.280.437.432,00
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	595.371.633,00	893.805.453,00
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	51.497.913,00	128.184.576,00
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	394.646.862,00	781.856.709,00
2919	Diğer genel amaçlı makineler	1.757.733.727,00	2.086.211.256,00
2921	Tarım ve orman makineleri	397.459.203,00	534.808.237,00
2922	Takım tezgahları	444.561.929,00	786.146.208,00
2923	Metalurji makineleri	163.094.114,00	116.676.988,00
2924	Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	776.387.897,00	293.369.734,00
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	247.042.970,00	486.240.367,00

2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	266.329.754,00	152.766.124,00
2927	Silah ve mühimmat	505.853.045,00	41.428.116,00
2929	Diğer özel amaçlı makineler	424.592.496,00	1.333.263.628,00
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	479.838.492,00	124.879.464,00
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	39.937.859,00	202.065.332,00
3110	Elektrik motoru, jeneratör, trasformatörler	862.874.936,00	1.319.191.209,00
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	995.321.626,00	1.072.146.596,00
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	860.543.097,00	93.454.847,00
3140	Akümülatör, pil ve batarya	13.657.534,00	186.357.646,00
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	92.397.115,00	208.920.678,00
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	51.553.468,00	674.512.897,00
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	16.153.470,00	326.791.970,00
3220	Radio ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	28.685.579,00	123.812.930,00
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	10.386.746,00	79.472.185,00
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	509.812.767,00	797.588.705,00
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	358.727.906,00	723.338.846,00
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	9.637.244,00	42.423.945,00
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	42.583.721,00	664.467.342,00
3330	Saat	4.221.942,00	86.400.623,00
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	867.112.290,00	7.830.578.425,00
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	315.839.656,00	141.407.647,00
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	5.605.333.927,00	1.759.505.836,00
3511	Gemi	150.708.581,00	1.024.143.603,00
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	45.800.882,00	289.544.230,00
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	3.709.334,00	576.150.819,00
3530	Hava ve uzay taşıtları	5.217.470,00	78.165.958,00
3591	Motosiklet	16.914.164,00	118.469.568,00
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	53.541.616,00	163.205.980,00
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	12.565.426,00	12.928.233,00
3610	Mobilya	1.077.730.820,00	186.440.132,00
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	163.781.687,00	101.993.620,00
3692	Müzik aletleri	1.975.138,00	98.540.863,00
3693	Spor malzemeleri	55.509.619,00	41.637.481,00
3694	Oyun ve oyuncak	13.939.816,00	136.418.649,00
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	261.094.222,00	269.113.999,00

4020	Gaz	15.726,00	-
5149	Atık ve hurdalar	826.814.964,00	8.896.999.818,00
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	324.373,00	216.708,00
7494	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	4.147,00	107.095,00
9211	Sinema ve video filmleri yapımı ve dağıtımı	346.229,00	3.901.456,00
9302	Berber, kuaför ve güzellik salonlarının faaliyetleri	200,00	239.735,00
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	4.732.986,00	146.064.621,00
9999	Gizli veri	-	564.323.009,00
	Toplam	98.742.481.988,00	107.957.794.753,00

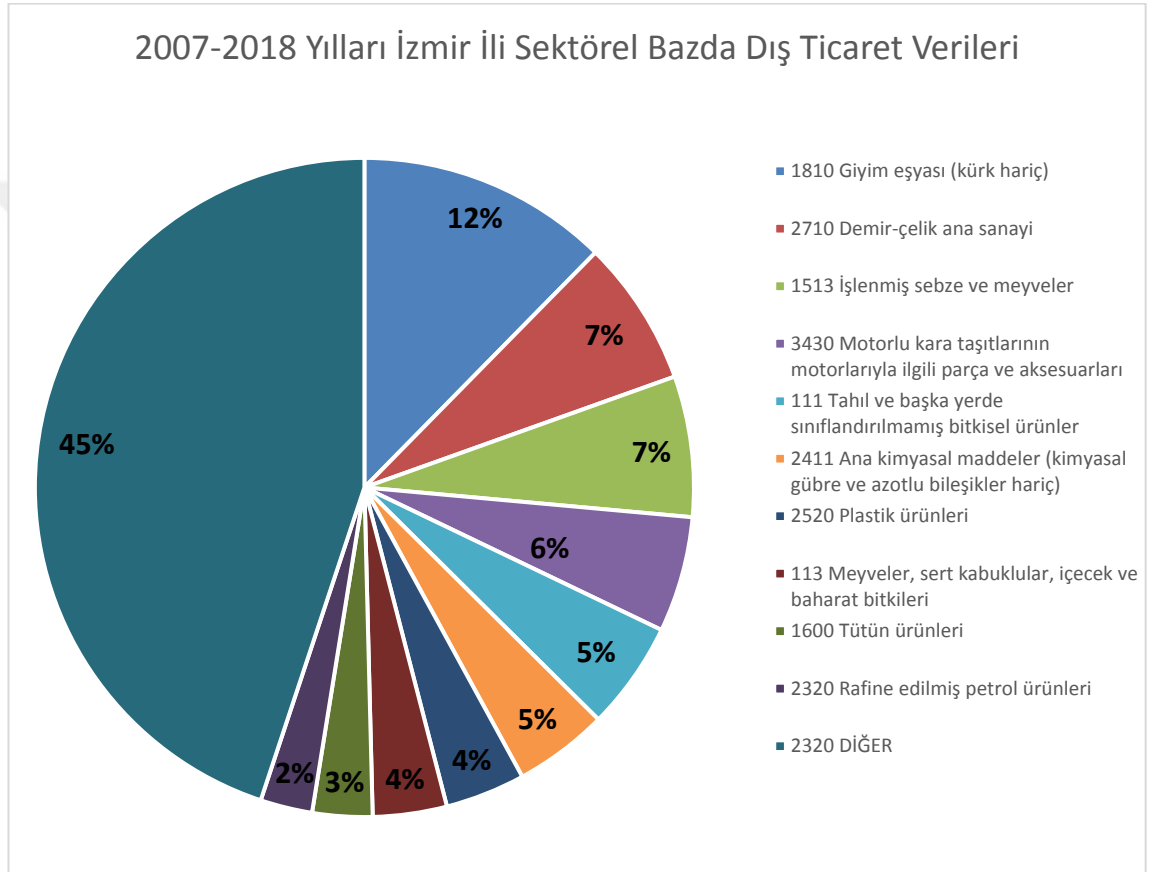
Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> , Erişim : 27.09.2019

Toplam dış ticaret hacmi içinde en yüksek payı petrol ürünleri, giyim sektörü, tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler, kimyasal maddeler ve demir-çelik sektörü almaktadır. Bunların başında %7'lik oran ile petrol ürünleri grubu gelmektedir. PETKİM, TÜPRAŞ ve Ravago gibi kurumsal firmalar bu ürün grubunda öncü firmalara örnek gösterilebilir. Kimyasal madde ve petrokimya ürün grupları dış ticaret hacmi içerisinde yüksek dilime sahip olmalarına rağmen ekonomik büyümeye katkıları sınırlı düzeyde kalmaktadır. Bu ürün gruplarında ihracatın ithalatı karşılama oranı oldukça düşüktür. Hacimlerinin büyük kısmını ithalat rakamları oluşturmaktadır.

Giyim grubu ürünler, demir-çelik sanayi ve işlenmiş sebze-meyve ürün grupları da dış ticaret hacmine büyük katkı sağlamaktadır. Üstelik bu ürün gruplarının ihracatları ithalatından yüksek olduğu için ekonomik büyüme üzerinde olumlu etki yaratmaktadırlar. Ayrıca dış ticaret verileri, endüstri içi ticaret hakkında da değerlendirme yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu ürün gruplarında ithalat ve ihracat değerleri arasında büyük farklılığın olması endüstri içi ticaretin olmadığını gösteriyor olabilir. Analizler sonucunda bu değerlendirmenin doğruluğu tespit edilecektir. Bir ürün grubunda hem ithalat hem de ihracat yapıyor ise endüstri içi ticaretin varlığından söz edilebilir. Örneğin tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler grubunun on yıllık ithalat ve ihracat rakamları ele alınırsa ihracatı kadar ithalatı da söz konusudur. Fakat burada toplam ithalat ve toplam ihracat rakamları ele alındığından bu ürün grubunda ticaret yön değiştirmiş de olabilir. Her yıl için ayrı analiz yaparak yorum yapılması daha gerçekçi sonuçlar ortaya koyacaktır.

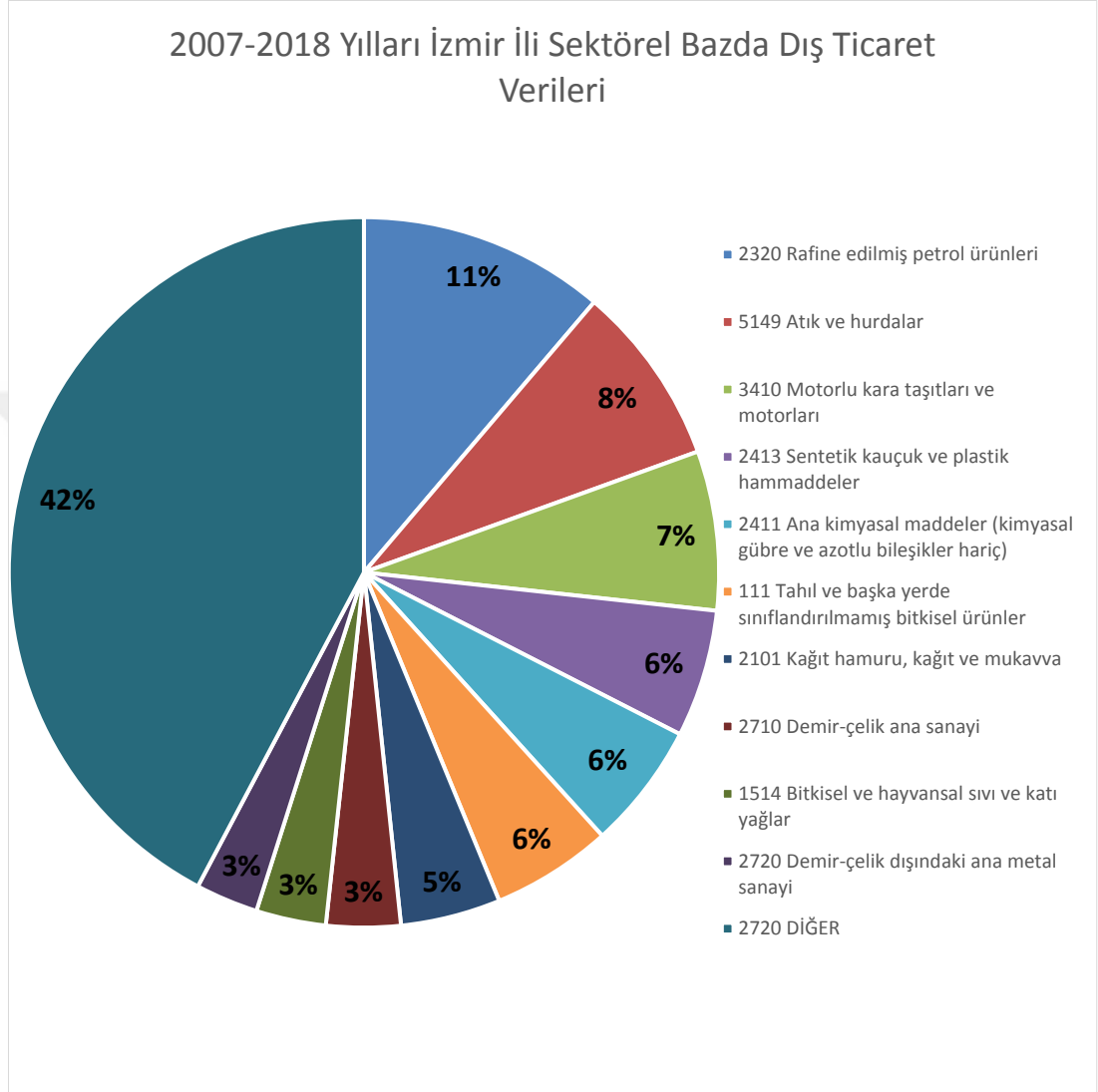
TÜİK’den alınan ISIC IBBS Düzey 3’ye göre sınıflandırılmış İzmir 2007-2018 yıllarına ait veriler ile aşağıdaki grafikler oluşturulmuştur. Uygulama kısmında da bu veriler kullanılmıştır. 2007-2018 dönemi İzmir’e ait ihracat rakamlarının sınıflaması alındıktan sonra en yüksek on ürün grubu ayrı ayrı kalan ürün grupları ise diğer başlığı altında toplanmıştır. İhracat ve ithalat grafikleri aşağıdadır.

Şekil 1: 2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İhracat Verileri

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> , Erişim : 27.09.2019

Şekil 2: 2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İthalat Verileri

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> , Erişim : 03.07.2019

Grafiklere kaynak olan yıllar içerisinde İzmir ilinin ihracatının büyük kısmını giyim, gıda, tütün ve demir çelik sanayi ürün grupları oluşturmaktadır. İthalatında en büyük pay petrol ürünlerine aittir. Bu ürün grubunu sırası ile atık ve hurdalar, motorlu taşıtlar, plastik hammaddeler, kimyasal maddeler ürün grupları takip etmektedir. Demir çelik sanayinin hem ithalattan hem de ihracattan büyük pay alması endüstri içi ticaretin varlığı için bir sinyal olarak düşünülebilir.

3.1.3. Veri Seti ve Yöntem

İzmir'in dış ticaret yapısını incelemek için çalışmamızda son on yıllık veriler ele alınarak Grubel-Lloyd Endeksi, Vollrath Endeksi, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksi ve İki Yönlü Ticaret Endeksi yöntemleri kullanılacaktır. Bu yöntemlerle İzmir'in hangi sektörlerde endüstri içi ticaretinin olduğu ve karşılaştırmalı olarak hangi ürün gruplarında üstünlüğünün olduğu tespit edilmesi hedeflenmektedir.

Veri olarak TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)'ten alınan 2007-2018 yıllarına ait ISIC Rev3 sınıflamasına ve 4. Düzeyde gruplanan ürünlere ait ihracat ve ithalat verileri kullanarak endeksler hesaplanacaktır. Kullanılan veriler Ek-1'de yer almaktadır.

3.2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde endüstri içi ticaretin ölçülmesine dair yapılan çalışmalar daha çok Türkiye ve diğer Dünya ülkeleri arasında gerçekleşen ticaret üzerinedir. Sektörel ve il bazlı çalışmaların sayıları daha kısıtlıdır. Her ilin kendi coğrafi konumu, kaynakları gibi nedenlerden dolayı kendi dış ticaret yapısının belirlenerek geliştirmelerin bu çerçevede yapılması daha doğru olacaktır.

Birekul (2008) tarafından Konya ili üzerine bir dış ticaret analizi yapılmıştır. Bu analizde çalışmamıza benzer şekilde Konya ilinin verileri ele alınarak endeks hesaplamaları yapılmış ve bu endeksler yorumlanmıştır. Murat Birekul çalışmasında Konya ilinin tüm sektör verilerini bu sektörlerle ait ithalat-ihracat rakamları, Türkiye'nin toplam dış ticareti içerisindeki payını, Dünya ülkeleri ile karşılaştırarak değerlendirmiştir. Endüstri içi ticaretini incelerken Grubel-Lloyd ve Balassa endekslerini kullanmıştır. Birekul çalışmasında 1996-2005 yıllarına ait veriler üzerinden analiz yapmıştır. Ele alınan verilere göre 2001 krizinden sonra dış ticaret açığı artmış ve 2005 yılında en yüksek rakam ortaya çıkmıştır. Konya ili için ise

2001'den sonra dış ticaret açığı düşmeye başlamış ve 2005 yılın da en düşük açık meydana gelmiştir.

Ayşe Özge Diken (2015) Türkiye ve AB ülkeleri arasındaki ticarete ilişkin bir dış ticaret analizi yapmıştır. Endüstri içi ticarete ilişkin açıklama ve kavramsal tanımlardan sonra analiz kısmına yer vermiştir. 2004-2014 yıllarına ait TÜİK'den SITC Rev3 sınıflamasına göre alınan veriler kullanılarak Grubel_Lloyd endeksi hesaplanmış ve yorumlanmıştır. Analiz sonucuna göre Türkiye'nin ilgili dönemde endüstri içi ticaretinin en yüksek olduğu AB ülkesi Hollanda olmuştur. En fazla endüstri içi ticaretin yapıldığı mal grubu ise makineler ve ulaştırma araçları olmuştur. Sanayi ürünleri mal grubunda ise en az endüstri içi ticaretin yapıldığı tespit edilmiştir.

Hilmi Özkaya (2010) tarafından yılında alınan çalışmada tekstil sektörü üzerine dış ticaret analizi yapılmıştır. 1989-2009 yıllarına ait veriler ele alınarak tahminlenen hipotez analiz edilmiştir. Ülke ve endüstriye özgü belirleyiciler üzerine model oluşturulup testler yapılmıştır. Bu belirleyicilerden ilki olan kişi başına düşen gelir ile ilgili analiz sonucuna göre kişi başına düşen gelir, endüstri içi ticaret düzeyini olumlu yönde etkilemektedir. Diğer belirleyici olan ölçek ekonomilerine ilişkin analiz sonucuna göre endüstri içi ticaret ve ölçek ekonomileri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Erk ve Tekgül (2001) Türkiye ve AB ülkeleri arasındaki dış ticaret ilişkisi üzerine bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmada 97 ürün grubu için endüstri içi ticareti ve yatay-dikey farklılaşma düzeyleri belirlenmiştir. Analiz sonucuna göre Türkiye ve AB ülkeleri arasındaki ticarete endüstri içi ticaret yapısının dikey mal farklılaştırması olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada 1993-1998 yıllarına ait veriler kullanılarak bu sonuçlara ulaşılmıştır.

Altay ve Şen (2009) 1995-2007 dönemine ait dış ticaret verilerini ele alarak Türkiye ve Türkiye'ye rakip AB ülkelerinin dış ticaretleri üzerine analizler yapmışlardır. SITC sınıflamasına göre ele aldıkları verileri beş ana sınıf altında kullanarak Grubel-Lloyd endeksi hesaplanmıştır. Daha sonra Türkiye ve diğer ülkelere ait veriler için Brüllhart'ın geliştirdiği marjinal endüstri içi ticaret endeksi hesaplanmış ve bu endeksler yorumlanmıştır. Elde edilen sonuca göre Türkiye AB (15) ülkeleriyle; 13 Emek Yoğun endüstri içerisinde 4; Sermaye Yoğun olarak

tanımlanan 9 endüstri içerisinde 3; Kolay Taklit Edilebilen Araştırma Yönlü Ürünler olarak tanımlanan 7 endüstride 2 ve Zor Taklit Edilen Araştırma Yönlü Ürünler olarak tanımlanan 9 endüstrinin ise sadece 2'sinde yoğun olarak endüstri içi ticaret gerçekleştirmektedir.

Oktay Küçükkiremitçi tarafından 2006 yılında yapılan çalışmada sanayi sektörünün dış ticaret analizi yapılmıştır. Veri olarak ISIC sınıflamasını, yöntem olarak ise öncelikle Vollrath tarafından geliştirilen RCA endeksini kullanmıştır. Türkiye'nin 1995-2005 yıllarına ait dış ticaret verileri ile rekabet gücü analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre son üç yılda eğitim, rekabet gücüne sahip ilk on sektörden biridir. Yine son üç yıllık sonuçlara göre giyim, hazır tekstil ürünleri ve örme ürünlerin de rekabet gücünün eğilimi azalmaktadır. Meyve ve sebze sektörün de dış ticaret fazlası verilmesine rağmen rekabet gücü giderek azalmıştır.

Erkan, Arpacı, Yaralı ve Güvenç 2015 yılında 1993-2012 yıllarına ait SITC Rev 3 ve 4 sınıflamasına göre sınıflandırılmış veriler ele alınarak dış ticaret analizi yapmışlardır. Türkiye'nin sebze ihracatı üzerine yapılan bu çalışmada da ilgili sektörün karşılaştırmalı üstünlüğü hesaplanmıştır. Karşılaştırmalı üstünlüğün hesaplanmasında Balassa endeksi kullanılmıştır. Çalışma sonucuna göre Türkiye'nin sebze ve alt grup ürünlerinde karşılaştırmalı olarak üstünlüğü sahip olduğu tespit edilmiştir.

Atik (2002) tarafından Kayseri örneği üzerinden endüstri içi ticaretin tanıtıldığı; teori ve uygulama bölümleri olan bir kitap yayınlanmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde endüstri içi ticarete ilişkin teoriler, hemen ardından endüstri içi ticaretin nasıl ölçüleceği üzerine ortaya konulmuş endekslere değinilmiştir. Üçüncü bölümünde endüstri içi ticaretin nedenlerinden bahsedip, Kayseri'nin dış ticaret yapısı hakkında bilgi vermiştir. Son bölümde de Kayseri'nin endüstri içi ticareti ölçülerek Konya ili ile karşılaştırması yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Kayseri ilinin ihracat ve ithalat yapısı sanayi ürünlerine dayalıdır. Endüstri içi ticaret hesaplamalarına göre iki fasıl grubunda EİT'nin varlığı tespit edilmiştir. Bunlar dış ticareti içerisinde büyük paya sahip olmayan özel dokunmuş mensucat ve elektrikli makine ve cihazlardır. Grubel_Lloyd endeks hesaplamasına göre özel dokunmuş mensucat endeksi 0,54, elektrikli makine ve cihazlar ürün grubunun endeks değeri ise 0,53'tür.

3.3. İZMİR İLİ DIŞ TİCARETİNDE ENDÜSTRİ-İÇİ TİCARET: ÜRÜN BAZINDA ANALİZ SONUÇLARI

Endüstri içi ticaret aynı endüstri içerisindeki benzer ürünlerin veya bir ürün grubu içerisindeki farklılaşmış ürünlerin aynı anda hem ihraç hem de ithal edilmesidir. Endüstriler arası ticaret ise ülkelerin karşılaştırmalı olarak üstün oldukları ürünleri ihraç ederek, farklı ürün grubundan ithalat yapması durumudur.

Ülkeler karşılaştırmalı olarak üstün oldukları ürünleri üretip ihracatını gerçekleştirirlerse kazançları artacaktır. Üretim maliyetleri göz önüne alındığında öncelikle ülkelerin karşılaştırmalı olarak üstün oldukları ürünlerde uzmanlaşması için bir eğilim olsa da günümüz şartlarında tüketimin şekli değişmiştir. Nihai tüketicinin piyasadan beklentisi ürün çeşitliliği olmaya başlamıştır. Bu nedenle de aynı ürünün farklı türlerine olan bu talep endüstri içi ticareti artırmıştır.

Endüstri içi ticaretin yapılması hem tüketici hem de üretici için kazanç sağlamaktadır. Nihai tüketiciler için ürün çeşitliliği artacak ve tüketici memnuniyeti artacaktır. Bunun yanı sıra üreticiler endüstri içi ticarete bağlı olarak daha az ürün çeşidi üretecek ve maliyetleri düşecektir.

3.3.1. Açıklamalı Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksine Göre Analiz Sonuçları

Balassa'nın Liesner'in formülünü geliştirerek elde ettiği ve bir ülke ya da şehrin karşılaştırmalı olarak üstünlüğünün tespit edilmesinde kullanılan açıklamalı karşılaştırmalı üstünlük endeks formülü ile ele alınan veriler analiz edilecektir.

2007-2018 yıllarında İzmir'in Türkiye'nin toplam ihracatı göz önünde bulundurulduğunda hangi ürün gruplarında karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5: İzmir-Türkiye Açıklamalı Karşılaştırmalı Üstünlük Endeks Sonuçları

2007-2018 Yılları İzmir-Türkiye Açıklamalı Karşılaştırmalı Üstünlük Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	6,42	6,46	6,34	7,78	8,45	6,93	6,23	5,66	5,35	5,73	6,00	6,93
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	0,93	0,98	0,92	0,85	0,82	1,14	1,06	0,67	0,75	0,78	0,72	0,68
113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	1,41	1,41	1,91	1,64	1,80	1,70	1,84	1,50	1,84	1,83	1,99	1,90
121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	0,12	0,00	2,76	1,00	0,32	1,06	0,72	0,13	1,58	0,01	0,00	4,44
122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	1,18	1,35	1,48	1,36	1,71	1,60	1,18	1,35	1,49	2,08	2,48	1,18
200	Ormancılık ve tomrukçuluk	0,23	0,35	0,31	0,26	2,57	3,23	3,18	2,73	2,56	1,24	0,35	1,19
500	Balıkçılık	4,54	4,58	4,72	4,29	3,76	3,09	2,34	1,70	1,90	2,49	1,72	2,14
1010	Maden kömürü	0,01	0,00	0,19	0,11	0,44	2,23	0,01	0,07	0,00	0,11	0,00	0,01
1020	Linyit	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1030	Turba(turb)	0,13	3,59	4,67	6,17	3,35	0,68	0,00	0,06	0,53	0,15	0,56	0,04
1110	Ham petrol ve doğal gaz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1310	Demir cevheri	0,27	0,24	0,38	0,30	0,45	1,54	5,56	0,39	0,01	1,97	0,01	0,06
1320	Demir dışı metal cevherleri	0,19	0,03	0,06	0,04	0,37	0,31	0,10	0,07	0,07	0,11	0,12	0,17
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	1,38	1,48	1,66	1,92	1,91	1,95	2,40	2,48	2,34	2,27	2,42	2,26
1421	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	0,28	0,24	0,24	0,25	0,25	0,27	0,38	0,31	0,40	0,21	0,03	0,03
1422	Tuz	2,13	2,88	2,24	1,80	2,38	1,99	1,67	1,31	1,38	1,84	3,19	3,46
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	1,39	1,55	1,55	1,75	1,60	1,51	1,45	1,05	1,50	1,39	1,72	1,67
1511	Mezbahacılık	1,53	1,49	1,72	0,91	1,53	1,01	0,89	1,68	2,19	2,92	4,81	5,98
1512	Balık ürünleri	4,25	5,46	5,50	5,27	4,46	4,32	3,90	3,35	2,29	2,23	2,75	1,44
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	3,88	4,02	3,52	3,31	3,29	3,34	3,53	3,41	3,47	3,56	3,52	3,39
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	4,17	4,04	2,12	1,91	1,94	3,27	2,08	1,80	3,45	3,79	3,75	5,08
1520	Süt ürünleri	2,32	2,33	2,22	2,96	2,39	2,60	3,12	2,38	2,93	3,38	3,42	3,59
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	0,20	0,20	0,29	0,39	0,45	0,38	0,39	0,30	0,43	0,49	0,45	0,49
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	0,32	0,38	3,14	1,43	0,51	2,35	2,94	3,13	2,33	3,14	1,43	2,92
1533	Hazır hayvan yemleri	0,74	0,54	0,45	0,61	0,35	0,13	0,26	0,58	0,70	0,25	0,16	0,56
1541	Fırın ürünleri	0,06	0,06	0,07	0,03	0,04	0,04	0,14	0,25	0,49	0,52	0,22	0,17
1542	Şeker	0,02	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,03	0,03
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	0,08	0,07	0,06	0,04	0,03	0,03	0,04	0,06	0,14	0,08	0,11	0,16
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01	0,02	0,02	0,10	0,19	0,12
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	0,44	0,46	0,33	0,36	0,27	0,21	0,18	0,16	0,17	0,15	0,16	0,16
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	1,30	1,25	1,30	0,89	1,07	1,21	0,73	0,76	0,84	1,25	1,57	1,30
1552	Şarap	0,95	1,12	1,05	1,34	1,13	1,03	1,04	1,12	0,70	0,51	0,78	0,69
1553	Bira ve malt	2,76	2,30	2,74	4,24	3,48	3,20	3,34	2,84	2,83	2,68	3,68	2,76
1554	Alkolsüz içecekler, maden ve memba suları	0,70	0,70	0,58	0,61	0,57	0,59	0,60	0,45	0,49	0,71	0,93	1,12
1600	Tütün ürünleri	9,37	9,94	10,16	8,31	8,12	7,28	8,49	8,70	8,67	11,67	13,38	14,12
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	0,26	0,33	0,29	0,27	0,27	0,26	0,18	0,21	0,18	0,20	0,17	0,19
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	1,26	1,47	1,48	1,47	1,53	1,46	0,17	0,13	0,17	1,58	1,35	1,59
1722	Halı ve kilim	0,15	0,18	0,01	0,22	0,19	0,13	0,19	0,26	0,30	0,26	0,14	0,14

2007-2018 Yılları İzmir-Türkiye Açıklamalı Karşılaştırmalı Üstünlük Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	2,21	2,29	1,04	1,97	1,36	2,36	2,67	1,27	2,99	1,43	3,32	1,73
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	0,48	0,47	0,34	0,30	0,25	0,20	0,17	0,16	0,17	0,12	0,12	0,11
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	0,76	0,79	0,67	0,74	0,67	0,79	0,82	0,67	0,73	0,65	0,68	0,84
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	1,57	1,46	1,42	1,47	1,43	1,42	1,56	1,46	1,47	1,41	1,40	1,40
1820	Kürk mamülleri	0,80	0,57	0,77	0,54	0,55	0,46	0,63	0,86	0,61	0,69	0,69	0,48
1911	Dabaklanmış deri	3,35	3,25	2,27	2,06	1,82	1,81	2,59	2,72	2,85	3,48	3,22	3,64
1912	Bavul, el çantası vb.saraciye	1,13	1,02	0,78	0,49	0,52	0,37	0,47	0,33	0,48	1,18	1,87	1,37
1920	Ayakkabı	0,99	0,92	0,84	0,77	0,69	0,51	0,72	0,81	0,86	1,13	1,33	1,18
2010	Kereste ve parke	0,24	0,27	0,14	0,13	0,30	0,07	0,16	0,10	0,13	0,07	0,29	0,26
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	0,25	0,24	0,20	0,26	0,28	0,36	0,26	0,27	0,26	0,25	0,19	0,20
2022	İnşaat kerestesi	0,32	0,28	0,24	0,13	0,12	0,17	0,28	0,29	0,44	0,64	0,42	0,46
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	1,13	0,74	0,98	1,01	0,94	0,83	0,92	0,51	0,57	0,56	0,70	1,29
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	0,64	0,55	0,51	0,60	0,75	0,83	0,78	1,34	1,77	1,70	1,15	0,99
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	4,03	4,44	5,40	6,10	5,56	4,17	4,48	3,94	3,37	4,03	3,23	3,79
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavadan ambalajlar	3,58	4,20	4,33	4,49	4,05	4,08	3,92	3,92	4,83	5,68	5,10	4,59
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	0,46	0,46	0,50	0,50	0,38	0,32	0,35	0,41	0,49	0,43	0,46	0,52
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayınlar	0,02	0,02	0,02	0,06	0,08	0,04	0,05	0,12	0,04	0,03	0,06	0,05
2212	Gazete, dergi ve süreli yayınlar	0,04	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,01	0,03	0,04
2213	Plak, kaset vb.	0,10	0,18	0,28	0,49	0,17	0,45	0,27	0,10	0,20	0,49	0,47	0,15
2219	Diğer yayınlar	0,52	0,21	0,30	0,50	1,02	0,53	1,89	0,32	0,16	0,14	0,13	0,15
2221	Basım	0,34	0,42	0,49	0,57	0,44	0,35	0,36	0,27	0,33	0,24	0,23	0,34
2222	Basımla ilgili hizmetler	9,61	10,16	8,92	10,32	9,23	7,83	9,31	9,71	9,97	7,40	8,62	6,54
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	0,03	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,31	0,19	0,00	0,01	0,00	0,00
2310	Kok firmı ürünleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	0,88	1,03	0,69	0,46	0,61	0,94	1,15	0,71	0,76	0,62	0,34	0,24
2330	Nükleer yakıt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,04	0,00	0,10
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	2,88	3,45	3,18	3,03	2,70	3,77	4,44	3,56	3,73	3,85	4,65	4,65
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	0,81	0,61	0,55	0,65	1,00	0,72	1,13	0,99	1,24	0,34	4,25	1,44
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	1,83	2,35	1,78	2,55	1,79	2,25	4,31	3,39	3,07	2,82	3,06	2,56
2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai kimyasallar	3,37	3,15	2,58	2,72	2,46	3,09	2,55	2,97	2,38	2,63	1,31	1,02
2422	Boya, vernik vb.kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	1,46	1,93	2,21	1,69	1,41	1,37	1,35	1,51	1,63	1,48	1,77	2,07
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	0,15	0,15	0,14	0,15	0,20	0,14	0,16	0,15	0,13	0,10	0,05	0,04
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cıdalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	0,66	0,64	0,65	0,64	0,62	0,62	0,73	0,74	0,73	0,74	0,73	0,69
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	1,79	1,61	1,60	1,79	1,89	1,99	2,37	2,40	2,61	2,87	2,88	3,01
2430	Suni ve sentetik elyaf	0,05	0,06	0,04	0,20	0,22	0,15	0,27	0,35	0,36	0,37	0,02	0,01
2511	İç ve dış lastik	0,05	0,04	0,06	0,03	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
2519	Diğer kauçuk ürünleri	0,55	0,66	0,61	0,61	0,55	0,55	0,57	0,53	0,63	0,61	0,41	0,39
2520	Plastik ürünleri	1,49	1,54	1,58	1,54	1,33	1,29	1,48	1,34	1,38	1,29	1,33	1,43

2610	Cam ve cam ürünleri	0,13	0,11	0,14	0,14	0,09	0,07	0,08	0,12	0,14	0,14	0,24	0,28
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	0,67	0,73	0,84	0,79	0,58	0,45	0,53	0,72	0,73	0,60	0,78	0,91
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	0,09	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,09	0,03	0,04	0,03	0,02	0,03
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kil ve seramik yapı malzemeleri	3,74	3,76	3,28	3,25	2,43	2,02	2,06	1,93	1,96	2,37	2,30	1,95
2694	Çimento, kireç ve alçı	1,37	1,16	1,31	1,84	1,86	1,29	1,30	1,32	1,24	1,35	1,47	1,83
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	1,76	1,97	2,55	2,27	2,14	2,41	2,06	2,44	2,95	3,47	4,26	5,00
2696	Taş	1,30	1,41	1,31	1,56	1,31	1,24	1,29	1,36	1,32	1,25	1,43	1,37
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	0,92	0,67	0,86	1,21	0,96	1,37	3,84	2,88	2,34	2,74	2,81	2,69
2710	Demir-çelik ana sanayi	0,43	0,50	0,69	0,70	0,89	0,95	1,03	1,04	0,79	0,96	1,33	1,21
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	0,13	0,06	0,04	0,05	0,10	0,09	0,06	0,20	0,16	0,08	0,07	0,11
2811	Metal yapı malzemeleri	0,99	0,66	0,47	0,44	0,45	0,37	0,52	0,52	0,53	0,80	0,56	0,56
2812	Tank, sarnıç ve metal muhafazalar	0,82	0,85	0,66	0,72	0,71	0,63	0,75	0,80	0,70	0,66	0,44	0,61
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	0,29	0,47	1,26	0,77	1,45	3,07	0,07	0,24	0,67	2,14	2,13	2,60
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	0,64	0,51	0,45	0,50	0,49	0,43	0,52	0,51	0,46	0,35	0,41	0,44
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	1,22	1,17	1,13	1,03	0,88	0,79	0,83	0,77	0,71	0,58	0,59	0,58
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	1,19	1,19	1,28	1,76	0,47	0,51	0,37	0,29	1,24	0,22	0,88	0,22
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	2,06	2,07	2,10	2,10	1,93	1,94	2,25	2,32	2,56	2,51	2,60	2,37
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	1,73	1,67	1,84	1,91	1,89	1,80	2,28	2,54	2,85	2,29	2,71	2,14
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	1,65	1,07	0,77	1,40	0,65	0,54	0,78	0,63	0,39	0,27	0,24	0,31
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	1,57	1,53	1,76	1,84	1,62	1,14	1,41	1,29	1,03	0,88	0,82	0,70
2919	Diğer genel amaçlı makineler	1,37	2,03	1,80	1,88	1,80	1,69	1,69	1,83	1,99	1,68	1,66	1,89
2921	Tarım ve orman makineleri	1,34	1,29	1,04	1,24	1,01	1,04	0,43	0,78	0,94	0,85	0,93	0,85
2922	Takım tezgahları	1,15	1,11	0,89	1,01	0,96	1,10	0,90	0,82	0,81	0,75	0,75	0,80
2923	Metallurji makineleri	0,95	1,03	1,00	1,86	5,61	4,27	0,47	0,92	0,76	1,18	0,99	0,43
2924	Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	1,48	1,54	1,36	1,47	1,24	1,42	1,37	0,89	0,97	1,53	1,14	1,21
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	1,21	1,17	1,36	1,06	0,86	0,84	0,78	0,84	0,81	0,86	0,93	0,81
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	1,54	1,67	1,47	1,37	1,50	1,29	1,12	1,19	1,10	0,68	1,04	1,07
2927	Silah ve mühimmat	1,32	1,87	1,49	1,55	1,77	1,42	1,30	0,97	1,34	1,14	1,62	2,73
2929	Diğer özel amaçlı makineler	0,76	0,81	0,89	0,87	0,98	0,93	0,90	0,76	1,03	1,09	1,05	1,25
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	0,15	0,16	0,16	0,17	0,16	0,16	0,23	0,23	0,19	0,12	0,19	0,11
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	0,34	0,43	0,39	0,37	0,26	0,32	0,37	0,62	0,36	0,43	0,32	0,29
3110	Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler	2,37	1,57	1,51	1,61	1,34	0,52	0,57	0,63	0,49	0,35	0,30	0,31
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	0,68	0,72	0,69	0,58	0,52	0,46	2,22	2,38	2,16	2,20	1,79	1,54
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	1,83	1,76	1,65	0,04	1,01	1,04	0,04	0,06	0,07	0,08	0,04	0,03
3140	Akümülatör, pil ve batarya	0,05	0,07	0,08	0,08	0,06	0,03	0,07	0,23	0,25	0,01	0,01	0,03
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	0,79	0,53	0,74	0,48	0,40	0,42	0,51	0,56	0,45	0,43	0,37	0,44
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	0,15	0,15	0,12	0,08	0,06	0,06	0,08	0,07	0,08	0,11	0,14	0,17
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	0,33	0,36	0,36	0,43	0,35	0,80	0,27	0,32	0,45	0,33	0,23	0,28

2007-2018 Yılları İzmir-Türkiye Açıklamalı Karşılaştırmalı Üstünlük Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
3220	Radio ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	0,47	0,19	0,10	0,18	0,05	0,08	0,12	0,20	0,29	0,73	0,27	0,42
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	0,00	0,01	0,00	0,01	0,01	0,04	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	2,25	2,25	2,59	2,79	2,66	2,64	2,98	3,05	3,33	3,70	3,28	3,10
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	1,80	2,02	1,75	1,80	1,26	1,42	1,87	2,04	2,14	1,62	1,47	1,01
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	2,57	4,14	2,35	2,69	1,70	1,23	1,36	2,87	1,75	1,17	0,43	0,75
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	0,99	0,52	1,41	0,54	1,00	1,28	1,36	1,70	2,20	1,05	1,83	2,37
3330	Saat	0,31	0,09	0,22	0,03	0,47	0,04	0,17	0,46	0,21	0,12	0,15	0,19
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	0,03	0,02	0,04	0,09	0,07	0,07	0,15	0,13	0,12	0,14	0,16	0,14
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	1,67	1,49	1,48	1,17	1,09	0,74	0,87	0,86	0,94	1,59	0,68	0,53
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	1,48	1,40	1,40	1,70	1,59	1,50	1,81	1,95	1,78	1,65	1,70	1,69
3511	Gemi	0,16	0,41	0,29	0,10	0,05	0,11	0,13	0,11	0,32	0,08	0,02	0,47
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	0,59	0,57	0,50	1,06	0,55	0,17	0,23	0,26	0,17	0,20	0,31	0,67
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	0,18	0,01	0,10	0,01	0,02	0,02	0,04	0,05	0,38	0,11	0,51	0,29
3530	Hava ve uzay taşıtları	0,00	0,01	0,00	0,01	0,03	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00
3591	Motosiklet	1,45	2,26	1,21	1,76	1,58	1,05	1,00	1,03	1,09	0,91	0,87	0,87
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	0,78	2,92	3,19	3,73	2,07	1,97	0,94	0,14	0,03	0,04	0,08	0,25
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	1,09	0,93	1,39	0,57	0,73	0,34	0,63	0,99	1,50	1,00	0,71	0,29
3610	Mobilya	0,73	0,74	0,75	0,90	0,75	0,73	1,16	1,04	0,97	0,81	0,77	0,78
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	0,01	0,03	0,02	0,01	0,01	0,02	0,30	0,27	0,14	0,17	0,20	0,21
3692	Müzik aletleri	0,51	0,38	0,30	0,21	0,22	0,22	0,15	0,15	0,33	0,34	0,38	0,34
3693	Spor malzemeleri	1,23	1,31	2,39	2,06	1,74	0,92	1,40	2,07	2,35	2,77	1,50	0,65
3694	Oyun ve oyuncak	1,37	0,98	0,90	0,66	0,47	0,62	0,33	0,34	0,39	0,25	0,15	0,11
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	1,02	0,75	0,74	0,70	0,56	0,76	0,95	0,67	0,87	0,84	0,84	0,57
4010	Elektrik	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4020	Gaz	0,00	0,00	0,00	1,46	1,31	0,63	2,36	0,61	0,50	0,00	0,00	0,00
5149	Atık ve hurdalar	1,87	2,10	1,96	1,94	1,93	2,50	1,90	2,26	2,54	3,14	2,99	2,49
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	0,02	0,03	0,04	0,81	0,00	0,00	11,29	0,00	0,00	0,00	0,06	0,03
7494	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0,04	0,27	0,12	0,00	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9211	Sinema ve video filmleri yapımı ve dağıtım	0,46	0,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9302	Berber, kuaför ve güzellik salonlarının faaliyetleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	0,00	998,36	0,00	508,77	22,16	71,63	22,89	162,38	1833,32	6,99	0,00	1550,33
9999	Gizli veri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> ‘den elde edilen ISIC Rev3 sınıflaması 4. Düzeye göre ele alınan veriler ile hesaplama tarafımızca yapılmıştır.

Analizde Türkiye ve İzmir’in ihracat verileri ele alınarak hangi ürün gruplarında İzmir’in karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olduğunu tespit etmeye çalışıldı. Bu hesaplamalara göre analiz yılları içerisinde İzmir’in tüm yıllarda tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler, tütün ürünleri ve basımla ilgili hizmetler ürün gruplarında karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olduğunu söyleyebiliriz. Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri ürün grubu için

endeks bazı yıllarda olağanüstü yüksek iken bazı yıllarda 0 değerini almıştır. Sanat verilerinin diğer ürün gruplarına kıyasla tüm yıllar için kayıt altına alınmamasından kaynaklı olabilir.

Balıkçılık, balık ürünleri, işlenmiş sebze ve meyveler, kâğıt hamuru, kâğıt ve mukavva, kâğıt ve mukavvadan yapılmış ambalajlar ürün gruplarında AKÜ katsayısı 3 ve üzerinde seyretmiştir. Bazı yıllar da bu katsayı 1'e yaklaşıp da 1'in hep üzerinde bir değer almıştır. Yani ilgili dönem aralığında İzmir bu ürün gruplarında karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahiptir.

Öte yandan analiz sonuçlarına göre İzmir'in daha çok petrol ürünlerinde sırası ile şeker, şekerleme, makarna çeşitleri, kitap ve benzeri yayınlar, kok fırını ürünleri, iç ve dış lastik, seramik ürünleri, elektrik, hava ve uzay araçları berber ve kuaför salon faaliyetleri ürün gruplarında üstünlüğü yoktur.

Bu sonuçlar ışığında İzmir'in rekabet gücünün yüksek olduğu ürün grupları için devlet teşviki yapılarak bu alanlarda destek sağlanabilir. Bu çabalar ülke ihracatına katkı sağlayacak ve dünya pazarlarında Türkiye'nin gücünü artıracaktır.

3.3.2. Vollrath Endeksine Göre Analiz Sonuçları

Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük endeksinde ihracat rakamları ele alınarak analiz yapılırken ele alınan ülke ihracatının toplam ihracatta da yer almasından dolayı Vollrath 1991 yılında geliştirme yaparak aşağıdaki endeks hesaplama yöntemini ortaya koymuştur. Bu hesaplama yöntemi ile mükerrerliğin ortadan kalkması hedeflenmiştir.

Bu endeks hesaplaması için de ISIC Rev3 sınıflaması 4. Düzeyden veriler kullanılarak İzmir ve Türkiye İhracatı üzerine analizler yapılmıştır. Analiz sonuçları açıklamalı karşılaştırmalı üstünlük endeksinde bulunan sonuçlar ile kıyaslanacaktır.

Tablo 6: İzmir-Türkiye Volltrath Endeks Sonuçlar

2007-2018 Yılları İzmir-Türkiye Volltrath Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	6,71	6,73	6,66	8,19	8,95	7,29	6,47	5,87	5,61	6,05	6,22	7,33
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	0,93	0,98	0,92	0,85	0,82	1,14	1,06	0,67	0,75	0,78	0,72	0,68
113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	1,42	1,42	1,95	1,67	1,83	1,72	1,87	1,52	1,88	1,86	2,02	1,94
121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	0,12	0,00	2,76	1,00	0,32	1,06	0,72	0,13	1,58	0,01	0,00	4,44
122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	1,18	1,35	1,48	1,36	1,71	1,60	1,18	1,36	1,49	2,09	2,48	1,18
200	Ormancılık ve tomrukçuluk	0,23	0,35	0,31	0,26	2,57	3,23	3,18	2,73	2,56	1,24	0,35	1,19
500	Balıkçılık	4,59	4,63	4,77	4,33	3,78	3,10	2,34	1,71	1,90	2,49	1,72	2,15
1010	Maden kömürü	0,01	0,00	0,19	0,11	0,44	2,23	0,01	0,07	0,00	0,11	0,00	0,01
1020	Linyit	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1030	Turba(turb)	0,13	3,59	4,67	6,17	3,35	0,68	0,00	0,06	0,53	0,15	0,56	0,04
1110	Ham petrol ve dogal gaz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1310	Demir cevheri	0,27	0,24	0,38	0,30	0,45	1,54	5,56	0,39	0,01	1,97	0,01	0,06
1320	Demir dışı metal cevherleri	0,19	0,03	0,06	0,04	0,37	0,31	0,10	0,07	0,07	0,11	0,12	0,17
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	1,38	1,49	1,67	1,94	1,93	1,97	2,42	2,50	2,37	2,29	2,43	2,27
1421	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	0,28	0,24	0,24	0,25	0,24	0,26	0,38	0,30	0,40	0,21	0,03	0,03
1422	Tuz	2,13	2,88	2,24	1,80	2,38	1,99	1,67	1,31	1,38	1,84	3,19	3,46
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	1,39	1,55	1,55	1,75	1,60	1,51	1,45	1,05	1,50	1,39	1,72	1,67
1511	Mezbahacılık	1,54	1,50	1,73	0,91	1,53	1,01	0,89	1,68	2,20	2,93	4,82	6,00
1512	Balık ürünleri	4,29	5,53	5,57	5,32	4,50	4,35	3,91	3,36	2,30	2,24	2,76	1,44
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	4,11	4,28	3,71	3,49	3,45	3,49	3,70	3,59	3,67	3,77	3,68	3,55
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	4,24	4,13	2,14	1,92	1,96	3,34	2,09	1,81	3,48	3,85	3,81	5,16
1520	Süt ürünleri	2,33	2,34	2,22	2,97	2,39	2,60	3,13	2,39	2,93	3,39	3,43	3,60
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	0,20	0,20	0,28	0,39	0,45	0,37	0,38	0,30	0,43	0,49	0,45	0,48
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	0,32	0,38	3,15	1,43	0,51	2,35	2,94	3,14	2,33	3,14	1,43	2,93
1533	Hazır hayvan yemleri	0,74	0,54	0,45	0,61	0,35	0,13	0,26	0,58	0,70	0,25	0,16	0,56
1541	Fırın ürünleri	0,06	0,06	0,07	0,03	0,04	0,04	0,13	0,25	0,48	0,52	0,22	0,17
1542	Şeker	0,02	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,03	0,03
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	0,07	0,07	0,06	0,04	0,03	0,03	0,04	0,06	0,14	0,08	0,11	0,15
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01	0,02	0,02	0,10	0,19	0,12
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	0,44	0,46	0,33	0,36	0,27	0,20	0,18	0,16	0,17	0,15	0,16	0,16
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	1,30	1,25	1,30	0,89	1,07	1,21	0,73	0,76	0,84	1,25	1,57	1,30
1552	Şarap	0,95	1,12	1,05	1,34	1,13	1,03	1,04	1,12	0,70	0,51	0,78	0,69
1553	Bira ve malt	2,76	2,30	2,75	4,25	3,48	3,20	3,34	2,84	2,83	2,68	3,69	2,76
1554	Alkolüz içecekler, maden ve memba suları	0,70	0,70	0,58	0,61	0,57	0,59	0,60	0,45	0,49	0,71	0,93	1,12
1600	Tütün ürünleri	9,67	10,29	10,60	8,54	8,33	7,42	8,67	8,85	8,85	12,01	13,74	14,46
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	0,26	0,32	0,28	0,27	0,26	0,25	0,17	0,20	0,17	0,19	0,16	0,18
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	1,27	1,48	1,49	1,48	1,54	1,47	0,17	0,13	0,16	1,60	1,36	1,61
1722	Halı ve kilim	0,14	0,18	0,01	0,22	0,18	0,13	0,19	0,26	0,30	0,26	0,14	0,14
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	2,21	2,29	1,04	1,97	1,36	2,36	2,67	1,27	2,99	1,43	3,32	1,73
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	0,48	0,47	0,33	0,30	0,24	0,20	0,17	0,16	0,16	0,12	0,12	0,11
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	0,75	0,79	0,66	0,73	0,66	0,79	0,82	0,66	0,72	0,65	0,68	0,84
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	1,65	1,52	1,48	1,54	1,49	1,48	1,63	1,53	1,54	1,48	1,45	1,47
1820	Kürk mamülleri	0,80	0,57	0,77	0,54	0,55	0,46	0,63	0,86	0,61	0,69	0,69	0,48
1911	Dabaklanmış deri	3,36	3,26	2,27	2,06	1,82	1,81	2,60	2,72	2,85	3,49	3,23	3,65
1912	Bavul, el çantası vb.saraciye	1,13	1,02	0,78	0,49	0,52	0,37	0,47	0,33	0,48	1,18	1,87	1,37
1920	Ayakkabı	0,99	0,92	0,84	0,77	0,69	0,51	0,72	0,81	0,86	1,13	1,33	1,18
2010	Kereste ve parke	0,24	0,27	0,14	0,13	0,30	0,07	0,16	0,10	0,13	0,07	0,29	0,26

2007-2018 Yılları İzmir-Türkiye Volltrath Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	0,25	0,24	0,20	0,26	0,28	0,36	0,26	0,27	0,26	0,25	0,19	0,20
2022	İnşaat kerestesi	0,32	0,28	0,24	0,13	0,12	0,17	0,28	0,29	0,44	0,64	0,42	0,46
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	1,13	0,74	0,98	1,01	0,94	0,83	0,92	0,51	0,57	0,56	0,70	1,29
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	0,64	0,55	0,51	0,60	0,75	0,83	0,78	1,34	1,77	1,70	1,15	0,99
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	4,09	4,51	5,52	6,23	5,65	4,21	4,53	3,97	3,39	4,06	3,24	3,81
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavvadan ambalajlar	3,61	4,24	4,37	4,53	4,08	4,11	3,94	3,94	4,88	5,73	5,14	4,62
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	0,46	0,46	0,50	0,50	0,38	0,32	0,34	0,41	0,49	0,43	0,46	0,52
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayınlar	0,02	0,02	0,02	0,06	0,08	0,04	0,05	0,12	0,04	0,03	0,06	0,05
2212	Gazete, dergi ve süreli yayınlar	0,04	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,01	0,03	0,04
2213	Plak, kaset vb.	0,10	0,18	0,28	0,49	0,17	0,45	0,27	0,10	0,20	0,49	0,47	0,15
2219	Diğer yayınlar	0,52	0,21	0,30	0,50	1,02	0,53	1,89	0,32	0,16	0,14	0,13	0,15
2221	Basım	0,34	0,42	0,49	0,57	0,44	0,35	0,36	0,27	0,33	0,24	0,23	0,34
2222	Basımla ilgili hizmetler	9,62	10,17	8,93	10,33	9,24	7,83	9,31	9,72	9,98	7,40	8,63	6,55
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	0,03	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,31	0,19	0,00	0,01	0,00	0,00
2310	Kok fırın ürünleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	0,87	1,03	0,69	0,45	0,60	0,94	1,16	0,70	0,76	0,61	0,33	0,23
2330	Nükleer yakıt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,04	0,00	0,10
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	2,98	3,58	3,27	3,11	2,76	3,92	4,66	3,71	3,87	3,96	4,82	4,81
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	0,81	0,61	0,55	0,65	1,00	0,72	1,14	0,99	1,24	0,34	4,27	1,44
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	1,85	2,37	1,79	2,58	1,80	2,27	4,40	3,45	3,11	2,85	3,09	2,58
2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai kimyasallar	3,37	3,15	2,58	2,72	2,46	3,09	2,55	2,97	2,38	2,63	1,31	1,02
2422	Boya, vernik vb. kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	1,46	1,93	2,22	1,69	1,41	1,37	1,35	1,52	1,64	1,49	1,77	2,08
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	0,15	0,15	0,14	0,15	0,20	0,14	0,16	0,15	0,13	0,10	0,05	0,04
2424	Sabun, deterjan, temizlik, cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	0,66	0,64	0,65	0,63	0,62	0,62	0,73	0,74	0,73	0,74	0,73	0,68
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	1,79	1,61	1,60	1,80	1,89	2,00	2,39	2,42	2,62	2,89	2,89	3,03
2430	Suni ve sentetik elyaf	0,05	0,06	0,04	0,20	0,22	0,15	0,27	0,35	0,35	0,37	0,02	0,01
2511	İç ve dış lastik	0,04	0,04	0,06	0,03	0,02	0,02	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
2519	Diğer kauçuk ürünleri	0,55	0,66	0,60	0,61	0,54	0,54	0,57	0,53	0,63	0,61	0,41	0,39
2520	Plastik ürünleri	1,52	1,57	1,61	1,56	1,34	1,30	1,50	1,35	1,39	1,30	1,34	1,44
2610	Cam ve cam ürünleri	0,13	0,11	0,14	0,14	0,09	0,07	0,08	0,12	0,14	0,14	0,24	0,28
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	0,67	0,73	0,84	0,78	0,58	0,45	0,53	0,72	0,73	0,60	0,78	0,91
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	0,09	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,09	0,03	0,04	0,03	0,02	0,03
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kil ve seramik yapı malzemeleri	3,78	3,80	3,31	3,28	2,44	2,03	2,07	1,94	1,97	2,38	2,31	1,96
2694	Çimento, kireç ve alçı	1,37	1,16	1,31	1,85	1,86	1,29	1,30	1,32	1,24	1,35	1,48	1,84
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	1,76	1,97	2,55	2,27	2,14	2,41	2,06	2,45	2,95	3,48	4,27	5,02
2696	Taş	1,31	1,41	1,31	1,57	1,32	1,25	1,29	1,36	1,32	1,25	1,44	1,38
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	0,92	0,67	0,86	1,21	0,96	1,37	3,85	2,89	2,34	2,75	2,82	2,69
2710	Demir-çelik ana sanayi	0,41	0,48	0,67	0,69	0,89	0,95	1,03	1,05	0,77	0,95	1,40	1,24
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	0,13	0,06	0,04	0,05	0,10	0,09	0,05	0,19	0,16	0,08	0,07	0,10
2811	Metal yapı malzemeleri	0,99	0,66	0,47	0,44	0,45	0,37	0,52	0,52	0,53	0,80	0,56	0,56
2812	Tank, sarnıç ve metal muhafazalar	0,82	0,85	0,65	0,72	0,71	0,63	0,75	0,80	0,69	0,66	0,44	0,61
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	0,29	0,47	1,26	0,77	1,45	3,07	0,07	0,24	0,67	2,15	2,13	2,60

2007-2018 Yılları İzmir-Türkiye Volltrath Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	0,64	0,51	0,45	0,49	0,49	0,43	0,52	0,51	0,46	0,35	0,40	0,44
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	1,23	1,17	1,13	1,03	0,87	0,79	0,83	0,77	0,71	0,58	0,59	0,58
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	1,19	1,19	1,28	1,76	0,47	0,51	0,37	0,29	1,24	0,22	0,88	0,22
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	2,08	2,09	2,12	2,11	1,95	1,96	2,27	2,35	2,59	2,53	2,62	2,39
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	1,73	1,67	1,85	1,91	1,89	1,81	2,29	2,55	2,86	2,30	2,72	2,15
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	1,65	1,07	0,77	1,40	0,65	0,54	0,78	0,63	0,39	0,27	0,24	0,31
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	1,57	1,53	1,77	1,85	1,62	1,14	1,42	1,29	1,03	0,88	0,82	0,70
2919	Diğer genel amaçlı makineler	1,38	2,05	1,82	1,90	1,81	1,70	1,70	1,85	2,01	1,69	1,67	1,91
2921	Tarım ve orman makineleri	1,34	1,29	1,04	1,24	1,01	1,04	0,43	0,78	0,93	0,85	0,93	0,85
2922	Takım tezgahları	1,15	1,11	0,89	1,01	0,96	1,10	0,90	0,82	0,81	0,75	0,75	0,80
2923	Metalurji makineleri	0,95	1,03	1,00	1,86	5,63	4,29	0,47	0,92	0,76	1,18	0,99	0,43
2924	Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	1,49	1,54	1,36	1,48	1,24	1,43	1,38	0,89	0,96	1,53	1,14	1,21
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	1,21	1,17	1,36	1,06	0,86	0,84	0,78	0,84	0,81	0,86	0,93	0,81
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	1,54	1,68	1,48	1,37	1,50	1,29	1,12	1,19	1,11	0,68	1,04	1,07
2927	Silah ve mühimmat	1,32	1,87	1,50	1,55	1,78	1,43	1,30	0,97	1,34	1,14	1,62	2,74
2929	Diğer özel amaçlı makineler	0,76	0,81	0,89	0,87	0,98	0,93	0,90	0,76	1,03	1,09	1,05	1,25
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	0,15	0,15	0,16	0,16	0,15	0,16	0,22	0,22	0,19	0,12	0,19	0,11
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	0,34	0,43	0,38	0,37	0,26	0,32	0,37	0,62	0,36	0,43	0,32	0,29
3110	Elektrik motoru, jeneratör, trasformatörler	2,39	1,58	1,52	1,62	1,35	0,51	0,57	0,63	0,49	0,35	0,30	0,30
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	0,68	0,72	0,68	0,57	0,52	0,46	2,24	2,41	2,18	2,23	1,80	1,55
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	1,85	1,78	1,66	0,04	1,01	1,04	0,04	0,06	0,07	0,08	0,04	0,03
3140	Akümülatör, pil ve batarya	0,05	0,07	0,08	0,08	0,06	0,03	0,07	0,23	0,25	0,01	0,01	0,03
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	0,79	0,53	0,74	0,47	0,40	0,42	0,51	0,56	0,45	0,43	0,37	0,44
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	0,15	0,15	0,11	0,08	0,06	0,06	0,08	0,07	0,08	0,11	0,14	0,17
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	0,33	0,36	0,36	0,43	0,35	0,80	0,27	0,32	0,45	0,33	0,23	0,28
3220	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	0,47	0,19	0,10	0,18	0,05	0,08	0,12	0,20	0,29	0,73	0,27	0,42
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	0,00	0,01	0,00	0,01	0,01	0,04	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	2,25	2,25	2,60	2,80	2,67	2,65	2,99	3,06	3,34	3,72	3,29	3,11
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	1,80	2,03	1,75	1,81	1,26	1,42	1,88	2,04	2,14	1,62	1,47	1,01
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	2,57	4,14	2,35	2,69	1,70	1,23	1,36	2,87	1,75	1,17	0,43	0,75
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	0,99	0,52	1,41	0,54	1,00	1,28	1,36	1,70	2,20	1,05	1,83	2,37
3330	Saat	0,31	0,09	0,22	0,03	0,47	0,04	0,17	0,46	0,21	0,12	0,15	0,19
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	0,03	0,02	0,03	0,08	0,07	0,07	0,14	0,12	0,11	0,13	0,14	0,12
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	1,67	1,49	1,48	1,17	1,09	0,74	0,87	0,86	0,94	1,59	0,68	0,53
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	1,51	1,42	1,43	1,75	1,63	1,53	1,85	2,02	1,83	1,68	1,74	1,74

2007-2018 Yılları İzmir-Türkiye Volltrath Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
3511	Gemi	0,15	0,41	0,29	0,09	0,05	0,11	0,13	0,11	0,32	0,08	0,02	0,47
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	0,59	0,57	0,50	1,06	0,55	0,17	0,23	0,26	0,17	0,20	0,31	0,67
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	0,18	0,01	0,10	0,01	0,02	0,02	0,04	0,05	0,38	0,11	0,51	0,29
3530	Hava ve uzay taşıtları	0,00	0,01	0,00	0,01	0,03	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00
3591	Motosiklet	1,45	2,26	1,21	1,76	1,58	1,05	1,00	1,03	1,09	0,91	0,87	0,87
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	0,78	2,92	3,19	3,74	2,07	1,97	0,94	0,14	0,03	0,04	0,08	0,25
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	1,09	0,93	1,39	0,57	0,73	0,34	0,63	0,99	1,50	1,00	0,71	0,29
3610	Mobilya	0,73	0,74	0,75	0,90	0,74	0,73	1,16	1,04	0,97	0,80	0,77	0,78
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	0,01	0,03	0,02	0,01	0,01	0,02	0,30	0,26	0,14	0,17	0,19	0,20
3692	Müzik aletleri	0,51	0,38	0,30	0,21	0,22	0,22	0,15	0,15	0,33	0,34	0,38	0,34
3693	Spor malzemeleri	1,23	1,31	2,39	2,06	1,74	0,92	1,40	2,07	2,35	2,77	1,50	0,65
3694	Oyun ve oyuncak	1,37	0,98	0,90	0,66	0,47	0,62	0,33	0,34	0,39	0,25	0,15	0,11
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	1,02	0,75	0,74	0,70	0,56	0,76	0,95	0,67	0,87	0,84	0,84	0,57
4010	Elektrik	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4020	Gaz	0,00	0,00	0,00	1,46	1,31	0,63	2,36	0,61	0,50	0,00	0,00	0,00
5149	Atık ve hurdalar	1,87	2,11	1,97	1,94	1,94	2,51	1,90	2,28	2,55	3,17	3,01	2,51
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	0,02	0,03	0,04	0,81	0,00	0,00	11,29	0,00	0,00	0,00	0,06	0,03
7494	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0,04	0,27	0,12	0,00	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9211	Sinema ve video filmleri yapımı ve dağıtım	0,46	0,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9302	Berber, kuaför ve güzellik salonlarının faaliyetleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	0,00	998,42	0,00	508,78	22,16	71,63	22,89	162,38	1833,32	6,99	0,00	1550,34
9999	Gizli veri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> 'den elde edilen ISIC Rev3 sınıflaması 4. Düzeye göre ele alınan veriler ile hesaplama tarafımızca yapılmıştır.

Volltrath endeksine göre altmış ayrı ürün grubunda İzmir ili karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahiptir. AKÜ hesaplamasında olduğu gibi bütün ürünleri, tahıl, balıkçılık, balık ürünleri, kâğıt ve mukavva, seramik ürünleri bunların endeks değerleri oldukça yüksektir.

Ürün grubunun kalan kısmında karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip değildir. Özellikle linyit, ham petrol, şeker, şekerleme, makarna, manyetik şeritli kartlar, kitap ve diğer yayınlar, kok fırını ürünleri, nükleer yakıt, iç ve dış lastik, televizyon alıcıları, hava ve uzay araçları, elektrik, gaz ürün grupların da karşılaştırmalı olarak üstünlüğü yoktur. Bu ürün gruplarında bazı dönemlerde değer 0 olarak hesaplanmıştır.

AKÜ hesaplamasında olduğu gibi dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri ürün grubunda üç yıl için sonuç 0 çıkmıştır, diğer yıllarda ise 1'den çok yüksek çıkarak yıllar arasında tutarsızlık söz konusudur. Tutarsızlığın olduğu başka bir ürün grubu da bisiklet ve sakat taşıyıcıları ürünleridir. Bazı yıllarda üstünlük varken bazı yıllar da üstünlükten söz edilemez. Sığır, koyun, keçi ürün grubunda

2007 yılında 4,44 gibi yüksek bir orandan üstünlüğe sahipken yıllar geçtikçe 0,12 gibi bir orana düşerek üstünlüğünü kaybetmiştir. Günümüzde hayvancılığa verilen teşvikler de bu durumdan kaynaklanmaktadır. Ticaret kabiliyeti yüksekken bu durumu kaybetmiş durumdadır.

Hayvancılığın aksine izole edilmiş tel ve kablolar, oyuncak ürün gruplarında 2007 yılında 0'a yakın bir değere sahipken gün geçtikçe rekabet gücü kazanılmıştır.

3.3.3. Grubel-Lloyd Endeksine Göre Analiz Sonuçları

Endüstri içi ticaretin hesaplanmasında kullanılan verilerin sınıflamasındaki farklılıklar bu yöntemlerin eleştirilmesine neden olmaktadır. Doğru bir sınıflamanın yapılmasının zor olması ile birlikte bu çalışmada TÜİK veri tabanında da yer alan ISIC Rev3 Düzey 4 sınıflamasını kullanarak elde edilen veriler ile analizler yapılacaktır. Endüstri içi ticaretin ölçülmesi için geliştirilmiş ve en çok kullanılan endeks Grubel-Lloyd Endeksi'dir.

Grubel-Lloyd endeksine göre ticaret dengesinin bir önemi yoktur. Değer eğer 1 çıkıyorsa bu endüstri içi ticaretin maksimum seviyede olduğunu, 0 çıkıyorsa da endüstri içi ticaretin hiç olmadığını ifade etmektedir.

Tablo 7: Grubel-Lloyd Endeksi ile İzmir İli Endüstri-İçi Ticaret Değerleri

2007-2018 Yılları İzmir Grubel-Lloyd Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	0,87	0,80	0,90	0,91	0,94	0,96	0,88	0,89	0,99	0,90	0,91	0,83
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	0,71	0,76	0,89	0,79	0,74	0,62	0,87	0,90	0,99	0,76	0,86	0,75
113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	0,34	0,34	0,22	0,26	0,18	0,19	0,21	0,19	0,19	0,18	0,16	0,18
121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	0,00	0,00	0,01	0,01	0,02	0,05	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,08
122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	0,02	0,02	0,05	0,07	0,05	0,06	0,28	0,26	0,32	0,10	0,29	0,68
200	Ormancılık ve tomrukçuluk	0,11	0,13	0,13	0,08	0,69	0,97	0,80	0,77	0,59	0,24	0,08	0,28
500	Balıkçılık	0,01	0,01	0,03	0,05	0,09	0,07	0,57	0,66	0,43	0,05	0,15	0,23
1010	Maden kömürü	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1020	Linyit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1030	Turba(turb)	0,01	0,26	0,30	0,49	0,24	0,11	0,00	0,02	0,03	0,01	0,05	0,00
1310	Demir cevheri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14	0,04
1320	Demir dışı metal cevherleri	0,39	0,95	0,51	0,12	0,01	0,00	0,03	0,05	0,05	0,01	0,01	0,08
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	0,10	0,11	0,12	0,08	0,08	0,07	0,07	0,07	0,05	0,06	0,15	0,19
1421	Kimya ve gübre sanayinde kullanılan mineraller	0,87	0,86	0,91	0,77	0,82	0,81	0,77	0,82	0,94	0,80	0,14	0,08
1422	Tuz	0,09	0,04	0,04	0,06	0,23	0,89	0,61	0,66	0,53	0,05	0,87	0,53
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	0,15	0,14	0,14	0,15	0,17	0,18	0,18	0,23	0,16	0,17	0,15	0,16
1511	Mezbahacılık	0,59	0,56	0,73	0,90	0,62	0,74	0,85	0,88	0,76	0,88	0,89	0,88
1512	Balık ürünleri	0,74	0,81	0,63	0,70	0,85	0,91	0,94	0,87	0,55	0,74	0,88	0,60
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	0,06	0,07	0,09	0,11	0,10	0,10	0,08	0,07	0,06	0,07	0,07	0,07
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	0,87	0,82	0,57	0,54	0,53	0,81	0,51	0,54	0,55	0,90	0,94	0,66
1520	Süt ürünleri	0,43	0,38	0,47	0,52	0,64	0,66	0,63	0,70	0,77	0,62	0,57	0,75
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	0,17	0,28	0,14	0,13	0,14	0,07	0,06	0,09	0,12	0,09	0,20	0,15
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	0,25	0,24	0,82	0,52	0,25	0,63	0,61	0,62	0,47	0,40	0,20	0,32
1533	Hazır hayvan yemleri	0,40	0,26	0,19	0,21	0,19	0,15	0,13	0,10	0,09	0,11	0,04	0,02
1541	Fırın ürünleri	0,48	0,78	0,61	0,85	0,75	0,57	0,38	0,20	0,16	0,13	0,14	0,13
1542	Şeker	0,06	0,00	0,01	0,24	0,18	0,37	0,65	0,17	0,02	0,00	0,00	0,02
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	0,83	0,73	0,60	0,54	0,37	0,34	0,38	0,85	0,93	0,78	1,00	0,77
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	0,57	0,59	0,91	0,72	0,61	0,63	0,63	0,92	0,98	0,35	0,14	0,18
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	0,58	0,61	0,48	0,52	0,50	0,39	0,38	0,36	0,33	0,31	0,33	0,31
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	0,81	0,75	0,94	0,79	0,80	0,57	0,63	0,71	0,77	0,87	0,83	0,92
1552	Şarap	0,99	0,67	0,46	0,51	0,70	0,76	0,95	0,44	0,14	0,60	0,30	0,42
1553	Bira ve malt	0,23	0,26	0,35	0,71	0,83	0,96	0,39	0,50	0,47	0,00	0,00	0,03
1554	Alkolsüz içecekler, maden ve memba suları	0,05	0,06	0,09	0,18	0,09	0,19	0,30	0,41	0,26	0,11	0,50	0,01
1600	Tütün ürünleri	0,53	0,47	0,50	0,65	0,61	0,64	0,69	0,71	0,67	0,64	0,56	0,60
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	0,69	0,66	0,75	0,71	0,70	0,68	0,58	0,58	0,53	0,57	0,50	0,41
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	0,05	0,05	0,06	0,05	0,05	0,06	0,43	0,62	0,43	0,06	0,04	0,04
1722	Halı ve kilim	0,09	0,08	0,98	0,19	0,14	0,40	0,33	0,14	0,20	0,22	0,60	0,77

2007-2018 Yılları İzmir Grubel-Lloyd Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	0,90	0,73	0,32	0,48	0,64	0,72	0,60	0,34	0,60	0,50	0,65	0,35
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	0,68	0,68	0,52	0,47	0,37	0,46	0,34	0,37	0,29	0,16	0,21	0,18
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	0,16	0,14	0,11	0,14	0,15	0,16	0,26	0,34	0,19	0,13	0,11	0,07
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	0,04	0,07	0,10	0,14	0,15	0,14	0,16	0,17	0,11	0,10	0,11	0,09
1820	Kürk mantılları	0,14	0,15	0,22	0,45	0,28	0,36	0,36	0,41	0,57	0,58	0,98	0,90
1911	Dabaklanmış deri	0,71	0,81	0,91	0,80	0,66	0,58	0,61	0,54	0,47	0,50	0,40	0,39
1912	Bavul, el çantası vb.saracıye	0,33	0,59	0,70	0,75	0,90	0,49	0,65	0,46	0,74	1,00	0,99	0,84
1920	Ayakkabı	0,18	0,33	0,45	0,59	0,59	0,86	0,88	0,88	0,97	0,92	0,98	0,93
2010	Kereste ve parke	0,13	0,09	0,03	0,03	0,07	0,02	0,05	0,04	0,15	0,12	0,10	0,17
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	0,67	0,35	0,23	0,27	0,40	0,45	0,33	0,55	0,61	0,72	0,34	0,27
2022	İnşaat kerestesi	0,91	0,95	0,82	0,49	0,87	0,62	1,00	0,95	0,54	0,51	0,59	0,83
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	0,62	0,95	0,65	0,90	0,56	0,41	0,27	0,60	0,71	0,57	0,54	0,32
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	0,39	0,55	0,44	0,33	0,42	0,65	0,60	0,86	0,97	0,98	0,73	0,53
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	0,57	0,58	0,67	0,64	0,57	0,44	0,41	0,33	0,24	0,26	0,25	0,26
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavvadan ambalajlar	0,17	0,20	0,35	0,34	0,33	0,17	0,18	0,26	0,36	0,22	0,35	0,55
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	0,61	0,61	0,64	0,83	0,73	0,75	0,71	0,80	0,80	0,68	0,61	0,62
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayımlar	0,18	0,17	0,18	0,33	0,28	0,21	0,25	0,53	0,15	0,18	0,23	0,20
2212	Gazete, dergi ve süreli yayımlar	0,36	0,42	0,18	0,00	0,04	0,05	0,29	0,02	0,00	0,33	0,73	0,86
2213	Plak, kaset vb.	0,03	0,06	0,21	0,45	0,23	0,63	0,34	0,19	0,26	0,69	0,40	0,17
2219	Diğer yayımlar	0,18	0,17	0,34	0,26	0,88	0,60	0,80	0,38	0,23	0,22	0,22	0,20
2221	Basım	0,97	0,72	0,71	0,70	0,62	0,48	0,37	0,33	0,39	0,30	0,25	0,36
2222	Basımla ilgili hizmetler	0,75	0,81	0,88	0,99	0,94	0,72	0,67	0,79	0,78	0,70	0,86	0,65
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	0,04	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04	0,02	0,00	0,01	0,00	0,00
2310	Kok firmı ürünleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	0,35	0,43	0,30	0,25	0,34	0,40	0,47	0,33	0,31	0,27	0,28	0,19
2330	Nükleer yakıt	0,00	0,00	0,00	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,07	0,00	0,58
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	0,89	0,95	0,86	0,87	0,62	0,85	0,86	0,73	0,88	0,93	0,92	0,92
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	0,34	0,16	0,13	0,22	0,35	0,12	0,16	0,17	0,27	0,04	0,71	0,20
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	0,41	0,40	0,29	0,42	0,36	0,42	0,59	0,47	0,46	0,45	0,43	0,31
2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasallar	0,31	0,32	0,27	0,31	0,35	0,36	0,29	0,30	0,29	0,37	0,17	0,13
2422	Boya, vernik vb.kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	0,78	0,86	0,96	0,81	0,74	0,77	0,78	0,81	0,89	0,85	0,59	0,60
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	0,46	0,42	0,42	0,45	0,61	0,44	0,49	0,36	0,39	0,29	0,10	0,09
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cıcalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	0,90	0,82	0,88	0,85	0,88	0,89	0,91	0,89	0,83	0,82	0,90	0,90
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	0,74	0,63	0,61	0,65	0,68	0,74	0,75	0,71	0,77	0,74	0,76	0,63
2430	Suni ve sentetik elyaf	0,06	0,06	0,03	0,17	0,21	0,16	0,23	0,33	0,36	0,27	0,03	0,01
2511	İç ve dış lastik	0,52	0,25	0,20	0,14	0,08	0,08	0,03	0,06	0,03	0,02	0,02	0,02
2519	Diğer kauçuk ürünleri	0,93	0,97	0,96	0,98	0,93	0,92	0,97	0,91	0,95	0,91	0,73	0,64
2520	Plastik ürünleri	0,58	0,63	0,66	0,65	0,66	0,65	0,67	0,74	0,70	0,70	0,74	0,76
2610	Cam ve cam ürünleri	0,30	0,22	0,31	0,30	0,21	0,21	0,20	0,36	0,46	0,53	0,51	0,46
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	0,61	0,69	0,69	0,88	1,00	0,91	0,93	0,83	1,00	0,99	0,99	0,74
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	0,20	0,07	0,08	0,06	0,08	0,14	0,16	0,06	0,10	0,13	0,02	0,06
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kil ve seramik yapı malzemeleri	0,02	0,06	0,24	0,22	0,20	0,31	0,20	0,12	0,12	0,08	0,12	0,17
2694	Çimento, kireç ve alçı	0,01	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	0,30	0,69	0,23	0,29	0,08	0,04	0,17	0,10	0,05	0,03	0,03	0,01
2696	Taş	0,14	0,26	0,27	0,27	0,29	0,35	0,32	0,28	0,25	0,18	0,12	0,10

2007-2018 Yılları İzmir Grubel-Lloyd Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	0,38	0,25	0,31	0,38	0,44	0,80	0,85	0,92	0,91	0,96	0,85	0,82
2710	Demir-çelik ana sanayi	0,94	0,92	0,96	0,92	0,74	0,68	0,59	0,55	0,72	0,55	0,44	0,52
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	0,30	0,24	0,19	0,21	0,23	0,21	0,31	0,26	0,28	0,32	0,18	0,13
2811	Metal yapı malzemeleri	0,24	0,47	0,53	0,47	0,30	0,48	0,40	0,49	0,70	0,19	0,43	0,44
2812	Tank, sarmıç ve metal muhafazalar	0,09	0,13	0,17	0,14	0,26	0,30	0,25	0,34	0,32	0,22	0,26	0,28
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	0,57	0,27	0,06	0,24	0,02	0,00	0,45	0,65	0,25	0,90	0,67	0,73
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	0,87	0,67	0,58	0,58	0,57	0,50	0,54	0,58	0,56	0,54	0,52	0,54
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	0,50	0,63	0,72	0,86	0,76	0,89	0,89	0,92	0,87	1,00	0,91	0,89
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	0,88	0,69	0,58	0,65	0,30	0,15	0,24	0,12	0,34	0,05	0,90	0,41
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	0,70	0,91	0,93	0,91	0,87	0,98	0,82	0,88	0,88	0,79	0,86	0,86
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	0,89	0,79	0,79	0,76	0,73	0,78	0,80	0,81	0,85	0,80	0,85	0,75
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	0,92	0,76	0,65	1,00	0,56	0,40	0,63	0,54	0,19	0,20	0,31	0,33
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	0,84	0,71	0,60	0,56	0,81	0,63	0,99	0,96	0,80	0,51	0,42	0,27
2919	Diğer genel amaçlı makineler	0,95	0,99	0,91	0,84	1,00	0,85	0,87	0,95	0,98	0,92	0,89	0,80
2921	Tarım ve orman makineleri	0,57	0,78	0,97	0,80	0,90	0,96	0,51	0,55	0,72	0,96	0,52	0,22
2922	Takım tezgahları	0,91	0,73	0,67	0,82	0,68	0,75	0,65	0,64	0,61	0,77	0,68	0,69
2923	Metallurji makineleri	0,63	0,96	0,64	0,74	0,53	0,60	0,34	0,90	0,42	0,52	0,54	0,84
2924	Maden, taşocacı ve inşaat makineleri	0,60	0,48	0,97	0,38	0,50	0,43	0,46	0,59	0,43	0,42	0,63	0,40
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	0,77	0,85	0,80	0,55	0,56	0,72	0,62	0,63	0,58	0,68	0,77	0,45
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	0,77	0,41	0,50	0,50	0,71	0,90	0,90	0,81	0,83	0,61	0,69	0,88
2927	Silah ve mühimmat	0,07	0,10	0,08	0,11	0,13	0,12	0,15	0,32	0,32	0,29	0,23	0,20
2929	Diğer özel amaçlı makineler	0,49	0,58	0,52	0,44	0,58	0,50	0,41	0,42	0,56	0,50	0,41	0,43
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	0,30	0,44	0,47	0,39	0,40	0,42	0,38	0,46	0,44	0,51	0,36	0,43
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	0,33	0,21	0,14	0,46	0,31	0,45	0,34	0,58	0,40	0,59	0,41	0,41
3110	Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler	0,44	0,79	0,98	0,70	0,88	0,33	0,31	0,49	0,34	0,50	0,57	0,41
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	0,88	0,96	0,92	0,98	0,85	0,95	0,99	0,97	0,98	0,98	0,80	0,73
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	0,08	0,13	0,12	0,66	0,11	0,08	0,82	0,94	0,92	0,84	0,75	0,53
3140	Akümülatör, pil ve batarya	0,12	0,10	0,09	0,10	0,10	0,06	0,09	0,50	0,51	0,04	0,02	0,08
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	0,97	0,63	0,82	0,44	0,46	0,55	0,57	0,54	0,60	0,77	0,53	0,62
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	0,15	0,18	0,18	0,12	0,09	0,10	0,11	0,11	0,15	0,18	0,18	0,18
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	0,10	0,03	0,03	0,16	0,18	0,35	0,12	0,13	0,21	0,17	0,12	0,18
3220	Radio ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	0,61	0,46	0,24	0,42	0,13	0,24	0,52	0,30	0,32	0,98	0,14	0,83
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	0,15	0,16	0,10	0,11	0,14	0,62	0,19	0,12	0,31	0,34	0,20	0,25
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	0,99	0,82	0,83	0,78	0,79	0,80	0,74	0,73	0,73	0,79	0,63	0,59
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	0,85	0,81	0,75	0,75	0,59	0,66	0,69	0,56	0,62	0,59	0,51	0,36
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	0,36	0,54	0,38	0,44	0,43	0,34	0,34	0,35	0,25	0,36	0,20	0,17
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	0,15	0,11	0,20	0,07	0,09	0,08	0,12	0,13	0,20	0,11	0,11	0,10
3330	Saat	0,22	0,07	0,12	0,02	0,24	0,02	0,07	0,10	0,08	0,03	0,03	0,04
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	0,33	0,09	0,09	0,20	0,20	0,14	0,19	0,14	0,16	0,31	0,40	0,31
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	0,55	0,73	0,75	0,68	0,54	0,82	0,41	0,34	0,19	0,04	0,18	0,09
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	0,44	0,51	0,47	0,41	0,44	0,40	0,38	0,49	0,60	0,52	0,55	0,59
3511	Gemi	0,67	0,30	0,34	0,08	0,30	0,62	0,13	0,11	0,67	0,09	0,06	0,41
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	0,31	0,05	0,26	0,52	0,57	0,59	0,25	0,44	0,91	0,07	0,34	0,22
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	0,46	0,00	0,02	0,00	0,00	0,12	0,01	0,04	0,00	0,35	0,42	0,05
3530	Hava ve uzay taşıtları	0,64	0,21	0,42	0,74	0,08	0,04	0,37	0,26	0,82	0,32	0,02	0,11

2007-2018 Yılları İzmir Grubel-Lloyd Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
3591	Motosiklet	0,37	0,45	0,14	0,10	0,16	0,25	0,16	0,20	0,28	0,61	0,56	0,48
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	0,31	0,52	0,59	0,94	0,56	0,45	0,31	0,06	0,03	0,04	0,05	0,12
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	0,44	0,68	0,13	0,29	0,54	0,75	0,34	0,95	0,94	0,58	0,59	0,34
3610	Mobilya	0,15	0,19	0,22	0,24	0,35	0,32	0,29	0,36	0,33	0,34	0,44	0,47
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	0,52	0,91	0,55	0,40	0,50	0,65	0,29	0,44	0,76	0,66	0,72	0,66
3692	Müzik aletleri	0,12	0,07	0,06	0,03	0,04	0,02	0,01	0,01	0,03	0,04	0,06	0,05
3693	Spor malzemeleri	0,80	0,84	0,60	0,69	0,95	0,99	0,79	0,70	0,68	0,94	0,71	0,57
3694	Oyun ve oyuncak	0,73	0,24	0,22	0,32	0,13	0,18	0,08	0,08	0,17	0,11	0,05	0,03
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	0,79	0,86	0,97	0,94	0,89	0,88	0,83	0,72	0,96	0,85	0,86	0,98
4020	Gaz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5149	Atık ve hurdalar	0,19	0,14	0,17	0,19	0,20	0,21	0,11	0,17	0,16	0,22	0,14	0,22
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	0,05	0,20	0,35	0,19	0,06	0,02	0,11	0,00	0,00	0,00	0,49	0,16
7494	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0,37	0,46	0,16	0,00	0,00	0,00	0,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9211	Sinema ve video filmleri yapımı ve dağıtımı	0,16	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9302	Berber, kuaför ve güzellik salonlarının faaliyetleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	0,09	0,05	0,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,00	0,00
9999	Gizli veri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> ‘den elde edilen ISIC Rev3 sınıflaması 4. Düzeye göre ele alınan veriler ile hesaplama tarafımızca yapılmıştır.

Grubel_Lloyd endeksine göre ürün gruplarını ele aldığımızda bazı ürün grupların da endüstri içi ticaret ilgili dönemin başlarında yapılmazken son yıllarda artmıştır. Örneğin şarap, 2007 yılında endüstri içi ticaret oranı 0,42 iken son yıllarda 1’e yaklaşarak 2018 yılında 0,99 değerini almıştır. Aynı şekilde tıbbi ve cerrahi teçhizat malzemelerinde ilk yıllarda endeks 0,50 civarında seyrederken 2018 yılında 0,99 değerini alarak endüstri içi ticaretin en yoğun yaşandığı ilk ürün grubu olmuştur.

Genel amaçlı makineler, kauçuk ürünleri, takım tezgâhları, sabun ürünleri, ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç), mil yatağı, dişli, elektrik dağıtım ve kontrol cihazları, tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler, mayalı maddelerden etil alkol spor malzemeleri, boya, vernik, sebze, bahçe ve kültür ürünleri, pompa, musluk, vana, plastik ürünleri ürün gruplarında ele alınan dönemin tamamı için endüstri içi ticaretin varlığından söz edebiliriz. Bu ürün gruplarında endeks değeri 0,50 üzerinde değerler alarak ticaretin endüstri içi ticaret yönünde olduğunu göstermektedir.

Ayakkabı, kürk mamulleri, tuz ve izole edilmiş tel ve kablolar ürün grubun da endüstri içi ticaret ilgili dönemde ilk yıllarda varken, son yıllarda endüstri içi ticaret ortadan kalmıştır. Özellikle ayakkabı sektöründe endeks değeri 1’e yakın yüksek oranlara sahipken bu oran 2018 yılında 0,18’e gerilemiştir. Ormancılık ve tomrukçuluk sektörü ile halı ve kilim sektörlerin de endüstri içi ticaret bazı yıllar da

varken bazı yıllarda endüstri içi ticaret ortadan kalkmıştır. Genel olarak bu iki sektör için endüstri içi ticaretin olmadığı yönünde yorum yapmak daha doğru olacaktır.

Maden kömürü, sığır, koyun, keçi, at, eşek, demir cevheri, linyit, kok fırını ürünleri, nükleer yakıt, gaz, manyetik şeritli kartlar, sinema ve video filmleri, fotoğrafçılık ile ilgili faaliyetler sektörlerinde endüstri içi ticaretten söz edilememektedir. Ele aldığımız dönem içerisinde Grubel_Lloyd endeksine göre endüstri içi ticaret gerçekleşmemektedir. Bu ürün gruplarında endeks değeri 0 ve 0' a çok yakındır. Hazır hayvan yemleri, rafine edilmiş petrol ürünleri, şeker, demir-çelik dışındaki ana metal sanayi ürünleri, cam ve cam ürünleri, kitap, atık ve hurdalar, kereste ve parke, akümülatör, pil, işlenmiş sebze ve meyveler, alkolsüz içecekler ürün gruplarında da endüstri içi ticaretten söz edemeyiz. Bu ürün gruplarında oran 0 değildir, fakat sıfıra yakın bir değere sahiptir.

Karşılaştırmalı üstünlük sonuçlarını da dikkate alırsak; şeker, petrol ürünleri linyit gibi ürün grupların da İzmir ili üstünlüğe sahip değildi. Bu ürün grupların da Grubel_Lloyd endeksine göre endüstri içi ticaret de yapılmamaktadır.

3.3.4. Brülhart Endeksine Göre Analiz Sonuçları

Endüstri içi ticareti ölçmek için kullanılan yöntemlerden bir diğeri Brülhart B endeksidir. Bu endeksin 0'a yaklaşması endüstri içi ticaretin arttığını ifade ederken, +1/-1 değerlerine yaklaştıkça da endüstriler arası ticaretin arttığını gösterir. 2007-2018 yıllarına ait ISIC Rev3 Düzey 4 sınıflaması ile ele alınan veriler için B endeksi hesaplaması yapılacaktır. İlgili ürün grupları için analiz sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Brülhart endeks hesaplamasında bir önceki yıla ait dış ticaret verilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle çalışmamız da 2007 yılına ait endeksi hesaplamak için 2006 yılına ait dış ticaret verileri de istatistik kurumunun sisteminden alınmıştır.

Tablo 8: Brühlhart Endeksi ile İzmir İli Endüstri İçi Ticaret Değerleri

2007-2018 Yılları İzmir Brülhart Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	0,66	-2,91	-0,53	0,01	-0,43	0,89	-0,25	320,17	-1,44	-28,67	-4,31	-9,25
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	2,06	1,41	13,02	0,49	1,08	-1655,45	2,09	17,99	-0,69	2,81	-0,14	0,98
113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	0,53	1,13	1,65	1,66	0,95	1,11	0,64	0,83	0,77	1,28	0,99	0,75
121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	-1,00	-0,99	-1,00	-1,00	-1,13	-1,01	-1,00	-1,00	-0,99	-1,00	1,42	-0,85
122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	0,95	1,10	1,14	0,98	1,09	1,34	-0,02	0,83	4,27	-0,06	0,92	-1,87
200	Ormancılık ve tomrukçuluk	-1,77	-0,86	-1,55	1,56	2,51	1,19	-0,07	79,02	1,53	-3,69	1,04	0,24
500	Balıkçılık	1,07	1,28	1,05	1,34	0,88	2,02	0,75	-0,49	2,17	2,84	1,29	0,78
1010	Maden kömürü	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,02	-1,15	-1,06	-0,99	-1,14	-1,00	-1,00	-1,00
1020	Linyit	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00
1030	Turba(turb)	-3,82	0,35	-2,60	-2,12	-0,44	-0,68	-1,12	-0,93	-0,93	-1,07	-0,69	-0,66
1310	Demir cevheri	1,00	1,00	0,99	1,00	1,00	1,03	1,00	1,00	1,00	1,20	-0,97	-1,06
1320	Demir dışı metal cevherleri	0,81	-5,15	0,03	1,00	1,06	1,01	1,00	0,79	0,69	1,00	0,63	0,89
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	0,85	1,02	1,41	0,91	0,97	0,98	0,91	0,81	0,97	-0,33	0,96	0,87
1421	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	-0,11	-0,32	-0,71	0,13	-0,44	-0,86	-0,53	-3,71	0,04	-2,65	-1,38	-1,43
1422	Tuz	1,75	0,96	1,90	-1,72	8,45	-16,06	-0,32	-0,62	0,32	-0,33	-1,12	-0,86
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	0,62	0,87	-0,21	0,59	0,88	0,83	1,00	1,46	0,87	0,88	0,90	0,82
1511	Mezbahacılık	0,21	1,52	2,93	1,02	0,67	-23,33	-0,07	0,41	-0,98	-0,85	-0,09	-0,18
1512	Balık ürünleri	-0,30	-0,55	0,72	-2,26	3,23	0,65	0,92	1,43	-0,72	0,80	0,39	-0,21
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	1,48	1,01	0,31	1,14	0,84	0,68	0,98	0,81	1,03	0,93	0,96	0,78
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	-1,16	0,49	-0,05	-0,51	0,80	0,86	-0,56	-0,49	-1,56	0,02	-0,45	0,48
1520	Süt ürünleri	-1,89	2,64	0,01	-0,16	0,66	0,14	0,78	1,31	-0,93	-0,18	-18,18	-0,75
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	-2,11	1,22	0,96	0,79	0,59	0,85	1,18	1,88	2,56	-8,99	0,64	1,00
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	-0,83	0,24	0,27	0,54	0,15	-0,21	-0,33	-0,13	1,18	-3,00	-21,53	0,91
1533	Hazır hayvan yemleri	1,60	-0,51	-1,42	-1,74	-0,65	-0,97	-0,82	-0,85	-1,06	-1,14	-1,33	-1,04
1541	Fırın ürünleri	-3,01	-1,44	0,65	0,54	-2,71	0,81	1,17	0,92	0,47	0,88	0,83	0,85
1542	Şeker	-1,10	-1,01	-1,00	-1,04	-2,37	0,07	8,47	1,34	0,96	1,00	1,14	1,01
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	3,36	1,74	-0,11	-1,13	-0,92	-1,04	-1,37	0,47	0,78	1,70	5,46	0,49
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	1,87	2,67	-2,30	0,69	-0,34	-0,40	2,04	0,83	1,10	1,09	0,90	0,63
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	-0,72	0,62	4,45	-0,31	3,98	-0,58	2,34	-0,50	-0,41	-0,43	-0,56	-0,80
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	1,50	-0,98	-25,53	-0,10	-0,92	-0,58	-1,05	-1,37	-0,51	2,13	-2,18	15,17
1552	Şarap	-1,72	-0,57	0,34	-1,31	-2,28	3,98	-1,21	0,34	-12,17	1,72	-0,40	2,76
1553	Bira ve malt	-0,81	-1,94	-5,58	-3,03	-1,70	-0,94	1,34	3,08	-0,43	1,00	1,03	2,30
1554	Alkolsüz içecekler, maden ve memba suları	0,99	1,02	0,04	-2,06	2,13	1,32	1,06	0,12	2,31	0,01	-2,55	1,42
1600	Tütün ürünleri	-0,58	0,23	0,85	0,80	0,48	2,68	0,42	-0,30	0,49	1,04	0,55	0,52
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	-0,46	-0,62	2,33	-0,35	0,41	-0,10	-0,40	-0,22	-1,12	-0,90	-0,88	-1,11
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	0,92	1,29	0,86	0,96	1,07	0,99	-7,90	-2,42	1,01	1,18	0,97	1,02
1722	Halı ve kilim	1,00	1,06	0,91	2,46	1,65	1,03	5,69	1,38	0,87	1,91	4,94	0,43
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	-2,21	0,94	-14,31	-0,76	0,30	-0,76	0,05	4,79	-0,26	-0,12	0,49	-0,38
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	-0,33	1,46	-0,05	-1,15	-0,79	0,59	-0,86	-2,77	-1,59	-2,03	-1,69	-0,76
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	0,02	0,79	0,50	0,77	0,78	1,56	1,36	-0,32	0,62	1,04	1,13	0,86
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	1,19	7,28	-0,76	0,79	0,77	1,23	1,08	0,44	0,79	0,82	1,60	0,94
1820	Kürk mamülleri	0,89	0,09	2,11	0,94	-0,87	0,62	0,47	0,76	0,48	-0,45	3,09	-0,52
1911	Dabaklanmış deri	-5,92	1,30	3,21	-0,67	22,09	2,41	-1,45	1,46	-0,93	-0,83	-0,66	-0,52
1912	Bavul, el çantası vb.saracıye	3,03	0,74	-2,78	0,68	-1,88	-1,63	986,34	-1,12	0,54	-0,03	0,55	-1,96

2007-2018 Yılları İzmir Brülhart Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
1920	Ayakkabı	1,68	1,79	2,27	0,32	5,34	0,93	-1,19	-0,72	-0,74	-0,12	0,87	-9,27
2010	Kereste ve parke	-1,03	-1,22	-0,98	-0,62	-0,76	-0,61	-0,89	-1,03	-0,80	-0,90	-0,99	-2,18
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	-1,14	-2,17	2,66	-2,30	-3,72	0,37	-1,14	-0,60	-0,69	-1,14	-1,28	-0,30
2022	İnşaat kerestesi	0,32	-1,73	-8,06	-2,07	-0,84	-0,95	-0,49	-2,77	0,56	0,62	-2,00	-0,09
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	1,52	4,37	-0,77	-4,45	-0,13	-0,61	1,69	6,10	-0,50	0,52	1,13	18,08
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	-0,84	-2,04	-0,90	0,04	-1,22	0,40	-2,47	6,86	-0,11	-4,33	0,38	0,25
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	-0,48	-2,00	0,10	-2,35	0,77	-0,34	0,91	0,03	-0,94	-0,87	-0,79	-0,66
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavvadan ambalajlar	0,11	3,07	0,54	0,78	-0,97	0,88	-6,82	-0,41	-1,02	5,71	2,95	2,55
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	-0,36	-1,34	-1,07	-0,80	-0,35	-0,04	-1,48	-0,15	0,62	-0,77	-0,51	-0,09
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayınlar	-0,72	-0,13	-0,35	-0,81	-0,62	-0,48	3,75	-11,66	-0,94	-0,55	-16,51	-0,86
2212	Gazete, dergi ve süreli yayınlar	-0,97	-1,17	109,27	-0,69	-0,91	0,88	0,08	-1,07	-1,56	0,34	2,93	-0,21
2213	Plak, kaset vb.	-0,80	-0,59	-5,02	1,45	-25,98	-1,70	-0,02	-1,26	1,83	-1,28	-0,14	-0,76
2219	Diğer yayınlar	-0,82	-1,14	-0,83	14,25	0,18	3,06	1,70	0,25	-0,76	-0,78	-0,94	-0,43
2221	Basım	-12,07	-0,39	-0,35	-0,68	29,10	-1,33	-0,36	-1,26	1,01	-1,17	-1,48	-0,83
2222	Basımla ilgili hizmetler	1,04	2,30	29,31	16,24	1,92	-0,60	2,26	-0,32	-0,02	0,94	0,95	-0,51
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	-0,88	-0,79	-1,00	-1,00	-1,00	-0,86	-1,06	-0,98	-0,99	-1,01	-1,00	-1,00
2310	Kok fırın ürünleri	-1,00	-1,00	-1,00	1,00	1,00	-0,34	-0,34	-1,00	-1,00	0,00	-1,00	-1,00
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	-1,84	-0,23	-1,47	-0,47	-0,45	0,16	-0,02	-0,59	-0,49	-0,16	-0,53	-1,61
2330	Nükleer yakıt	-1,00	-1,00	-1,71	-1,01	-1,00	-1,00	-0,99	-0,88	-1,05	-0,91	3,93	-1,26
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	-0,49	0,26	-0,66	-0,94	2,98	0,11	2,86	-0,57	-0,22	-0,11	-0,11	-0,76
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	1,91	-1,44	-1,53	1,25	-1,82	-0,79	-0,92	-1,03	0,06	0,55	0,17	3,37
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	-0,68	0,10	1,70	1,94	-33,90	0,56	2,06	-0,51	-0,51	-0,63	0,64	-1,79
2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasallar	-0,73	0,02	-1,39	-0,92	-0,55	-0,30	-0,66	-0,69	-0,99	-1,95	-0,60	-0,59
2422	Boya, vernik vb.kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	2,97	-6,39	2,94	-0,76	-0,91	-0,24	-0,79	-0,59	0,03	-0,75	-0,51	-0,37
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	-0,37	-0,58	0,01	-12,89	11,57	-0,81	-1,83	-0,75	0,35	-1,38	-0,86	-0,78
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	-0,46	-33,40	1,97	0,02	0,31	-4,33	-0,33	-0,12	0,00	-0,71	0,11	-0,62
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	0,60	0,85	-1,01	-0,10	-1,89	-0,55	0,23	-0,60	0,16	-0,01	-16,94	0,06
2430	Sunı ve sentetik elyaf	1,32	-1,63	5,14	-1,95	0,03	0,10	-3,55	-0,77	-4,55	0,11	-0,79	-0,99
2511	İç ve dış lastik	-1,44	-0,88	-0,55	-1,31	-0,95	-0,75	-0,87	-0,78	-0,95	-0,99	-0,97	-0,93
2519	Diğer kauçuk ürünleri	-0,30	0,60	-0,34	1,24	-0,03	2,35	-0,86	-0,28	0,06	-2,33	0,69	0,09
2520	Plastik ürünleri	1,73	1,48	-0,04	0,18	0,22	0,65	0,96	0,14	0,28	0,05	0,36	0,17
2610	Cam ve cam ürünleri	-1,67	-2,07	-0,84	-3,45	-0,78	-0,65	-6,95	-1,19	-0,81	-0,51	-1,32	0,13
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	-2,57	0,31	-5,41	6,44	0,34	-0,88	0,48	-3,30	-0,03	0,00	-7,92	-3,06
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	0,08	-1,03	-1,53	-0,88	-1,13	-0,71	-0,42	-1,09	-0,93	-1,03	-1,03	-0,01
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kil ve seramik yapı malzemeleri	1,41	2,28	0,51	0,33	2,04	0,10	0,39	0,90	6,21	0,74	1,09	0,74
2694	Çimento, kireç ve alçı	1,00	1,05	1,01	1,00	1,00	0,97	0,99	1,04	1,00	0,93	0,99	8,02
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	-6,57	-2,94	1,32	3,17	1,19	1,58	2,42	-1,02	1,08	0,98	0,79	1,17
2696	Taş	-0,45	0,85	0,71	-0,29	2,16	0,50	36,76	0,46	0,37	1,03	0,71	-3,11
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	0,28	-1,41	0,15	-1,47	-1,96	0,80	2,56	-0,05	-0,60	-0,67	0,14	-0,01
2710	Demir-çelik ana sanayi	-0,40	-0,46	-0,65	1,20	0,81	2,57	2,11	0,77	-6,07	0,64	0,65	0,53
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	-0,32	-0,29	-0,66	-0,41	-1,16	1,50	-1,13	-0,81	-0,78	-1,07	-9,92	-0,73
2811	Metal yapı malzemeleri	1,19	0,67	1,24	1,91	3,16	1,14	1,57	11,14	3,64	14,30	0,62	1,05
2812	Tank, sarnıç ve metal muhafazalar	1,35	0,98	1,31	0,31	1,09	-1,81	0,11	0,63	-0,11	0,93	0,62	-3,62
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	1,28	1,13	1,54	1,37	1,00	1,12	-0,25	-1,97	0,01	-0,58	-9,84	37,40

2007-2018 Yılları İzmir Brülhart Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	4,84	0,85	-0,37	-0,47	-0,03	-0,87	-0,96	-0,37	-0,39	-0,53	-0,74	-0,38
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	1,59	1,16	8,10	-3,22	7,97	0,18	-1,11	0,06	-0,30	-0,32	-0,04	-0,35
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	0,80	0,83	3,63	0,37	-0,95	-0,90	-1,10	-0,30	-1,48	-1,84	0,14	-1,07
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	20,82	0,19	9,66	0,38	-2,36	-0,59	-0,67	0,07	-0,16	-0,05	0,12	0,20
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	1,19	-0,42	-0,94	-0,42	-0,76	1,33	-0,12	-0,36	-0,08	-0,07	0,12	-0,23
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	0,17	0,13	1,73	4,19	-0,94	-1,60	1,51	-5,33	-0,92	-1,03	-0,78	-1,14
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	1,33	-0,92	-0,68	-1,08	1,24	-1,04	0,24	0,31	-1,38	-0,82	-6,43	-0,45
2919	Diğer genel amaçlı makineler	0,19	0,56	-0,73	-11,41	-2,52	-0,23	0,58	-0,19	0,17	-0,23	1,21	0,15
2921	Tarım ve orman makineleri	1,59	2,15	6,45	-1,41	-22,64	0,84	-0,33	-1,03	-0,73	-0,80	-1,30	-0,58
2922	Takım tezgahları	8,05	-0,03	-2,17	-0,77	0,84	0,17	-0,20	-0,25	-0,72	-0,43	-0,41	0,08
2923	Metallurji makineleri	-4,65	-0,68	0,19	0,54	-5,54	1,11	-2,49	-223,10	-2,41	0,57	1,53	0,71
2924	Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	0,15	-2,68	-1,94	-0,03	1,24	0,80	1,13	0,12	0,60	-0,27	-0,36	1,37
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	-0,68	-5,52	-1,75	-0,53	-0,78	0,69	-1,11	0,08	-0,85	1,03	-6,34	-0,39
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	-0,98	0,86	0,52	-0,11	7,20	0,10	0,54	0,35	-0,08	0,17	-1,20	-0,09
2927	Silah ve mühimmat	1,89	1,22	0,59	0,83	0,86	0,97	1,18	0,28	-0,26	0,94	1,11	0,89
2929	Diğer özel amaçlı makineler	-0,87	3,65	-1,31	2,75	-1,03	0,38	-0,63	-1,05	-1,38	-0,83	-0,72	1,15
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	-96,95	1,54	-0,43	0,55	-1,78	0,88	-3,36	0,50	0,67	0,95	0,73	1,53
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	-0,91	-1,09	-1,01	-1,63	-1,34	-1,46	-127,85	0,28	-0,91	-1,02	-0,64	-0,74
3110	Elektrik motoru, jeneratör, trafoformatörler	1,76	-0,61	-0,94	-8,80	-2,57	-0,36	-1,16	-5,79	-0,82	-1,08	-2,58	-0,68
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	-1,51	-0,20	0,98	1,68	9,24	-0,01	-0,44	-0,05	-0,55	-2,26	0,42	-0,23
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	1,22	0,82	0,99	1,01	1,54	1,01	0,17	0,05	-0,62	-2,58	1,09	-0,44
3140	Akümülatör, pil ve batarya	-1,01	-0,73	-1,18	-0,91	-1,59	-13,56	-1,53	-0,55	0,20	-1,01	-1,07	-1,00
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	-8,88	0,90	-3,10	-0,33	-1,06	-0,63	-0,64	-0,55	-0,80	-1,09	-0,97	19,54
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	-0,96	-0,83	-2,22	-1,11	-1,86	-0,84	-0,73	-0,99	-0,99	-0,83	2,14	-0,93
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	-1,01	-1,01	-1,01	-1,03	-9,91	1,79	-0,83	-1,10	-0,70	-1,02	-1,51	-0,83
3220	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	-0,02	-4,05	-1,13	-3,21	-1,49	-1,68	-0,92	-0,55	-3,08	-1,15	-1,07	-0,43
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	-0,81	-0,63	-0,89	-1,05	1,58	-0,04	-2,00	-1,39	-0,71	-0,86	-0,93	-0,78
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	-2,86	7,61	-0,68	-0,09	-0,54	0,17	-0,04	-0,27	-0,70	-1,56	-0,10	-0,08
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	1,46	0,18	0,02	-2,23	2,65	-0,60	-2,94	-0,66	-0,29	-0,78	0,28	-0,55
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	0,27	0,26	-1,00	-0,73	0,14	-0,63	-0,65	-0,51	-0,88	-10,09	-0,90	-0,76
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	-1,28	0,52	-1,88	-1,17	-0,89	-1,01	-0,97	-1,68	-0,26	-0,87	-1,04	-0,95
3330	Saat	-0,31	0,13	0,72	0,02	0,12	-1,27	-0,85	-0,85	-0,44	-0,97	1,49	-0,79
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	-1,12	-0,94	-1,69	-0,79	-0,99	-0,44	-1,01	-0,91	-1,05	-0,25	20,37	-0,12
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	0,78	0,94	0,11	17,85	-2,33	-0,93	0,49	-0,16	1,30	2,37	0,69	0,93
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	1,21	0,08	1,06	0,36	0,30	0,23	0,02	0,87	0,23	0,39	1,24	0,48

2007-2018 Yılları İzmir Brühlhart Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
3511	Gemi	-0,75	-0,74	-1,63	-0,97	-2,93	-1,08	-0,91	-1,31	-1,17	-0,86	-0,39	-0,58
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	-1,02	-0,98	0,14	0,65	0,51	-2,54	0,14	10,14	-0,98	-1,05	3,70	-8,00
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	-1,01	-1,00	-1,01	-0,91	-1,00	-1,00	-1,01	-1,00	-1,00	-1,22	-1,21	-0,48
3530	Hava ve uzay taşıtları	1,15	-45,57	1,78	-0,95	-0,89	-1,01	-0,28	1,79	0,18	-0,99	-0,99	-1,00
3591	Motosiklet	-1,93	-1,44	-0,96	-0,60	-1,34	-1,05	-1,28	-0,93	-0,96	-0,62	-1,87	-0,94
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	-0,23	-0,25	-1,66	-4,65	0,52	-0,45	0,03	-0,91	-1,01	-0,94	-0,62	-1,20
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	2,73	-4,01	0,99	0,13	-169,92	-0,81	-1,07	-0,28	-0,36	-1,50	0,26	-1,46
3610	Mobilya	1,14	1,96	0,67	-5,18	0,38	0,87	1,16	0,55	0,69	-0,03	0,71	0,93
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	1,64	1,24	-0,08	0,05	1,87	0,98	1,11	0,87	-0,54	0,19	-0,58	0,42
3692	Müzik aletleri	-1,65	-0,55	-1,09	-1,12	-1,01	-1,03	-1,00	-1,10	-1,00	-1,89	-0,92	-0,92
3693	Spor malzemeleri	1,01	1,31	5,53	-2,73	0,13	-1,93	0,94	0,20	-7,10	-5,12	-0,15	-0,42
3694	Oyun ve oyuncak	-1,18	-0,55	-0,88	-1,01	-1,04	0,01	-0,94	-1,02	-0,54	-1,05	-0,72	-0,98
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	0,83	-27,16	1,16	-0,26	-0,10	0,45	2,73	-1,34	3,19	-0,08	0,96	-0,31
4020	Gaz	0,00	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00
5149	Atık ve hurdalar	-1,13	-0,92	-1,00	-0,77	-0,72	-1,42	-2,06	-0,79	-0,96	-0,95	-0,98	-0,97
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	-1,16	-1,42	0,98	1,31	-1,00	1,34	1,08	-1,00	-1,00	-0,02	-1,52	-0,99
7494	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	-0,51	-0,05	-1,38	-1,00	-1,00	-1,22	-1,18	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-17,60
9211	Sinema ve video filmleri yapımı ve dağıtımı	-0,85	-0,84	0,00	0,00	0,00	0,00	-1,00	-1,00	0,00	0,00	-1,00	-1,00
9302	Berber, kuaför ve güzellik salonlarının faaliyetleri	-1,00	-1,00	0,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	1,00	1,00
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	-1,05	-2,10	60,38	-0,97	-1,00	-1,01	-0,98	-1,00	-1,00	-1,00	-1,01	-1,00
9999	Gizli veri	0,00	0,00	0,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> ‘den elde edilen ISIC Rev3 sınıflaması 4. Düzeye göre ele alınan veriler ile hesaplama tarafımızca yapılmıştır. 2007 hesaplaması için 2006 verileri alınarak hesaplama yapılmıştır.

Brühlhart hesaplamasına göre endüstri içi ticaret için endeks değerinin 0’a yakın olması gerekmektedir. Çalışmamız da ele alınan dönem ve veriler için yapılan hesaplamalara bakıldığında verilerin bir düzende olmaması dikkat çekmektedir. İlgili dönemler de ekonomik krizlerin yaşanması dış ticaret verileri üzerinde de büyük sapmaların yaşanmasına neden olmuştur ve dönemler arası geçişler de farkların değişmesine neden olmuş olabilir.

Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller, balık ürünleri, kağıt ve mukavva ürünleri, demir çelik dışındaki ana metal sanayi, saat, bisiklet ve sakat taşıyıcıları, genel amaçlı makineler ürün gruplarında endeks değeri 0’a yakın değerlere sahiptir, yani endüstri içi ticaret vardır. Fakat bu ürün gruplarının tamamında endeks değerinin tüm yıllar için 0’a yakın olması ya da 1’e yakın olması gibi bir durum yoktur. Bu sektörler için bazı yıllar da endeks değeri 1’e yakın da çıkmıştır, ortalama itibari ile yorumlanmıştır.

Buhar kazanı, tarım ve orman makineleri, kimyasal gübre ve azotlu bileşikler, çimento, kireç, alçı ürün grupların da endüstri içi ticaretten söz edilememektedir. Ayrıca maden kömürü, öğütülmüş tahıl ürünleri, dabaklanmış deri, iç ve dış lastik, atık ve hurdalar, nükleer yakıt, sığır, koyun, keçi ürün gruplarında da endüstri içi ticaretten söz edemeyiz.

3.3.5. İki Yönlü Ticaret Endeksine Göre Analiz Sonuçları

Fontagne ve Freudenberg (1997), çalışmalarında dış ticaret verilerinden küçük değere sahip olanın (örneğin ihracatın) büyük değere sahip olanın (örneğin ithalatın) yüzde 10'u (eşik değeri $\gamma\%$) kadar ise çalışmaya konu olan malda iki yönlü ticaret vardır, yani endüstri içi ticaret söz konusudur (Şimşek,2005: 45).

$$\frac{\min(X_{p,t}, M_{p,t})}{\max(X_{p,t}, M_{p,t})} > \gamma\%$$

Çalışmamız da kullandığımız ISIC Rev3 Düzey 4 sınıflamasında ele alınan veriler ile öncelikle iki yönlü ticaretin varlığı analiz edilmiştir. Bu analiz sonucuna göre iki yönlü ticaretin olduğu sektörler için endüstri içi ticaretin yatay endüstri içi ticaret mi, dikey endüstri içi ticaret mi yapıldığı tespit edilmiştir. İhracat ve ithalat verilerinden öncelikle düşük değere sahip olan ile büyük değere sahip olan oranlanmış, ardından çıkan oran değeri eşik değerimiz olan %25 ile kıyaslanarak bu değerden büyük olan ürün grupları belirlenmiştir. Ek 2'de hesaplanan bu oran ile 0,25 eşik değeri arasında oluşan farklar verilmiştir. Pozitif değerler için iki yönlü ticaretin varlığı kabul edilmiştir.

Eşik değeri %25'e göre 0,80 ve 1,25 değerlerine sahip olan sektörler için yatay endüstri içi ticaret (YEİT), 1,25 değerinden büyük, 0,80 değerinden düşük ise dikey endüstri içi ticaret (DEİT) var demektir. Dikey endüstri içi ticaret düşük ve yüksek kalite olmak üzere ikiye ayrılmakta ve bunu eşik değerine göre belirlemektedir. Bizim eşik değerimize göre 1,25 değerinden büyük olanlar yüksek kalite DEİT, 0,80 değerinden küçük olanlar ise düşük kalite DEİT'tir.

Tablo 9: İzmir-Türkiye İki Yönlü Ticaret Endeks Sonuçları

2007-2018 Yılları İzmir İki Yönlü Ticaret Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	0,76	0,66	0,82	0,84	0,88	1,08	0,79	0,81	0,97	1,23	0,84	1,41
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	1,82	1,63	1,24	1,54	1,69	2,23	1,31	0,82	1,02	1,62	1,33	1,68
1421	Kimya ve gübre sanayinde kullanılan mineraller	0,77	0,75	0,83	0,63	0,69	0,69	0,63	0,69	0,90	0,67	0,07	0,04
1511	Mezbahacılık	2,40	2,60	1,76	0,82	2,24	1,70	0,74	0,78	0,61	1,28	0,80	0,79
1512	Balık ürünleri	1,72	1,47	2,19	1,87	1,36	1,20	0,89	0,76	0,38	0,58	0,78	0,43
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	0,77	0,69	0,40	0,37	0,36	0,68	0,35	0,37	0,37	0,82	0,89	2,04
1520	Süt ürünleri	3,65	4,30	3,29	2,84	2,14	2,03	2,19	1,86	1,61	2,25	2,52	1,66
1541	Fırın ürünleri	3,16	1,56	2,25	1,35	1,67	2,48	4,29	9,01	11,41	14,21	12,85	14,46
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	0,71	0,57	0,43	0,37	0,22	0,20	0,24	0,74	1,15	0,63	1,01	1,59
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	2,51	2,37	1,19	0,56	0,44	0,46	0,46	1,18	1,03	4,64	13,79	9,82
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	0,40	0,44	0,32	0,35	0,34	0,24	0,23	0,22	0,20	0,19	0,19	0,18
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	0,68	0,61	1,13	0,65	0,67	0,40	0,46	0,55	0,62	0,77	1,41	0,85
1552	Şarap	1,03	1,97	3,38	2,95	1,85	1,62	0,90	3,54	12,80	2,35	5,65	3,81
1553	Bira ve malt	0,13	0,15	0,21	0,55	0,71	1,08	4,13	2,97	3,29	2,318,36	1.847,61	77,76
1600	Tütün ürünleri	2,75	3,25	2,97	2,10	2,26	2,12	1,91	1,80	1,99	2,12	2,55	2,34
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	0,53	0,49	0,61	0,55	0,54	0,52	0,41	0,41	0,36	0,40	0,33	0,26
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	0,82	0,58	0,19	0,32	0,47	0,57	0,43	0,20	0,43	0,33	0,48	0,21
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	0,52	0,52	0,35	0,31	0,23	0,30	0,21	0,23	0,17	0,08	0,12	0,10
1911	Dabaklanmış deri	1,80	1,47	0,83	0,67	0,49	0,41	0,44	0,37	0,30	0,33	0,25	0,24
1912	Bavul, el çantası vb. saracıye	5,07	2,37	1,86	0,59	0,82	0,32	0,49	0,30	0,58	1,00	0,97	0,72
1920	Ayakkabı	10,24	5,09	3,41	2,39	2,37	1,33	1,27	0,78	1,06	1,18	1,03	0,87
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	0,51	0,21	0,13	0,16	0,25	0,29	0,20	0,38	0,44	0,56	0,21	0,16
2022	İnşaat kerestesi	1,20	1,11	0,69	0,33	0,77	0,45	0,99	0,90	2,74	2,92	2,38	0,72
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	2,24	1,11	2,05	1,23	2,58	3,86	6,53	2,36	1,84	2,51	2,68	5,24
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	0,25	0,37	0,28	0,20	0,26	0,49	0,43	0,75	0,94	0,96	0,57	0,36
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	0,40	0,40	0,50	0,47	0,39	0,28	0,26	0,20	0,13	0,15	0,14	0,15
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	0,44	0,43	0,47	0,71	0,58	0,60	0,56	0,66	0,66	0,51	0,44	0,45
2221	Basım	0,94	0,56	0,55	0,53	0,45	0,32	0,23	0,20	0,24	0,18	0,14	0,22
2222	Basımla ilgili hizmetler	1,68	1,46	0,79	1,01	1,13	0,57	0,50	0,65	0,63	0,54	0,75	0,48
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	0,81	0,90	0,75	0,77	0,45	0,74	0,76	0,58	0,78	0,86	0,85	0,86
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	0,26	0,25	0,17	0,26	0,22	0,27	0,42	0,31	0,30	0,29	0,28	0,19
2422	Boya, vernik vb. kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	0,64	0,76	0,93	0,67	0,59	0,63	0,63	0,68	0,80	0,75	0,42	0,42
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	0,30	0,27	0,27	0,29	0,44	0,28	0,33	0,22	0,24	0,17	0,05	0,05
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	1,22	1,43	1,28	1,35	1,28	1,25	1,19	1,26	1,41	1,45	1,23	1,23
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	0,58	0,46	0,44	0,48	0,52	0,59	0,60	0,55	0,63	0,59	0,61	0,46
2519	Diğer kauçuk ürünleri	1,16	1,06	0,92	0,96	1,14	1,16	0,94	0,83	0,90	0,84	0,57	0,47
2520	Plastik ürünleri	2,46	2,17	2,04	2,08	2,01	2,07	1,97	1,72	1,84	1,86	1,69	1,63
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	2,26	1,91	1,91	1,28	0,99	0,84	1,16	1,41	1,00	1,02	1,01	1,69
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	0,24	0,15	0,18	0,24	0,28	0,67	1,35	0,86	0,84	1,09	0,74	0,70
2710	Demir-çelik ana sanayi	0,89	1,18	1,09	0,85	1,72	1,95	2,41	2,63	1,79	2,65	3,52	2,87
2811	Metal yapı malzemeleri	7,39	3,24	2,77	3,23	5,71	3,12	4,00	3,07	1,86	9,64	3,70	3,53
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	2,48	6,44	34,68	7,50	130,20	432,78	0,29	0,49	7,00	1,23	1,98	1,72
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	0,78	0,50	0,40	0,41	0,40	0,34	0,37	0,41	0,39	0,37	0,35	0,37

2007-2018 Yılları İzmir İki Yönlü Ticaret Endeks Sonuçları													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	3,02	2,19	1,78	1,32	1,65	1,26	1,24	0,86	0,77	1,00	0,83	0,80
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	0,78	0,53	0,41	0,48	0,17	0,08	0,13	0,07	0,21	0,02	0,82	0,26
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	1,86	1,19	1,15	1,19	1,29	1,04	1,45	1,27	1,28	1,55	1,32	1,33
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	0,80	0,65	0,66	0,61	0,58	0,64	0,67	0,68	0,73	0,67	0,74	0,60
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	0,86	0,62	0,48	1,01	0,39	0,25	0,46	0,37	0,11	0,11	0,19	0,20
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	0,73	0,55	0,43	0,39	0,68	0,46	1,01	0,92	0,67	0,35	0,26	0,16
2919	Diğer genel amaçlı makineler	0,91	0,98	0,83	0,73	1,00	0,74	0,77	0,90	0,96	0,85	0,80	0,67
2921	Tarım ve orman makineleri	2,49	1,58	1,05	1,51	1,23	0,91	0,34	0,38	0,56	0,92	0,35	0,13
2922	Takım tezgahları	0,83	0,58	0,50	0,70	0,52	0,60	0,48	0,47	0,44	0,63	0,51	0,53
2923	Metallurji makineleri	2,16	0,91	2,11	1,69	2,79	2,33	0,20	0,81	0,27	2,88	2,68	0,72
2924	Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	2,34	3,19	0,94	4,30	2,96	3,63	3,31	2,39	3,67	3,72	2,16	4,04
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	0,63	0,74	0,67	0,38	0,39	0,56	0,45	0,46	0,41	0,51	0,63	0,29
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	1,59	3,82	3,03	2,98	1,84	1,22	1,23	1,46	1,40	2,30	1,88	0,78
2929	Diğer özel amaçlı makineler	0,33	0,41	0,35	0,28	0,41	0,33	0,26	0,26	0,38	0,33	0,26	0,27
3110	Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler	3,54	1,54	0,97	1,87	1,28	0,20	0,19	0,33	0,20	0,34	0,40	0,25
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	1,27	1,09	1,17	1,03	1,36	1,11	1,01	0,95	0,96	1,04	0,67	0,57
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	1,07	0,46	0,70	0,28	0,30	0,38	0,40	0,37	0,42	0,63	0,36	0,45
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	1,02	0,69	0,71	0,64	0,65	0,67	0,59	0,58	0,58	0,65	0,46	0,42
3312	Ölçme, kontrol, test, seyirüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	0,74	0,68	0,59	0,61	0,42	0,49	0,52	0,38	0,45	0,42	0,35	0,22
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	2,61	1,75	1,66	1,94	2,68	0,70	3,84	4,88	9,58	45,52	10,41	20,51
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	3,56	2,94	3,29	3,86	3,57	4,02	4,23	3,09	2,33	2,86	2,64	2,40
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	0,18	0,03	6,81	2,83	2,50	2,37	6,99	3,59	0,83	0,03	4,94	8,23
3530	Hava ve uzay taşıtları	0,47	8,54	0,27	0,58	0,04	0,02	0,23	0,15	0,70	0,19	0,01	0,06
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	3,57	1,92	14,34	6,00	2,69	0,60	0,21	1,11	0,88	2,46	0,42	0,21
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	0,35	0,84	0,38	0,25	0,33	0,48	5,78	3,55	1,65	2,01	1,76	2,02
3693	Spor malzemeleri	1,49	1,39	2,33	1,91	1,10	0,98	1,55	1,84	1,96	0,88	0,55	0,40
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	1,53	1,34	1,05	0,88	0,79	0,79	0,71	0,56	0,93	1,35	1,32	0,96

Kaynak : <http://tuik.gov.tr/Start.do> 'den elde edilen ISIC Rev3 sınıflaması 4. Düzeye göre ele alınan veriler ile hesaplama tarafımızca yapılmıştır.

Endüstri içi ticaretin gerçekleştiği sektörler de ticarete konu olan sektörün yönünü belirlemek amacı ile eşik değeri belirlenmiş ve bu eşik değerine göre analizler yapılmıştır. Ele alınan dönem içerisinde de yıllar içerisinde farklılıklar olduğu için her bir sektörün ortalama değeri alınarak ticaretin yönü hakkında yorum yapılmıştır.

Grubel_Lloyd ve Brühlart endekslerinde olduğu gibi benzer sonuçlar elde edilerek hangi sektörler de endüstri içi ticaret olduğu tespit edilmiştir. Tütün ürünleri,

şarap, diğer amaçlı makineler, balık ürünleri, sabun, ayakkabı, mil yatağı, kağı ve mukavva ürünleri, tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler gibi aşağıda detayı paylaşılan sektörlerde endüstri içi ticaret vardır. Diğer endeks hesaplamalarından farklı olarak ticarete konu olan ürünlerin kaliteleri hakkında da yorum yapılabilmektedir. Örneğin balık ürünleri, genel amaçlı makineler ürün grupların da endüstri içi ticaret benzer kaliteli ürünler ile yapılmaktadır. Ayakkabı, makarna, şarap, metal yapı malzemeleri ürünlerinde yüksek kaliteli ürünlerle endüstri içi ticaretin yapıldığı tespit edilmiştir. Yani İzmir bu sektörler de yüksek kaliteli mal ihraç etmektedir.

Tahta plaka, kâğıt, kakao, çikolata, mil yatağı, dabaklanmış deri, bitkisel ve hayvansal gıdalar gibi ürünler de ise endüstri içi ticaret düşük kaliteli ürünler ile yapılmaktadır. Analiz sonuçlarına göre 59 ürün grubun da dikey endüstri içi ticaret yapılmakta, bunun 28 tanesi yüksek kalite ürün grubundan 31 tanesi düşük kalite ürün grubundan oluşmaktadır. 10 ayrı ürün grubun da ise yatay endüstri içi ticaretin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tespitlere ilişkin detaylı sonuçlar Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10: İki Yönlü Ticaret – Endüstri İçi Ticaret’in Yönü

DEİT (YÜKSEK KALİTE)	DEİT (DÜŞÜK KALİTE)	YEİT
Bavul, el çantası vb. saraciye	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	Diğer genel amaçlı makineler
İnşaat kerestesi	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	Basımla ilgili hizmetler
Sabun, deterjan, temizlik , cıcalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	Diğer kauçuk ürünleri
Pompa, kompresör, musluk ve vana	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler
Spor malzemeleri	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	Elektrik motoru, jeneratör, trasformatörler
Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	Hava ve uzay taşıtları
Mezbahacılık	Diğer özel amaçlı makineler	Tarım ve orman makineleri
Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler
Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	Basım	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları
Kuyumculuk ve ilgili maddeler	Halat, ip, sicim ve ağ	Balık ürünleri
Metalurji makineleri	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	
Plastik ürünleri	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	
Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	
Demir-çelik ana sanayi	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	
Tütün ürünleri	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	
Süt ürünleri	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	
Ayakkabı	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	
Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	
Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	
Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	
Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	Takım tezgahları	
Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	
Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	
Şarap	Dabaklanmış deri	
Metal yapı malzemeleri	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	
Fırın ürünleri	Kakao, çikolata ve şekerleme	
Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	Boya, vernik vb. kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	
Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	
Bira ve malt	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	
	Mayalı maddelerden etil alkol	
	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	

SONUÇ

2007-2018 İzmir İli Dış Ticaret Analizi başlıklı bu tezde, İzmir ilinin dış ticaret yapısının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak dış ticarete ilişkin kavramsal çerçeve sunulmuş; daha sonra dış ticareti açıklayan teoriler ve dış ticaret stratejileri özetlenmiştir. Çalışmada endeks yöntemi benimsendiği için dış ticaret analizlerinde yaygın olarak kullanılan endeksler tanıtılmış ve İzmir ili için karşılaştırmalı üstünlük ve endüstri içi ticaret yapısının ortaya konması açısından Açıklamalı Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksi, Vollrath Endeksi, Grubel-Lloyd Endeksi, Brühlart Endeksi ve İki Yönlü Ticaret Endeksi hesaplanmıştır.

İzmir, hem dış ticaret içerisindeki payı itibari ile hem de jeopolitik konumu itibari ile ülke ekonomisinde büyük öneme sahiptir. Ülke ekonomisine sağladığı katkılardan dolayı İzmir'in dış ticaret yapısı ve ticaret şeklini belirleme ihtiyacı duyulmuştur. İzmir ülke ihracatının ortalama %6'sını, ithalatın ise ortalama %4'ünü üstlenmektedir. Son on yıllık dönemde ülke olarak dış ticaret açığı verilirken, İzmir'in dış ticaret açığı 2018 yılında kapatılarak fazla vermiştir. İzmir'in ticari yapısı hakkında yorum yapabilmek için ürün bazında analizler yapılmıştır.

İlgili dönemde İzmir'in hangi sektörlerde karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olduğunu görmek amacı ile AKÜ katsayısı ve Vollrath endeksi hesaplanmıştır. Geçmiş yıllarda yapılan çalışmalarda bu analizler daha çok ülkeler ve dünya verileri kullanılarak veya Türkiye ile AB ülkeleri karşılaştırılarak yapılmıştır. Bu çalışmada İzmir ve Türkiye verileri ele alınarak hesaplamalar yapılmış ve ülkemizde hangi ürün grubunda İzmir ilinin daha üstün olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

AKÜ hesaplaması ve Vollrath endeksine göre 46 ürün grubunda İzmir ili karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahiptir. Tütün ürünleri, balıkçılık, tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler, giyim eşyası, dabalıanmış deri, kâğıt ve mukavva, işlenmiş sebze ve meyveler, süt ürünleri, ana kimyasal maddeler İzmir'in karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu başlıca ürün gruplarıdır. Klasik dış ticaret teorilerinden mutlak üstünlük ve karşılaştırmalı üstünlük teorileri çerçevesinde bakılacak olursa İzmir'in üstün olduğu bu ürün gruplarında ihracat yapması, üstün olmadığı ürün gruplarında ise ithalat yaparak refahını artırması beklenebilir. Üstünlük analizinden sonra yapılan endüstri içi ticaret analizlerinde de görüleceği

üzere üstün olunan ürün gruplarında hem endüstri içi ticaret hem de endüstriler arası ticaret gerçekleşmiştir. İzmir ilinde tütün ürünleri, balıkçılık, ana kimyasal maddeler, bitkisel ve hayvansal gıdalar, tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler, basımla ilgili hizmetler, halat, ip, boya, vernik, mil yatağı, pompa, genel amaçlı makineler, maden, taş ocağı ve inşaat makineleri, spor malzemeleri ürün gruplarında hem ihracat hem de ithalat yapılmaktadır. Üç farklı yöntemle de bu ürünlerde endüstri içi ticaretin yapıldığı analiz edilerek tespit edilmiştir.

Endüstri içi ticaretin tespit edildiği bu ürün gruplarında yatay ve dikey mal farklılaştırması ayırımına göre; diğer genel amaçlı makineler, basımla ilgili malzemeler, tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler sektörlerinde ticaret yatay endüstri içi ticaret olarak gerçekleşmektedir. Halat, ip, boya, vernik, mil yatağı, bitkisel ve hayvansal yağlar ürün gruplarında ise ticaretin yönü dikey endüstri içi ticaret ve düşük kaliteli mal farklılaştırması şeklinde gerçekleşmektedir. Pompa, spor malzemeleri, tütün ve maden ürün gruplarında ise yine dikey endüstri içi ticaret fakat yüksek kaliteli mal farklılaştırması şeklinde dış ticaret gerçekleşmektedir.

AKÜ ve Volltrath'a göre 100 ürün grubunda karşılaştırmalı olarak üstünlük yoktur. İlgili dönemde yapılan analizlerde yıllara göre endeks değerleri farklılık göstermektedir. Çıkan sonuçların ağırlıklarına göre ürün grubunun karşılaştırmalı üstünlüğü değerlendirilmiştir. Üstünlüğe sahip olmayan şarap, inşaat kerestesi, sabun, deterjan, kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller, kauçuk ürünleri, demir-çelik ürünleri, çatal-bıçak takımı, sanayi fırını, takım tezgâhları, gıda, içecek ve tütün işleyen makineler, elektrik dağıtım ve kontrol cihazları, kuyumculuk ve ilgili maddeler ürün gruplarında karşılaştırmalı olarak üstünlük yoktur. Bu ürün gruplarında endüstri içi ticaretin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Dikey ve yatay mal farklılaştırması analiz sonuçlarına göre de şarap, inşaat kerestesi, sabun, deterjan, demir-çelik ürünleri, kuyumculuk ve ilgili maddeler ürün gruplarında yüksek kaliteli mal farklılaştırması ve dikey endüstri içi ticaret yapısı vardır. Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller, kauçuk ürünleri, çatal-bıçak takımı, sanayi fırını, takım tezgâhları, gıda, içecek ve tütün işleyen makineler ürün gruplarında düşük kaliteli mal farklılaştırması ve dikey endüstri içi ticaret yapısı mevcuttur. Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları ürün grubunda ise yatay endüstri içi ticaret gerçekleşmektedir.

Ham petrol, doğal gaz ve rafine edilmiş petrol ürünleri ürün gruplarında ihracat yapılmadığı için matematiksel olarak da analiz hesaplamaları yapılamamıştır. Türkiye'nin petrol ürünleri gruplarında dışa bağımlılığı söz konusudur ve il bazında da sonuç farklı değildir.

İzmir için karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olmadığı ve endüstri içi ticaretin gerçekleştiği şarap, sabun, deterjan, gıda, tütün ve içecek işleyen makineler gibi sektörlerde ihracata yönelik sanayileşme stratejisi benimsenebilir. Böylelikle üretim ve ihracat artışı olacak ve ekonomiye olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Tütün ürünleri, tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler, halat, ip, plastik ürünleri, diğer genel amaçlı makineler gibi ürün sektörlerin de İzmir karşılaştırmalı olarak üstünlüğe ve endüstri içi ticaret şeklinde bir dış ticaret yapısına sahiptir. Bu sektörlerde de ithal ikamesine yönelik bir dış ticaret stratejisi benimsenirse, sektörün üretimi ve ihracatı artırılabilir. Bu yolla ortaya çıkacak ihracat artışı ve ithalat azalışı, hem il hem de ülke için ekonomik açıdan olumlu değişiklikler ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

İzmir ili için yapılan analizler, bazı ürün gruplarında endüstriler arası bazı ürün gruplarında ise endüstri içi ticaret yapısının mevcut olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda İzmir ilinde, endüstriler arası ticaretin maliyet avantajına dayalı refah artırıcı etkilerinden ve endüstri içi ticaretin üreticiler açısından olumlu ölçek etkisinden; tüketiciler için ise tercih çeşitliliğinin beraberinde getirdiği refah artırıcı etkilerden yararlanıldığı ifade edilebilir. Bu olumlu etkiler, uygun ticarete giriş yöntemleri, dış ticaret stratejileri ve standartlara uygunluğun sağlanması ile daha da artırılabilir.

İzmir ili dış ticaretini geliştirmek ve İzmir'in ve dolayısıyla Türkiye'nin dış ticaretin refah artırıcı etkilerinden daha geniş ölçüde yararlanmasını sağlamak açısından dış ticarete giriş şekilleri değerlendirilerek İzmir ilinde faaliyet gösteren firmaların özelliklerine uygun olanların teşvik edilmesi yoluna gidilebilir. İzmir ilindeki firmaların pek çoğunun küçük ve orta ölçekli olduğu düşünüldüğünde, yurt dışındaki firmalar ile ortak yatırımlar yapılması önerilebilir. Yine dış ticarete açılırken ihracat konsorsiyumları ya da dış ticaret şirketleri modelleri benimsenebilir.

Dış ticaretin geliştirilmesi ve refah etkilerinden yararlanılması açısından bir diğer önemli konu da üretilen malların belirli standartlarda üretilebilmesidir. Bu

nedenle gerek Türkiye genelinde gerekse İzmir özelinde standart belirleme kuruluşlarının faaliyetleri yakından izlenmelidir. Örneğin çevre, sağlık ve çalışma koşulları ile ilgili konularda Dünya’da son yıllarda artan duyarlılık üretim ve pazarlama süreçlerinde dikkate alınmalıdır. Bu konulara özen gösterildiğini gösteren standartların alınması teşvik edilmelidir. Tüm bu politikalar oluşturulurken izlenecek öncelik sırasının belirlenmesi için bu tezde olduğu gibi il, bölge, sektör ve ülke bazında çalışmaların sayısının artması yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

Aggarval, S. ve Chakraborty, D. (2017). Determinants of India's Bilateral Intra-industry Trade over 2001–2015: Empirical Results, *South Asia Economic Journal*, 18(2) 296–313.

Akgüngör, S., Kumral, N. ve Çelik, N. (2017). Ekonomik ve Demografik Göstergelerle İzmir, *Ege Genç İş Adamları Derneği*, İzmir.

Algan, F. M. (2013). Standardizasyonun Ekonomik ve Sosyo-Ekonomik Getirileri, *Verimlilik Dergisi*, 4: 127-144.

Altay, B. ve Gürpınar, K. (2008). Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Ve Bazı Rekabet Gücü Endeksleri: Türk Mobilya Sektörü Üzerine Bir Uygulama, Afyon Kocatepe Üniversitesi, *İ.İ.B.F. Dergisi*, 10 (1): 257-274.

Altay, H. ve Şen, A. (2009). Türkiye'nin Avrupa Birliği (15) Pazarındaki Endüstri-İçi Ticaret Performansının Rakip Ülke Performanslarıyla Karşılaştırmalı Analizi: 1995-2007, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25: 127-140.

Apak, T. (2004). Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Şartları İle Sağlanan Başlıca Destekler, <http://www.alomaliye.com/2004/07/07/sektorel-dis-ticaret-sirketleri-sds-mevzuati-degisti/> (erişim tarihi, 25.01.2019).

Arıç, K. H. (2013). Yeni Bir Dış Ticaret Teorisi Olarak Porter'ın Rekabetçi Üstünlükler Teorisi'nin Yapısı, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (5): 81-97.

Atık, H. (2002). Endüstri-İçi Ticaret: Teori ve Kayseri Uygulaması, Kayseri Ticaret Odası.

Avcı, S. (2007). *İşletmelerin Uluslararasılaşması ve Küresel Markalaşma: DYO Uygulaması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Aydın, S. (2008). Gümrük Birliği Sonrası Dönemde Türkiye'nin Marjinal Endüstri İçi Ticareti, *Mevzuat Dergisi*, 131. <https://www.mevzuatdergisi.com/2008/11a/01.htm>. (erişim tarihi: 30.01.2019).

Bashimov, G. (2018). Türkiye İle İran Arasındaki İkili Ticaretin Analizi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30: 145-155.

Bakkalcı, A. C. (2013). Yeni Yeni Ticaret Teorileri'nin Makroekonomik Doğası ve Türk Ekonomisi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11 (22): 69-98.

Başkonuş, T. (1995) Türkiye-Almanya Dış Ticaret İlişkilerinin Fakirleştiren Büyüme Açısından Ekonometrik Analizi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri ABD.

Bayraktutan, Y. (2003). Bilgi ve Uluslararası Ticaret Teorileri, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4 (2): 175-186.

Bedir, A. (2009). Uluslararası Ticarete Fiyata Dayalı Rekabet Gücü İle Endüstri-İçi Ticaret Arasındaki İlişki: Türk İmalat Sanayi Örneği, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

Diken, A. Ö. (2015). *Endüstri-İçi Ticaret Kavramı: Nedenleri, Ölçüm Yöntemleri ve Türkiye ile AB Arasında Endüstri-İçi Ticaretin Gelişimi (2004-2014)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Engin, E. (2013). *Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Yaklaşımına Göre Türkiye Oluklu Mukavva Ambalaj Sektörünün Rekabet Gücü*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans), İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erdem, E. ve Dumrul, C. (2014). Keynesyen ve Neo-Klasik Yaklaşımlarda Finansal Sistem ve İktisadî Büyüme, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33 (2): 45-86.

Gül, E., Kamacı, A. ve Konya, S. (2013). Dış Ticaretin Büyüme Üzerine Etkileri: Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye Örneği, *Akademik Bakış Dergisi*, 35: 1-12.

Gürkan, M. F. (2013). Düzenleyici ve Denetleyici Kurum Olarak Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4 (2): 333-356.

Hazners, J. ve Jirgena, H. (2013). Intra-Industry Trade in Latvian Agricultural Commodities And Food Products, Proceedings of the 2013 International Conference on Economics and Business Administration.

Hepaktan, C. E. (2008). Türkiye'nin Dönüşüm Sürecinde Dış Ticaret Politikaları, 2. Ulusal İktisat Kongresi, 20-22 Şubat 2008, DEÜ BF İktisat Bölümü, İzmir.

Hepaktan, E. ve Karakayalı, H. (2009). 1980-2008 Döneminde Türkiye'nin Dış Ticaret Hadlerinin Analizi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2): 181-210.

İmer, H. ve Utkulu, U. (2009). Konfeksiyon Sektörünün Avrupa Birliği Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü Karşısındaki Rekabet Gücünün Alt Sektörler Düzeyinde Ölçülmesi (1994 2005), [kisi.deu.edu.tr/userweb/utku.utkulu/ImerUtkulu_makale%20son%20hali\(1\).doc](http://kisi.deu.edu.tr/userweb/utku.utkulu/ImerUtkulu_makale%20son%20hali(1).doc) (erişim tarihi: 30.01.2019).

Kalaycı, C. (2017). Serbest Ticaret Anlaşmalarının Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkileri: Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi Uygulaması, *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 3 (2): 133-147.

Karabulut, U. (2003). *Ticari Açıdan İzmir Limanı (1923-1929)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.

Kavak, B. ve Gül, B. (2015). Uluslararası Ürün Yaşam Eğrisi Teorisinin Varsayımlarının Ampirik Bir İncelemesi, *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23 (2): 145-164.

Kaya, F. (2015). İhracat-İthalat İşlemleri, http://archive.ismmmo.org.tr/docs/yayinlar/MevzuatSerisi/Mevzuat10/002_bolum_1_ve_2.pdf. (erişim tarihi: 25.12.2018).

Kaya, F. ve Turguttopbaş, N. (2012). Dış Ticaret İşlemleri, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.

Kont, G. (2017). Türkiye ve İzmir'in İhracat Performansının Değerlendirilmesi, İzmir Ticaret Odası.

Kurt, G. (2011). *2001 Ekonomik Krizi Sonrasında Türk Dış Ticaretinin İncelenmesi*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.

Küçükaksoy, İ. ve Çiftçi, İ. (2014). Dış Ticaret Hadlerinin Dış Ticaret Dengesine Etkisi: Harberger Laursen-Metzler Hipotezinin Türkiye Uygulaması, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2): 103-129.

Küçükkiremitçi, O. (2006). Dış Ticaretteki Rekabet Gücüne Göre Sanayi Sektörünün Değerlendirilmesi (1995-2005 Dönemi, ISIC Revize 3 Dört Haneli Düzey Sınıflamasına Göre), Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

Leitão, N. C. ve Faustino, H. C. (2008). Intra-Industry Trade In The Food Processing Sector: The Portuguese Case, *Journal of Global Business and Technology*, 4 (1): 49-58.

Mangır, F. ve Fidan, A. (2017). Grubel-Lloyd Endeksi İle Endüstri-İçi Ticaret Analizi: Tarım Sektörü Türkiye Örneği, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19 (33): 45-51.

M.E.B. 2011. Muhasebe ve Finansman: Dış Ticaret Kavramları, Ankara.

Oğuz, A. ve Ustasüleyman, T. (2015). Analitik Hiyerarşi Sürecini Kullanarak ISO 9001: 2008'e Dayalı Kalite Yönetim Sistemi İle Müşteri Memnuniyeti Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, *KTÜ SBE Sos. Bil. Derg.* 2015, (9): 25-37.

Özdamar, G. (2014). İmalat Sanayisinde Türkiye'nin AB İle Ticaretinin Yapısı ve Rekabet Gücü: Teknoloji Düzeylerine Göre Bir İnceleme, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41: 11-30.

Özdemir, Ü., Yiğit, G. K. ve Oral, M. Cumhuriyetten Günümüze Ekonomi Politikaları Bağlamında Türk Dış Ticaretinin Gelişimi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 35: 149-174.

Palacioğlu, T. (2018). Mutlak Üstünlük ve Bazı Dış Ticaret Teorileri, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul.

Rüstemli, E. (2008). *Uluslararası Pazarlara Optimal Giriş Yönteminin Seçimi*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Seymen, D. (2009). *Türkiye'nin Dış Ticaret Yapısı ve Rekabet Gücü*, Ders Notları. http://kisi.deu.edu.tr//dilek.seymen/end_ici_end_arasi_tic_tablolar.pdf. (erişim tarihi: 30.01.2019).

Sezgin, Ş. (2009). Türkiye’de 1990-2006 Yılları Arasında Dış Ticaret - Ekonomik Büyüme İlişkisi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 22: 175-190.

Sorhun, E. (2013). Türkiye’nin Eksik Dış Ticareti, Ticari Potansiyeli ve Yeni Fırsatlar, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28 (1): 25-47.

Şahin, S. (2017). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye Dış Ticaret Hadleri Gelir Etkisinin Nicholson Yöntemi Kullanılarak Değerlendirilmesi*, Anadolu International Conference in Economics V: 1-26.

Şimşek, N. (2005). Türkiye’nin Yatay ve Dikey Endüstri-İçi Ticareti, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20 (1): 43-62.

Taşar, İ. (2011). *Emek Verimliliği ve Döviz Kurunun İhracata Etkisi: Türkiye ve Seçilmiş Ülke Analizleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

T.İ.M. (2016). Ekonomi ve Dış Ticaret Raporu, Türkiye İhracatçıları Meclisi, İstanbul.

T.İ.M. (2017). Ekonomi ve Dış Ticaret Raporu, Türkiye İhracatçıları Meclisi, İstanbul.

Topal, İ. H. (2004). Dış Ticaret Şirketleri, *Mevzuat Dergisi*, 83.

TUIK, (2008). Dış Ticaret İstatistikleri ve Endeksleri: Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi – 2, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar, 1989 ,20249 sayılı Resmi Gazete,20.

Ulaş, D. (2004). Çokuluslu Şirketlerin Ortak Girişim Stratejisini Kullanma ve Sonlandırma Nedenleri, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 59 (2): 151-178.

Utkulu, U. (2008). *Türkiye'de Dış Ticaret İşlemleri ve Uygulaması (Teoriden Pratiğe)*, İkinci Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.

Utkulu, U. and Seymen, D. (2004). “Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: Evidence for Turkey vis-à-vis the EU/15” In European Trade Study Group 6th Annual Conference. ETSG. September 2004. pp:1-26.

Üyümez, E. M. ve Gültekin, R. (2016). Gümrük Denetimi: Türkiye Uygulamalarının Analizi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (14): 343-365.

Saçık, S. Y. (2009). Dış Ticaret Politikası ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Teorik Açıdan Bir İnceleme, *KMU İİBF Dergisi*, 16: 162-171.

Şahinli, M. A. (2011). Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi: Türkiye Pamuk Endüstrisi Üzerine Bir Uygulama, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 11 (21), 227-240.

Vidhi, A. ve Turgan, E. (2017). Dış Ticaret ve Büyüme Teorileri, Granger Nedensellik Testi İle Dış Ticaretin Büyüme Üzerindeki Etkisi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (40): 446-453.

Yapraklı, S. (2006). Türkiye’de Dış Ticaret Fiyatları İle Reel Döviz Kuru Arasındaki İlişki: Ekonometrik Bir Analiz, *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (1): 69-87.

Yıldırım, A. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Dış Ticaret Hadlerinin Gelir Etkisi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 15: 157-168.

Yıldız, R. S. (2009). *Klasik Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisinin Türkiye’deki Geçerliliğinin Sınanması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yurdakul, E. M. (2014). Türkiye’de İthalatın Gelişimi ve İthalatın Yapay Sınır Ağları Yöntemi İle Tahmin Edilebilirliğine Yönelik Bir Analiz, *Doktora Tezi*, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Yusufzadeh, H., Rezapour, A., Lotfi, F., Azar, F. E., Nabilo, B., Gorji, H. A., Hadian, M., Shahidisadeghi, N . ve Karami, A. (2015). A Study of Comparative Advantage and Intra-Industry Trade in the Pharmaceutical Industry of Iran, *Global Journal of Health Science*, 7 (6): 295-307.

Yüksel, E. ve Sarıdoğan, E. (2011). Uluslararası Ticaret Teorileri ve Paul R. Krugman’ın Katkıları, *Öneri*. 9 (35): 199-206.

Yükseler, Z. ve Türan, E. (2006). Türkiye’nin Üretim ve Dış Ticaret Yapısında Dönüşüm: Küresel Yönelimler ve Yansımalar, *Ekonomik Araştırma Forumu Çalışma*

EKLER

Ek 1: İzmir 2007-2018 Yılları Dış Ticaret Verileri (İthalat/İhracat)

		2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İhracat Verileri											
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	506.098.582	428.356.638	466.220.931	460.166.901	615.017.925	532.563.861	379.770.786	347.765.065	383.007.703	395.921.842	330.765.110	399.237.428
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	40.111.172	37.443.456	29.995.952	33.085.422	40.533.076	52.606.435	43.249.705	30.737.943	34.592.219	32.035.945	28.429.472	22.365.478
113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	255.395.719	253.045.849	358.383.796	338.828.404	388.416.380	340.843.740	313.891.232	273.845.816	296.749.532	256.254.647	268.101.807	240.151.368
121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	25.376	0	104.079	67.444	87.610	210.652	88.126	18.139	66.910	5.637	0	295.427
122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	36.732.391	34.858.032	29.076.551	25.775.947	46.939.797	43.912.186	24.586.053	24.224.960	15.194.937	18.286.210	20.524.251	5.536.861
200	Ormancılık ve tomrukçuluk	478.081	551.752	445.636	303.900	3.492.444	5.433.654	3.922.610	3.034.118	2.324.005	796.639	271.893	1.123.102
500	Balıkçılık	133.473.645	121.662.018	114.165.997	89.117.843	79.479.668	49.899.727	25.242.623	18.965.799	17.380.211	28.157.566	25.302.284	20.500.704
1010	Maden kömürü	4.216	165	49.236	81.814	198.134	205.094	800	7.063	0	3.608	0	427
1020	Linyit	546	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1030	Turba(turb)	6.490	148.684	182.325	270.329	155.538	48.897	0	5.760	11.452	2.239	7.200	293
1310	Demir cevheri	743.862	614.707	388.502	265.927	2.197.807	7.682.457	7.939.639	640.831	8.090	20.990	147	439
1320	Demir dışı metal cevherleri	14.688.453	2.495.306	3.257.398	2.208.682	29.435.131	32.195.754	7.303.764	5.228.511	5.451.826	4.725.814	7.460.746	8.919.393
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	90.191.531	106.815.462	94.643.299	106.281.020	127.876.524	152.210.999	143.205.138	131.211.446	113.296.447	75.087.824	77.002.481	55.427.706
1421	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	5.523.309	4.351.719	3.616.072	3.940.718	4.813.682	4.892.009	4.951.796	4.551.130	5.079.466	1.777.957	417.737	286.892
1422	Tuz	3.921.997	4.273.603	2.803.260	2.720.367	2.649.945	1.532.950	870.235	2.422.373	1.382.556	434.426	702.157	635.463
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	40.363.406	37.984.692	33.407.573	33.585.872	35.875.513	32.263.250	24.415.769	18.449.265	21.162.112	16.182.060	27.765.557	22.026.610
1511	Mezbahacılık	60.531.954	53.256.314	40.540.338	25.088.263	67.495.133	42.855.457	29.483.607	43.831.773	31.305.577	31.052.398	32.426.965	29.719.016
1512	Balık ürünleri	121.193.733	131.424.787	121.598.172	95.843.090	90.030.873	83.862.130	57.149.484	48.562.367	25.805.670	20.650.121	28.412.025	12.777.894
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	745.182.556	721.970.827	573.358.718	586.827.909	630.420.831	588.808.153	547.247.616	557.306.294	498.623.450	457.863.323	489.488.915	420.487.013
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	246.710.501	244.239.934	125.033.962	107.128.320	141.876.367	280.370.103	139.834.289	108.867.305	92.234.944	115.372.385	178.592.718	125.188.673
1520	Süt ürünleri	46.115.413	46.660.474	42.253.394	45.497.685	51.147.273	46.341.309	40.426.776	32.426.568	28.873.279	28.681.527	27.382.942	24.120.491
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	16.868.858	16.492.162	24.337.709	29.065.141	36.026.841	29.358.797	26.436.547	23.315.279	22.261.302	23.044.947	21.923.160	16.685.212
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	4.724.209	5.119.034	42.141.543	16.283.343	6.032.714	26.880.931	22.671.173	27.625.538	12.996.448	10.584.582	5.798.108	9.205.693
1533	Hazır hayvan yemleri	7.061.235	4.326.849	2.501.460	2.608.710	2.435.912	1.554.138	1.630.625	951.741	654.269	695.218	362.054	174.487
1541	Fırın ürünleri	3.912.156	3.429.875	3.542.638	1.540.599	2.269.663	2.443.169	5.686.789	9.333.263	13.871.662	13.049.102	5.657.352	3.491.725
1542	Şeker	24.511	325	2.310	2.124	2.458	923	2.677	8.669	13.152	5.949	38.685	33.284
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	4.757.594	4.045.021	3.150.445	2.338.114	2.141.723	2.193.579	2.220.468	3.039.988	5.937.947	3.031.523	4.460.582	5.677.372
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	242.873	234.930	159.351	124.359	95.735	145.316	131.857	277.799	239.388	926.321	2.052.439	796.476
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	21.349.453	20.280.452	14.312.841	15.379.521	13.982.859	10.545.017	7.339.862	6.958.786	5.364.998	4.727.576	5.086.882	4.185.581
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	3.438.087	3.124.420	3.104.932	2.323.513	2.820.155	2.961.192	2.332.591	2.352.286	2.409.161	1.996.555	3.095.749	2.717.783

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İhracat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
1552	Şarap	620.016	687.062	643.092	832.526	811.582	792.150	563.009	606.547	304.856	238.920	373.441	388.634
1553	Bira ve malt	6.780.789	4.719.376	5.963.816	11.236.488	12.584.991	13.855.525	13.582.582	10.910.641	11.354.330	9.964.316	14.049.249	7.930.868
1554	Alkolsüz içecekler, maden ve memba suları	10.828.394	9.440.552	6.731.979	7.154.663	7.276.773	6.338.275	4.968.623	3.542.986	2.945.461	3.509.672	5.000.756	5.714.600
1600	Tütün ürünleri	355.395.164	349.595.006	384.535.672	249.316.617	275.011.704	211.725.669	200.270.814	156.709.245	150.520.816	186.265.696	221.944.444	165.405.156
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	68.089.140	81.567.335	70.206.949	65.265.330	79.104.024	75.055.650	42.962.007	52.937.062	36.877.140	37.464.299	38.741.517	41.635.565
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	168.788.761	189.542.180	185.097.340	176.083.598	220.677.046	206.420.384	19.276.126	17.271.755	18.423.721	159.812.326	171.990.383	204.223.474
1722	Halı ve kilim	19.991.787	23.548.540	1.671.847	25.251.817	26.778.674	17.541.687	21.868.156	25.213.190	22.109.040	16.588.612	9.707.478	8.206.467
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	5.695.569	5.037.021	1.634.584	2.442.928	1.966.879	2.581.989	2.856.741	995.481	1.878.689	868.194	1.846.645	736.478
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	38.530.760	33.441.876	23.044.137	18.989.087	17.849.320	14.254.673	9.648.540	9.208.361	7.496.361	4.732.667	6.082.930	5.455.281
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	209.137.530	206.404.759	161.872.018	170.269.692	190.412.065	221.394.017	184.433.095	154.597.831	146.076.437	114.980.215	131.512.161	158.233.343
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	1.188.054.817	1.041.451.386	1.022.780.764	1.025.678.956	1.182.537.907	1.105.100.809	1.033.017.743	996.358.722	897.932.617	804.745.973	938.525.318	975.246.790
1820	Kürk mamülleri	8.393.499	5.264.626	5.566.155	4.154.735	8.079.563	8.111.880	9.819.170	13.423.909	6.277.353	4.362.578	5.763.005	4.873.903
1911	Dabaklanmış deri	42.280.654	39.731.199	24.225.268	20.764.955	24.701.878	21.724.111	23.252.832	21.923.093	18.472.367	18.267.759	21.118.137	22.705.017
1912	Bavul, el çantası vb.saraciye	12.456.318	9.425.633	6.669.332	4.660.871	6.751.866	4.767.293	5.563.140	3.949.336	4.277.889	8.588.102	16.861.707	11.325.100
1920	Ayakkabı	53.343.022	41.605.507	34.649.671	29.251.878	30.221.479	23.250.277	22.203.435	21.346.743	19.995.507	19.652.781	27.136.520	22.625.214
2010	Kereste ve parke	383.146	357.009	160.538	194.289	566.719	134.807	344.133	213.197	312.968	158.606	501.728	490.092
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	8.685.781	7.522.161	5.319.126	6.399.406	8.641.905	9.673.115	6.248.924	7.082.444	5.757.155	4.963.836	4.218.297	3.782.369
2022	İnşaat kerestesi	2.859.821	2.356.019	2.110.282	1.323.352	1.883.305	2.075.877	2.009.157	2.117.444	2.748.408	3.705.851	2.152.139	1.674.540
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	2.109.835	1.247.047	1.707.259	1.789.116	2.174.985	1.907.073	1.855.959	1.117.152	1.010.152	953.771	1.373.730	2.366.515
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	1.267.757	1.058.031	916.042	1.008.967	1.428.523	1.635.248	1.396.996	1.777.178	2.036.532	1.806.283	1.424.186	799.070
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	205.044.086	196.538.592	214.864.415	197.293.748	180.789.211	127.597.788	104.519.846	80.411.760	50.438.138	48.838.848	51.821.551	44.157.089
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavadan ambalajlar	114.004.955	117.703.549	100.907.037	85.595.361	91.356.795	91.215.686	71.753.190	69.554.252	71.777.297	71.858.224	64.629.696	52.234.778
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	26.178.034	23.293.303	23.781.151	24.334.357	25.377.196	21.873.690	17.941.600	18.710.943	19.609.004	14.563.551	15.539.789	14.181.151
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayınlar	58.052	51.097	52.322	143.731	196.607	91.157	121.644	281.451	83.700	76.587	118.794	101.865
2212	Gazete, dergi ve süreli yayınlar	4.597	4.543	3.308	0	843	1.564	9.457	391	134	5.867	22.023	39.181
2213	Plak, kaset vb.	25.330	54.081	340.182	696.901	317.827	859.996	594.782	262.658	315.679	985.890	818.358	229.640
2219	Diğer yayımlar	343.902	195.807	251.737	366.504	1.310.575	470.681	1.130.616	231.851	118.423	77.233	94.452	99.826
2221	Basım	1.276.734	967.066	1.070.819	1.290.840	1.429.466	1.100.627	980.614	748.278	806.135	588.209	548.464	683.423
2222	Basımla ilgili hizmetler	11.677.792	10.185.710	6.589.379	7.564.553	7.984.957	4.633.032	5.188.044	6.422.000	7.019.130	4.601.600	6.486.627	4.066.657
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	1.700	5.308	0	0	0	140	9.600	5.563	0	447	0	0

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İhracat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2310	Kok fırını ürünleri	0	0	0	0	628	0	177	0	0	0	0	0
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	211.308.627	241.652.624	120.489.425	107.694.523	212.602.887	366.857.023	465.311.195	259.663.989	185.775.798	134.672.569	145.389.443	69.398.952
2330	Nükleer yakıt	0	0	0	500	0	0	0	339	2.548	4.479	0	8.000
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	487.950.239	456.135.599	324.517.629	320.935.811	330.963.913	484.941.604	518.359.882	424.042.791	343.220.259	239.996.576	353.849.236	272.792.691
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	14.586.123	6.463.205	5.701.326	8.288.830	14.051.814	5.942.063	14.860.306	14.122.164	15.050.300	1.739.624	55.015.185	7.401.027
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	149.967.176	161.001.443	97.715.304	150.766.845	125.641.386	148.130.282	246.477.622	187.090.708	129.641.458	89.758.046	113.718.414	75.638.024
2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasallar	21.223.978	17.320.808	13.374.220	14.529.484	14.035.630	15.847.704	10.985.095	12.778.112	8.974.626	8.939.658	4.853.378	2.941.945
2422	Boya, vernik vb.kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	49.109.526	56.059.160	61.549.881	48.928.238	50.830.953	50.541.135	42.689.461	42.095.065	38.393.104	29.331.587	36.080.801	34.240.678
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	11.240.189	8.391.222	7.228.663	8.011.271	10.740.401	7.592.039	7.021.239	5.668.639	4.728.041	3.178.870	1.502.995	1.069.937
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	55.074.392	51.863.271	49.513.234	51.539.787	63.076.190	58.726.782	57.707.257	55.392.607	47.061.974	43.947.277	45.000.322	33.548.150
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	91.116.231	70.332.122	66.089.001	66.168.008	78.996.717	82.817.106	80.881.143	70.154.496	63.845.154	57.166.008	62.500.055	52.554.917
2430	Sunî ve sentetik elyaf	2.272.156	2.380.647	1.269.886	7.463.638	8.898.536	6.177.768	9.919.684	13.911.810	12.292.297	9.506.933	791.740	218.459
2511	İç ve dış lastik	3.791.837	2.535.052	3.347.762	1.848.830	1.247.835	1.208.989	352.070	886.706	425.310	208.519	239.383	173.511
2519	Diğer kauçuk ürünleri	46.312.142	50.314.925	41.338.598	39.349.835	45.942.627	42.482.878	36.567.579	36.984.543	32.001.499	23.000.559	20.002.820	16.305.546
2520	Plastik ürünleri	428.873.200	397.355.605	380.736.762	375.899.023	404.051.025	370.380.924	341.731.969	296.645.262	243.978.090	199.569.519	234.355.810	200.797.224
2610	Cam ve cam ürünleri	7.174.102	5.677.246	7.628.028	7.932.661	5.792.838	4.327.465	4.050.827	6.960.485	7.545.239	6.972.916	14.719.528	14.205.773
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	15.434.438	14.978.053	15.571.402	13.782.063	12.005.111	8.777.461	8.575.017	12.352.686	11.081.084	8.049.279	12.650.878	15.330.014
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	962.630	278.461	294.092	241.202	370.696	512.530	707.150	220.961	287.665	203.954	105.001	176.900
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kil ve seramik yapı malzemeleri	137.092.368	123.885.461	99.394.744	92.844.821	89.988.581	77.473.461	69.557.345	60.996.212	54.596.449	56.421.623	71.896.685	56.896.054
2694	Çimento, kireç ve alçı	56.121.274	40.204.476	41.536.936	63.475.604	83.375.877	67.662.293	65.227.535	78.590.742	87.860.915	102.913.869	105.852.412	71.186.114
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	16.079.837	13.103.582	15.482.146	13.649.221	16.706.446	19.766.892	15.437.581	16.687.901	16.691.896	18.740.788	28.376.577	25.615.766
2696	Taş	74.948.321	77.334.141	71.305.448	89.758.854	90.421.623	83.587.603	68.979.073	70.655.178	63.356.691	55.729.166	79.882.658	72.221.460
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	11.488.779	6.675.347	7.452.599	10.187.891	10.988.930	15.903.294	34.753.727	25.584.350	17.125.541	15.575.386	17.388.891	15.104.052
2710	Demir-çelik ana sanayi	344.216.527	279.510.371	290.329.416	311.350.085	587.588.418	688.093.050	765.924.507	802.003.432	472.720.474	520.780.148	1.318.836.529	699.152.401
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	48.084.751	34.177.615	24.218.743	29.308.179	35.590.025	34.346.954	52.280.084	49.369.871	39.773.220	28.810.375	25.261.684	17.632.808
2811	Metal yapı malzemeleri	99.679.749	55.806.646	38.186.234	42.912.885	54.714.380	45.280.058	55.306.233	47.712.468	40.298.706	66.371.212	56.668.312	40.650.890
2812	Tank, sarnıç ve metal muhafazalar	61.269.236	55.421.419	37.362.073	40.882.165	48.964.793	43.575.393	43.929.690	48.225.024	32.800.616	30.746.446	23.211.422	27.756.067
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	880.328	1.660.590	3.997.262	2.785.389	4.926.299	11.658.545	197.788	913.728	1.460.966	7.383.831	6.685.021	6.401.396
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	35.148.864	25.682.945	20.601.903	22.265.154	27.983.689	21.379.659	20.820.621	20.713.238	15.527.961	9.350.331	14.019.195	13.329.352
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	281.476.903	229.983.584	192.018.997	167.650.546	177.580.858	156.288.575	139.691.369	137.275.491	94.369.780	62.844.764	81.099.335	61.129.171

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İhracat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	7.573.264	4.960.773	3.756.275	4.274.327	1.326.750	1.631.717	1.033.895	804.544	3.600.581	771.313	7.558.625	1.155.720
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	186.578.027	154.314.955	131.094.538	132.996.854	160.835.542	152.305.759	139.486.472	142.699.375	124.262.142	101.900.816	134.188.653	107.357.632
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	60.920.394	49.734.688	48.417.129	48.605.213	54.281.551	52.762.293	54.946.196	59.691.196	50.401.904	30.104.626	52.373.555	33.132.888
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	11.915.138	5.964.187	3.880.106	7.248.953	3.690.691	3.863.034	4.927.390	4.013.349	1.544.076	1.500.335	1.567.642	1.383.012
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	55.958.682	43.291.234	44.261.144	48.045.319	50.011.341	34.408.139	35.187.952	27.454.791	16.191.413	13.709.041	15.638.933	10.488.873
2919	Diğer genel amaçlı makineler	157.523.924	190.826.896	153.063.105	157.935.780	184.830.763	166.706.121	131.435.960	160.266.098	135.823.906	97.689.440	119.879.304	101.752.430
2921	Tarım ve orman makineleri	69.447.971	50.658.069	38.468.049	46.396.615	45.336.053	39.542.270	13.888.362	19.665.995	19.884.875	17.254.895	22.058.864	14.857.185
2922	Takım tezgahları	59.814.241	47.383.467	34.141.125	38.750.044	42.165.498	48.742.839	34.680.031	30.768.297	24.153.752	20.494.979	33.835.774	29.631.882
2923	Metalurji makineleri	6.341.582	4.828.683	4.202.775	9.884.942	50.515.218	48.607.791	4.704.238	9.548.890	4.482.579	10.028.635	7.292.640	2.656.141
2924	Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	93.549.384	68.656.631	52.800.459	65.864.649	75.482.549	87.650.020	75.804.175	57.200.199	40.602.062	50.021.757	57.704.983	51.051.029
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	35.114.227	32.855.337	31.305.002	25.500.351	22.223.184	19.450.130	15.340.210	15.363.583	12.957.047	12.383.704	15.154.635	9.395.560
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	38.144.748	37.978.821	27.720.745	20.479.591	26.601.863	21.972.801	14.614.340	19.547.152	17.070.191	10.578.025	16.304.041	15.317.436
2927	Silah ve mühimmat	52.193.451	49.484.289	53.027.202	57.916.680	76.536.839	50.566.086	36.697.215	22.237.153	22.276.581	21.914.666	29.598.164	33.404.719
2929	Diğer özel amaçlı makineler	42.763.402	40.632.799	35.664.252	33.441.561	46.398.325	46.040.062	34.249.489	28.279.966	29.108.897	27.885.669	31.493.232	28.634.842
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	45.335.269	41.828.573	39.703.882	38.580.825	44.358.770	44.119.521	54.354.492	52.690.086	38.688.554	22.523.790	37.218.762	20.435.968
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	3.248.529	4.126.707	3.606.844	3.813.545	2.996.544	3.572.029	3.077.973	5.216.012	2.861.348	2.611.815	2.572.104	2.234.409
3110	Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler	180.680.768	108.992.450	122.582.529	120.562.053	105.844.152	44.546.126	39.413.810	44.907.183	31.603.508	22.785.927	23.154.465	17.801.965
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	50.752.265	49.606.333	44.405.357	39.176.985	48.335.118	43.716.919	151.371.197	158.208.160	116.966.262	113.480.674	98.626.897	80.675.459
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	218.198.605	181.685.609	149.585.032	4.218.978	133.775.775	142.131.669	4.521.766	7.876.077	6.325.265	5.489.443	4.180.866	2.554.012
3140	Akümülatör, pil ve batarya	1.211.412	1.200.878	1.003.209	1.065.251	1.044.097	668.636	952.320	3.235.123	2.760.092	133.097	102.095	281.324
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	11.898.258	7.622.809	11.652.028	7.182.850	8.268.759	8.428.049	7.782.306	8.525.363	5.828.323	5.237.301	5.007.110	4.963.959
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	6.515.544	6.122.198	4.597.126	3.200.957	2.809.871	3.007.144	3.674.272	4.120.171	4.009.721	3.984.825	4.708.225	4.803.414
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	1.534.249	1.218.064	1.181.358	1.465.526	1.484.696	2.927.793	883.128	1.187.141	1.428.962	869.704	834.058	1.138.791
3220	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	4.730.390	2.468.507	1.356.647	1.609.564	540.632	855.944	1.447.735	1.682.524	2.141.448	5.115.782	2.786.497	3.949.909
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	461.601	700.414	357.525	675.641	729.459	4.046.620	541.429	376.756	700.674	383.737	739.291	673.599
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	57.057.847	49.496.616	50.316.499	52.319.741	53.944.668	52.520.593	41.963.901	39.235.237	32.020.155	30.529.563	27.751.386	22.656.561
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrisfer vb. amaçlı alet ve cihazlar	47.249.933	44.240.082	34.409.357	35.981.707	30.711.351	34.937.046	32.729.111	27.849.321	23.694.821	17.188.839	18.851.061	10.885.277
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	931.098	1.748.297	1.008.362	1.008.466	1.073.147	764.477	804.394	1.065.968	453.849	349.820	196.118	233.248
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	4.586.037	3.743.482	7.321.578	2.812.664	3.312.939	3.049.031	3.175.759	3.126.791	4.439.689	2.096.556	2.495.773	2.423.422
3330	Saat	984.110	243.476	444.738	55.898	1.059.263	73.125	204.064	512.480	254.885	102.704	132.328	154.871

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İhracat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	44.744.002	26.531.103	31.898.500	64.666.239	55.677.694	57.597.726	92.610.708	90.418.865	74.945.722	84.803.412	137.820.142	105.398.177
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	69.839.724	40.631.968	38.606.982	27.037.971	30.100.996	22.033.759	21.045.224	12.506.877	11.530.050	17.722.217	15.108.266	9.675.622
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	550.775.372	475.341.742	444.516.119	513.465.768	568.511.988	507.862.997	491.881.438	558.939.468	394.395.768	282.824.287	423.811.808	393.007.172
3511	Gemi	7.141.964	28.629.121	14.582.396	4.939.853	3.330.055	6.129.841	4.366.146	6.689.999	17.052.615	7.586.280	2.406.016	47.854.295
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	5.660.378	4.446.616	3.080.544	4.700.980	3.524.510	2.709.031	3.019.044	3.887.487	2.110.510	2.850.930	4.636.385	5.174.467
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	777.160	38.844	268.968	47.947	212.114	173.298	255.453	308.643	253.608	496.921	709.258	167.120
3530	Hava ve uzay taşıtları	100.946	1.203.598	293.622	589.584	1.474.972	211.050	267.224	139.711	568.598	92.500	201.171	74.494
3591	Motosiklet	1.061.440	1.204.828	565.826	686.487	1.359.557	1.818.101	1.643.548	1.924.302	1.695.354	1.538.880	1.791.307	1.624.534
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	2.273.671	7.222.054	11.272.528	14.061.142	9.102.291	6.635.877	1.950.309	273.347	64.390	69.255	157.163	459.589
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	1.865.726	1.409.787	1.776.332	725.388	1.099.849	565.653	924.166	1.050.669	1.440.033	836.708	613.266	257.849
3610	Mobilya	113.869.687	98.625.124	94.141.439	110.427.742	105.447.525	97.684.151	120.020.654	98.295.353	76.174.378	54.918.944	60.194.924	47.930.899
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	3.440.577	7.403.715	3.536.617	1.788.842	2.672.906	3.727.950	46.508.991	31.387.658	12.417.728	11.946.338	19.690.561	19.259.804
3692	Müzik aletleri	347.151	212.296	167.572	106.165	136.500	125.558	82.467	83.031	170.671	163.843	217.962	161.922
3693	Spor malzemeleri	5.707.003	5.349.267	8.097.861	7.477.969	6.529.533	3.658.534	4.020.000	4.824.087	3.809.810	2.843.286	2.246.318	945.951
3694	Oyun ve oyuncak	3.256.999	2.320.953	1.923.083	1.361.999	1.317.409	1.416.884	534.864	529.564	593.354	326.125	229.241	129.341
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	30.790.212	26.416.341	23.766.722	20.092.944	25.448.710	22.184.395	18.940.775	15.821.775	17.234.053	21.788.380	22.461.942	16.147.973
4020	Gaz	0	0	0	764	3.837	879	1.263	1.991	6.992	0	0	0
5149	Atık ve hurdalar	73.280.106	63.218.237	48.623.547	48.590.475	79.235.594	94.642.159	57.675.025	85.505.713	67.273.470	62.262.692	75.121.695	71.386.251
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	486	1.218	1.690	81.000	612	552	232.633	0	0	0	4.136	2.046
7494	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	409	1.941	421	0	0	0	1.376	0	0	0	0	0
9211	Sinema ve video filmleri yapımı ve dağıtımı	164.960	181.269	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9302	Berber, kuaför ve güzellik salonlarının faaliyetleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	200
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	704.134	567.830	3.270.871	33.958	24.863	29.053	26.874	10.143	21.300	20.446	4.882	18.632
9999	Gizli veri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	10.164.080.031	9.253.967.664	8.330.121.972	8.108.512.637	9.615.988.405	9.484.107.511	8.658.628.202	8.071.550.001	6.682.457.779	6.118.729.078	7.823.319.177	6.431.019.531

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İthalat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	663.068.110	647.008.518	569.497.909	549.639.358	699.931.743	491.237.150	482.421.913	429.366.346	394.343.173	322.893.515	392.759.154	282.919.580
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	21.989.231	22.914.159	24.170.637	21.521.960	24.039.577	23.596.355	32.964.396	37.372.655	33.924.355	19.725.839	21.439.693	13.345.220
113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	52.188.217	51.461.791	44.818.309	49.594.577	37.319.072	36.070.383	37.457.014	28.525.374	30.611.583	25.220.581	23.768.122	23.563.110
121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	48.145.872	22.416.324	38.388.770	20.518.635	10.548.895	8.589.550	29.488.763	63.199.867	18.307.157	4.107.623	6.931.762	6.880.215
122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	457.643	410.868	673.990	889.039	1.127.601	1.264.370	4.072.546	3.697.564	2.864.708	946.752	3.472.571	2.876.858
200	Ormancılık ve tomrukçuluk	8.300.217	8.036.067	6.653.382	7.314.339	6.617.617	5.781.221	5.911.600	4.882.879	5.575.243	5.893.197	6.808.286	6.789.710
500	Balıkçılık	342.861	720.659	1.651.496	2.296.439	3.695.170	1.819.922	10.172.402	9.285.829	4.713.293	739.841	2.106.581	2.719.557
1010	Maden kömürü	159.663.243	168.314.222	133.528.850	161.690.299	4.879.382	4.120.496	7.138.977	6.920.655	5.387.655	5.331.383	11.453.793	5.469.613
1020	Linyit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1030	Turba(turb)	1.252.232	1.009.059	1.025.179	827.447	1.147.283	870.911	612.625	512.110	677.722	433.974	286.811	248.728
1310	Demir cevheri	0	0	482	0	0	6.919	3.025	0	0	0	1.914	19.641
1320	Demir dışı metal cevherleri	3.560.032	2.254.187	1.124.891	142.683	114.264	30.425	125.021	125.531	152.089	18.163	19.597	351.578
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	4.774.244	6.093.834	6.192.022	4.197.664	5.185.188	5.564.992	5.487.087	4.889.647	3.039.393	2.386.211	6.177.506	5.781.366
1421	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	7.215.202	5.768.503	4.337.593	6.265.990	6.939.097	7.138.455	7.911.981	6.592.187	5.674.547	2.645.248	5.649.683	6.467.051
1422	Tuz	177.226	81.358	54.776	80.463	346.381	1.226.896	1.977.605	4.964.935	495.654	12.217	541.184	1.751.017
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	3.371.333	2.814.282	2.483.659	2.756.933	3.345.964	3.108.654	2.373.036	2.358.332	1.854.324	1.502.131	2.270.715	1.965.126
1511	Mezbahacılık	25.202.181	20.464.809	23.088.778	30.676.421	30.162.371	25.245.643	39.814.950	56.274.646	51.038.478	24.193.800	40.764.479	37.505.744
1512	Balık ürünleri	70.470.034	89.335.455	55.488.307	51.319.815	66.361.393	69.616.231	63.893.185	63.531.467	67.575.611	35.489.876	36.352.711	29.544.830
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	23.489.723	27.964.972	28.554.297	35.726.396	32.942.938	29.383.151	21.579.888	21.698.010	15.562.416	16.144.356	17.358.919	15.956.300
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	319.051.806	352.201.229	311.375.443	291.532.858	398.604.135	414.214.309	403.556.322	294.842.883	246.025.360	140.048.614	201.251.816	61.366.026
1520	Süt ürünleri	12.626.091	10.854.156	12.839.399	16.027.300	23.862.522	22.861.494	18.433.000	17.431.834	17.911.875	12.748.180	10.878.664	14.520.889
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	1.615.511	2.670.494	1.889.196	1.984.673	2.808.472	1.086.087	854.215	1.110.928	1.432.927	1.089.441	2.491.904	1.339.291
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	33.766.778	38.023.151	60.760.292	45.943.291	42.877.919	58.272.834	51.789.069	61.709.447	42.802.175	43.004.980	52.577.310	48.837.812
1533	Hazır hayvan yemleri	28.187.240	28.814.307	23.159.819	22.546.748	23.188.133	19.037.698	24.217.674	17.351.492	13.675.146	12.259.650	17.384.715	18.711.186
1541	Fırın ürünleri	1.239.616	2.201.475	1.573.084	1.142.761	1.361.714	985.503	1.325.749	1.036.118	1.215.738	918.046	440.203	241.457
1542	Şeker	786.756	1.312.140	807.235	15.632	237	4.021	5.532	806	155	0	0	355
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	6.675.319	7.061.373	7.303.453	6.292.588	9.547.453	10.848.471	9.328.363	4.111.087	5.154.098	4.789.931	4.418.431	3.578.548
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	96.713	99.120	133.463	222.496	217.292	316.894	285.312	235.536	232.040	199.851	148.820	81.137
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	52.814.822	46.159.265	44.752.306	44.076.711	41.454.070	43.511.611	31.390.427	31.543.377	26.809.842	25.302.183	26.194.955	22.972.352
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	5.092.238	5.154.963	2.745.154	3.590.295	4.197.268	7.474.741	5.124.098	4.240.500	3.873.710	2.588.411	2.191.740	3.209.516

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İthalat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
1552	Şarap	603.331	349.006	190.042	282.528	439.002	488.801	625.876	171.433	23.808	101.551	66.084	101.878
1553	Bira ve malt	51.115.420	31.805.450	27.925.676	20.349.266	17.669.294	12.778.814	3.288.687	3.677.602	3.451.665	4.298	7.604	101.987
1554	Alkolsüz içecekler, maden ve memba suları	283.711	275.988	301.190	690.553	337.633	675.716	865.215	904.118	430.930	207.146	1.678.853	41.152
1600	Tütün ürünleri	129.033.798	107.537.372	129.534.176	118.934.838	121.795.801	99.751.981	104.973.609	87.077.728	75.489.593	87.805.388	87.099.151	70.798.539
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	128.611.202	164.911.380	115.775.229	117.752.686	146.781.881	145.106.171	105.618.826	128.825.808	103.466.020	92.989.010	116.448.539	161.123.701
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	3.958.916	4.804.257	5.358.705	4.687.302	5.713.409	6.169.457	5.255.059	7.840.824	5.063.309	4.591.065	3.564.949	4.129.290
1722	Halı ve kilim	921.798	917.767	1.597.965	2.709.574	2.065.759	4.330.333	4.258.307	1.912.830	2.411.210	2.039.647	4.183.861	5.179.783
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	6.962.323	8.713.766	8.613.574	7.683.770	4.220.550	4.551.172	6.604.021	4.918.505	4.340.494	2.626.839	3.867.588	3.487.627
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	74.372.852	64.352.429	66.312.026	61.860.968	77.834.878	47.625.334	46.451.000	40.387.480	44.038.691	56.174.080	52.201.854	54.644.694
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	17.584.858	14.974.289	9.807.626	12.608.536	15.220.114	19.015.613	27.074.766	31.607.526	15.119.547	7.750.082	7.422.318	5.832.683
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	25.874.880	38.820.375	52.979.799	74.564.885	92.763.321	82.476.616	89.974.963	91.333.287	52.610.862	41.691.320	54.654.286	46.150.010
1820	Kürk mamülleri	626.545	441.170	693.468	1.197.863	1.325.322	1.774.926	2.171.236	3.463.078	2.482.947	1.803.422	5.489.262	5.943.300
1911	Dabaklanmış deri	23.470.604	27.055.922	29.059.338	30.877.563	50.559.662	53.279.542	52.648.138	59.929.619	60.577.969	54.748.617	85.256.491	93.092.335
1912	Bavul, el çantası vb.saracıye	2.458.205	3.984.744	3.578.506	7.842.193	8.245.707	14.763.979	11.451.011	13.061.546	7.327.437	8.603.671	17.365.795	15.742.059
1920	Ayakkabı	5.211.608	8.176.501	10.146.452	12.238.072	12.737.309	17.510.586	17.470.464	27.347.322	18.924.142	16.662.181	26.229.899	25.915.774
2010	Kereste ve parke	5.682.689	7.376.397	9.365.746	13.375.935	14.955.391	11.805.643	12.664.841	10.430.346	3.776.048	2.421.477	9.244.742	5.120.998
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	17.123.312	34.989.108	40.953.964	40.464.006	34.779.891	32.989.560	31.396.987	18.499.225	13.190.367	8.856.235	20.554.946	24.101.789
2022	İnşaat kerestesi	2.383.846	2.122.859	3.040.982	4.050.847	2.444.293	4.637.524	2.028.775	2.348.496	1.004.471	1.271.140	902.801	2.340.379
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	940.964	1.120.294	831.396	1.452.661	843.233	494.271	284.106	473.557	550.417	380.669	513.430	451.960
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	5.160.923	2.824.493	3.238.982	5.037.513	5.426.173	3.362.410	3.259.152	2.361.333	2.167.932	1.877.974	2.489.220	2.206.272
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	510.220.872	485.965.188	431.074.415	416.734.977	457.703.174	450.676.151	403.331.342	402.131.106	373.841.727	321.646.247	363.872.351	297.423.214
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavadan ambalajlar	10.276.865	13.233.807	21.775.699	17.239.797	17.954.623	8.507.451	7.286.475	10.241.170	15.528.304	8.672.441	13.746.990	19.859.744
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	59.720.146	53.588.133	50.237.627	34.350.474	43.696.929	36.495.970	32.269.661	28.301.940	29.529.194	28.353.269	35.693.024	31.545.615
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayımlar	583.400	541.220	542.809	732.968	1.222.737	777.475	863.522	770.942	1.005.804	776.352	920.364	939.476
2212	Gazete, dergi ve süreli yayımlar	20.747	16.960	32.766	36.014	40.559	55.427	55.932	48.192	56.129	29.997	37.982	29.551
2213	Plak, kaset vb.	1.542.229	1.806.206	2.904.342	2.369.956	2.438.955	1.853.378	2.877.132	2.531.726	2.071.656	1.875.228	3.245.737	2.461.592
2219	Diğer yayımlar	3.581.236	2.102.104	1.220.022	2.489.047	1.668.797	1.089.604	754.678	988.474	920.666	611.505	751.737	921.420
2221	Basım	1.361.208	1.726.840	1.962.673	2.420.774	3.159.968	3.466.960	4.304.907	3.809.457	3.303.276	3.304.695	3.802.434	3.101.432
2222	Basımla ilgili hizmetler	6.932.666	6.963.342	8.379.072	7.468.237	7.096.601	8.152.815	10.373.403	9.895.426	11.065.911	8.541.296	8.600.416	8.534.335
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	74.007	132.885	88.052	114.401	365.911	300.877	428.961	576.120	0	100.232	200.947	75.447

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İthalat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2310	Kok fırını ürünleri	0	11.328	13.730	0	0	0	360	0	9.408	0	0	1.802
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	988.238.580	885.975.254	690.516.541	757.575.267	1.045.667.073	1.456.555.046	1.528.427.157	1.314.389.341	1.030.736.768	880.321.411	895.231.244	649.954.535
2330	Nükleer yakıt	168.456	69.372	22.261	20.360	179.674	19.575	34.922	160.755	195.502	119.898	24.320	19.567
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	603.172.966	509.111.132	431.960.552	414.363.329	734.678.681	658.129.652	684.850.022	730.352.184	438.076.666	277.786.582	418.711.187	317.835.452
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	72.375.284	74.916.345	79.121.877	66.800.871	66.170.511	93.994.155	169.764.308	153.000.268	95.806.388	84.096.214	99.571.748	66.049.366
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	581.226.708	638.825.455	587.406.284	573.659.568	581.719.856	557.863.699	585.462.845	605.988.229	431.028.813	308.048.989	412.982.459	404.612.225
2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasallar	114.556.803	89.713.097	85.909.625	78.807.999	67.120.217	73.323.996	64.383.099	73.131.135	52.470.053	38.978.393	51.632.482	44.052.762
2422	Boya, vernik vb. kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	77.264.021	73.817.518	66.287.790	72.496.690	86.209.039	80.142.198	67.315.010	62.187.671	47.858.934	39.336.924	86.506.403	80.802.827
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	37.548.945	31.324.851	26.930.026	27.699.128	24.510.762	27.158.042	21.573.342	26.196.908	19.559.440	18.821.260	29.434.791	23.729.981
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	44.962.817	36.273.596	38.768.690	38.107.993	49.246.543	46.976.744	48.609.424	44.055.741	33.474.215	30.335.706	36.466.331	27.262.373
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	156.486.301	151.360.195	151.022.335	137.273.816	152.872.778	140.493.474	133.911.756	127.253.052	101.640.578	96.832.712	102.313.283	113.506.252
2430	Suni ve sentetik elyaf	79.816.926	79.801.977	84.442.279	80.264.516	75.801.508	73.248.145	76.287.142	69.164.423	56.897.937	61.254.152	54.290.611	49.292.575
2511	İç ve dış lastik	10.723.584	17.695.311	29.973.557	24.831.163	29.298.496	27.757.471	21.808.815	29.597.285	25.920.144	17.806.694	27.151.063	22.363.668
2519	Diğer kauçuk ürünleri	39.896.653	47.256.155	45.006.520	40.934.425	40.222.799	36.527.290	38.915.491	44.529.391	35.575.042	27.521.033	35.041.747	34.365.753
2520	Plastik ürünleri	174.617.524	183.084.997	186.320.677	181.052.974	200.769.465	179.288.480	173.214.890	172.360.778	132.719.840	107.573.512	139.029.366	123.316.379
2610	Cam ve cam ürünleri	41.055.462	47.041.482	41.430.518	44.982.910	48.869.946	36.861.015	35.564.069	31.675.866	25.088.327	19.527.119	43.207.667	46.900.825
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	6.821.696	7.859.914	8.171.001	10.771.939	12.071.439	10.466.368	7.414.740	8.737.988	11.114.069	7.864.708	12.499.526	9.045.770
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	8.846.227	8.263.034	7.108.647	7.362.539	9.317.908	6.916.721	8.056.741	6.864.313	5.260.812	2.962.350	10.702.698	5.554.833
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kıl ve seramik yapı malzemeleri	1.701.036	3.929.624	13.499.954	11.361.464	9.935.145	14.208.560	7.684.080	3.910.172	3.565.195	2.246.175	4.517.400	5.163.309
2694	Çimento, kireç ve alçı	387.191	406.056	370.541	278.491	324.077	323.899	293.028	383.421	190.369	167.748	272.729	120.474
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	2.804.566	6.848.750	2.023.490	2.276.875	686.544	416.262	1.391.523	873.304	401.817	323.609	417.145	96.722
2696	Taş	5.449.334	11.730.276	11.234.150	14.306.224	15.508.967	18.016.845	13.148.006	11.560.666	8.891.509	5.383.449	5.049.821	3.737.230
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	48.387.017	45.705.467	41.095.865	43.099.431	38.910.229	23.710.003	25.788.834	29.812.517	20.428.748	14.274.552	23.442.672	21.705.740
2710	Demir-çelik ana sanayi	387.684.977	236.969.882	266.484.907	366.632.297	341.907.567	352.353.387	318.101.695	305.194.409	263.378.943	196.359.424	374.334.522	243.750.998
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	274.655.922	247.576.840	229.356.040	254.153.962	269.331.559	286.447.286	282.864.323	331.510.587	239.803.633	149.866.922	250.750.824	260.090.782
2811	Metal yapı malzemeleri	13.494.854	17.218.301	13.790.786	13.284.780	9.589.870	14.489.791	13.835.126	15.523.660	21.715.686	6.886.517	15.321.472	11.524.224
2812	Tank, sarnıç ve metal muhafazalar	2.847.030	3.713.308	3.546.029	3.078.898	7.344.491	7.582.651	6.356.293	9.817.407	6.297.149	3.742.536	3.453.473	4.525.821
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	354.455	257.789	115.259	371.447	37.836	26.939	688.594	1.880.836	208.636	6.005.655	3.367.988	3.715.748
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	45.205.001	51.427.995	51.021.711	54.656.683	70.617.703	63.546.309	55.591.636	50.851.638	39.455.805	25.335.683	40.402.601	35.851.546
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	93.277.198	104.983.444	107.817.752	126.829.751	107.946.387	124.490.930	112.850.167	159.793.521	121.806.124	62.801.323	97.997.155	76.439.389

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İthalat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	9.653.798	9.367.854	9.254.791	8.960.533	7.620.387	19.464.040	7.704.561	12.303.681	17.464.045	32.115.755	9.215.455	4.414.689
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	100.232.795	129.538.690	113.659.061	112.113.668	124.723.772	145.829.105	96.351.599	112.689.393	96.798.361	65.913.610	101.773.539	80.813.839
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	76.008.842	76.958.531	73.745.298	79.977.568	93.897.274	82.672.832	82.360.439	88.374.267	68.707.691	44.977.202	70.649.317	55.476.192
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	13.910.838	9.680.672	8.089.395	7.190.771	9.379.008	15.300.132	10.662.933	10.848.151	14.459.239	13.342.311	8.425.156	6.895.970
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	76.530.402	78.304.134	102.384.755	122.342.518	73.015.961	74.679.718	34.754.654	29.996.942	24.122.810	39.589.056	59.544.732	66.591.027
2919	Diğer genel amaçlı makineler	172.760.545	195.489.715	184.860.560	216.668.871	184.604.893	226.539.874	170.091.433	177.750.772	141.699.051	114.419.641	149.813.109	151.512.792
2921	Tarım ve orman makineleri	27.834.975	32.124.449	36.565.514	30.766.408	36.939.390	43.268.631	40.968.836	52.314.531	35.337.582	18.789.402	62.292.510	117.606.009
2922	Takım tezgahları	71.943.548	81.627.248	67.666.657	55.209.422	81.229.116	81.814.526	71.796.747	65.917.999	54.937.959	32.397.387	65.786.253	55.819.346
2923	Metalurji makineleri	2.940.539	5.282.122	1.991.001	5.837.819	18.103.958	20.851.006	23.118.170	11.772.625	16.884.557	3.478.453	2.720.957	3.695.781
2924	Maden, taşıyıcı ve inşaat makineleri	40.032.072	21.516.915	56.234.881	15.303.744	25.467.554	24.168.044	22.882.146	23.982.537	11.051.079	13.429.718	26.665.455	12.635.589
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	56.101.733	44.312.587	46.548.845	67.754.438	57.229.896	34.762.189	33.998.399	33.550.386	31.494.542	24.217.151	24.177.985	32.092.216
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	23.939.121	9.941.611	9.145.211	6.878.645	14.493.769	17.993.877	11.918.360	13.390.405	12.203.067	4.592.975	8.661.853	19.607.230
2927	Silah ve mühimmat	1.755.120	2.586.291	2.230.381	3.494.737	5.230.765	3.273.437	3.070.691	4.246.859	4.269.143	3.650.292	3.907.369	3.713.031
2929	Diğer özel amaçlı makineler	130.267.959	99.793.428	102.625.444	119.413.863	113.366.022	139.417.315	134.157.352	107.963.604	75.706.487	83.293.497	122.288.364	104.970.293
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	8.144.065	11.723.855	12.175.798	9.363.437	11.045.775	11.901.662	12.557.337	15.632.113	10.942.272	7.746.834	8.126.024	5.520.292
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	16.344.967	34.608.452	46.304.230	12.768.222	16.158.747	12.150.492	14.801.347	12.629.598	11.295.202	6.273.326	10.125.328	8.605.421
3110	Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler	50.969.679	70.779.014	126.488.896	64.518.704	83.012.355	222.314.241	211.492.514	137.572.754	156.430.651	67.623.173	57.939.063	70.050.165
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	40.078.359	45.694.378	37.930.591	37.876.866	35.556.116	39.272.289	149.433.027	167.230.745	121.457.434	109.409.309	147.798.660	140.408.822
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	8.849.774	12.505.892	9.344.018	8.504.883	7.633.194	5.856.700	6.503.941	8.883.029	7.483.711	3.964.821	6.926.755	6.998.129
3140	Akümülatör, pil ve batarya	19.146.375	21.863.174	20.579.402	19.838.656	19.404.548	21.055.114	20.726.242	9.820.445	8.169.446	6.410.920	12.340.753	7.002.571
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	11.097.073	16.457.035	16.661.639	25.382.814	27.543.824	22.391.841	19.542.525	22.967.739	13.738.894	8.323.243	13.800.500	11.013.551
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	83.046.173	62.839.203	46.537.852	50.232.065	57.741.867	57.083.329	64.647.893	67.547.194	49.188.351	40.114.794	47.784.329	47.749.847
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	29.068.533	80.058.537	93.290.263	16.902.975	15.428.257	13.661.244	14.242.086	17.579.884	12.314.677	9.173.717	13.285.771	11.786.026
3220	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	10.691.789	8.315.980	10.156.331	5.979.390	8.016.913	6.406.125	4.081.161	9.566.084	11.162.716	5.329.787	38.493.091	5.613.563
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	5.850.045	8.138.919	6.620.220	11.995.595	9.815.954	9.067.778	5.267.842	5.761.340	3.787.679	1.882.293	6.522.691	4.761.829
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	55.929.866	71.616.384	70.986.936	81.404.331	83.344.737	78.537.234	71.109.906	68.142.432	55.656.207	47.226.026	59.953.642	53.681.004
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	64.195.543	64.755.275	57.920.049	59.416.323	73.242.448	71.330.418	62.564.557	72.470.430	52.411.544	40.700.229	54.413.835	49.918.195
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	4.251.524	4.726.317	4.288.609	3.524.712	3.936.300	3.704.514	3.880.794	5.093.156	3.213.427	1.573.159	1.760.665	2.470.768
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	57.683.905	64.466.923	65.602.751	80.355.217	74.079.236	69.742.080	48.044.312	44.408.301	39.228.774	35.225.434	40.998.906	44.631.503
3330	Saat	8.103.295	6.697.381	6.853.112	6.788.539	7.748.000	6.980.660	5.875.946	9.617.418	6.354.946	5.965.282	7.710.231	7.705.813

2007-2018 Yılları İzmir İli Sektörel Bazda İthalat Verileri													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	226.474.679	537.814.504	703.676.440	576.445.982	499.137.495	788.613.589	877.632.761	1.188.559.034	855.785.178	456.739.113	545.156.349	574.543.301
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	26.804.849	23.257.897	23.194.753	13.954.331	11.216.294	31.418.908	5.482.771	2.561.443	1.204.138	389.333	1.451.132	471.798
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	154.569.716	161.766.999	135.258.039	133.168.405	159.264.108	126.291.369	116.370.972	180.794.301	168.912.908	98.979.954	160.429.277	163.699.788
3511	Gemi	14.101.520	164.390.587	71.698.288	112.113.526	19.200.490	13.505.040	60.737.489	110.447.297	33.728.954	154.241.168	83.256.250	186.722.994
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	30.907.941	166.278.549	452.316	1.663.633	1.409.893	1.144.839	431.708	1.081.849	2.539.917	82.066.469	938.235	628.881
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	2.636.612	139.102.085	26.260.474	92.308.996	95.693.527	2.839.460	37.868.196	16.755.358	154.141.111	2.344.149	190.103	6.010.748
3530	Hava ve uzay taşıtları	215.748	140.865	1.091.678	1.008.381	33.963.529	11.490.216	1.163.863	937.994	816.849	485.037	25.551.155	1.300.643
3591	Motosiklet	4.609.045	4.156.403	7.688.150	13.303.883	15.957.225	12.778.232	19.334.717	17.047.354	10.457.841	3.478.488	4.553.267	5.104.963
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	12.538.050	20.431.968	27.200.754	15.962.561	23.641.252	22.863.095	10.609.819	9.019.649	4.602.829	3.190.051	5.923.350	7.222.602
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	522.603	733.782	123.883	120.991	409.299	949.820	4.453.653	944.907	1.635.848	339.803	1.452.025	1.241.619
3610	Mobilya	9.096.512	10.101.516	11.553.420	14.733.826	22.099.679	18.577.703	20.089.825	21.672.759	15.280.208	11.376.913	16.987.819	14.869.952
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	9.821.228	8.858.681	9.273.937	7.224.007	8.031.116	7.710.309	8.042.258	8.838.026	7.531.293	5.930.999	11.188.043	9.543.723
3692	Müzik aletleri	5.325.864	5.876.011	5.720.344	7.095.495	6.576.260	10.435.593	13.084.730	12.367.780	10.585.353	7.711.805	7.536.417	6.225.211
3693	Spor malzemeleri	3.842.630	3.843.972	3.475.762	3.905.832	5.952.394	3.739.496	2.598.946	2.622.060	1.944.131	3.227.449	4.113.894	2.370.915
3694	Oyun ve oyuncak	5.696.527	16.899.986	15.520.042	7.095.163	19.401.942	14.251.808	13.389.048	13.209.600	6.549.924	5.652.741	9.684.017	9.067.851
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	20.149.057	19.748.780	22.600.992	22.879.850	32.041.543	28.043.211	26.813.257	28.261.384	18.562.201	16.184.275	16.974.483	16.854.966
4020	Gaz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5149	Atık ve hurdalar	701.286.090	868.580.067	539.430.618	461.209.623	699.868.805	794.995.833	1.009.598.991	929.248.794	776.168.874	515.060.432	1.015.466.274	586.085.417
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	20.572	10.717	7.979	8.709	19.434	46.440	12.929	22.176	24.082	8.276	12.594	22.800
7494	Fotoğrafçılık ile ilgili faaliyetler	1.780	6.541	4.858	7.514	8.517	24.689	10.967	27.384	4.070	5.244	3.137	2.394
9211	Sinema ve video filmleri yapımı ve dağıtımı	1.852.309	2.047.756	0	0	0	0	0	1.273	0	0	0	118
9302	Berber, kuaför ve güzellik salonlarının faaliyetleri	0	7.749	0	0	824	0	87.833	80.070	50.517	12.742	0	0
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	14.513.349	20.323.147	12.713.118	15.844.561	15.172.657	13.059.717	13.888.002	12.018.603	6.328.107	1.386.987	12.301.633	8.514.740
9999	Gizli veri	0	0	0	0	151.852.456	102.929.624	81.724.858	50.080.815	50.145.675	38.356.802	45.726.756	43.506.023
	Toplam	9.088.693.119	9.832.569.265	8.811.052.220	8.695.608.808	9.931.125.873	10.366.784.315	10.576.849.608	10.621.060.448	8.419.249.095	6.268.049.345	8.313.178.930	7.033.573.727

Ek 2: 2007-2018 Yılları İzmir İli İki Yönlü Ticaret Sonuçları

2007-2018 Yılları İzmir İli İki Yönlü Ticaret														
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	DURUM
112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	0,30	0,36	0,56	0,40	0,34	0,20	0,51	0,97	0,73	0,37	0,50	0,35	İki Yönlü Ticaret Vardır
1511	Mezbahacılık	0,17	0,13	0,32	0,97	0,20	0,34	1,10	1,03	1,38	0,53	1,01	1,01	İki Yönlü Ticaret Vardır
1512	Balık ürünleri	0,33	0,43	0,21	0,29	0,49	0,58	0,87	1,06	2,37	1,47	1,03	2,06	İki Yönlü Ticaret Vardır
1520	Süt ürünleri	0,02	-0,02	0,05	0,10	0,22	0,24	0,21	0,29	0,37	0,19	0,15	0,35	İki Yönlü Ticaret Vardır
1541	Fırın ürünleri	0,07	0,39	0,19	0,49	0,35	0,15	-0,02	-0,14	-0,16	-0,18	-0,17	-0,18	İki Yönlü Ticaret Vardır
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	0,15	0,17	0,59	1,54	2,02	1,93	1,91	0,60	0,72	-0,03	-0,18	-0,15	İki Yönlü Ticaret Vardır
1552	Şarap	0,72	0,26	0,05	0,09	0,29	0,37	0,86	0,03	-0,17	0,18	-0,07	0,01	İki Yönlü Ticaret Vardır
1600	Tütün ürünleri	0,11	0,06	0,09	0,23	0,19	0,22	0,27	0,31	0,25	0,22	0,14	0,18	İki Yönlü Ticaret Vardır
1912	Bavul, el çantası vb.saraciye	-0,05	0,17	0,29	1,43	0,97	2,85	1,81	3,06	1,46	0,75	0,78	1,14	İki Yönlü Ticaret Vardır
2022	İnşaat kerestesi	0,58	0,65	1,19	2,81	1,05	1,98	0,76	0,86	0,12	0,09	0,17	1,15	İki Yönlü Ticaret Vardır
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	0,20	0,65	0,24	0,56	0,14	0,01	-0,10	0,17	0,29	0,15	0,12	-0,06	İki Yönlü Ticaret Vardır
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	0,57	0,45	0,53	0,49	0,53	0,55	0,59	0,55	0,46	0,44	0,56	0,56	İki Yönlü Ticaret Vardır
2520	Plastik ürünleri	0,16	0,21	0,24	0,23	0,25	0,23	0,26	0,33	0,29	0,29	0,34	0,36	İki Yönlü Ticaret Vardır
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	0,19	0,27	0,27	0,53	0,76	0,94	0,61	0,46	0,75	0,73	0,74	0,34	İki Yönlü Ticaret Vardır
2710	Demir-çelik ana sanayi	0,88	0,60	0,67	0,93	0,33	0,26	0,17	0,13	0,31	0,13	0,03	0,10	İki Yönlü Ticaret Vardır
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	0,15	-0,09	-0,22	-0,12	-0,24	-0,25	3,23	1,81	-0,11	0,56	0,25	0,33	İki Yönlü Ticaret Vardır
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	0,08	0,21	0,31	0,51	0,36	0,55	0,56	0,91	1,04	0,75	0,96	1,00	İki Yönlü Ticaret Vardır
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	0,29	0,59	0,62	0,59	0,53	0,71	0,44	0,54	0,53	0,40	0,51	0,50	İki Yönlü Ticaret Vardır
2921	Tarım ve orman makineleri	0,15	0,38	0,70	0,41	0,56	0,84	2,70	2,41	1,53	0,84	2,57	7,67	İki Yönlü Ticaret Vardır
2923	Metalurji makineleri	0,21	0,84	0,22	0,34	0,11	0,18	4,66	0,98	3,52	0,10	0,12	1,14	İki Yönlü Ticaret Vardır
2924	Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	0,18	0,06	0,82	-0,02	0,09	0,03	0,05	0,17	0,02	0,02	0,21	0,00	İki Yönlü Ticaret Vardır
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	0,38	0,01	0,08	0,09	0,29	0,57	0,57	0,44	0,46	0,18	0,28	1,03	İki Yönlü Ticaret Vardır
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	0,54	0,67	0,60	0,72	0,49	0,65	0,74	0,81	0,79	0,71	1,25	1,49	İki Yönlü Ticaret Vardır
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	0,68	1,91	1,18	3,28	3,08	2,41	2,26	2,44	2,11	1,34	2,51	1,97	İki Yönlü Ticaret Vardır
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	0,13	0,32	0,35	0,27	0,12	1,18	0,01	-0,05	-0,15	-0,23	-0,15	-0,20	İki Yönlü Ticaret Vardır
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	0,03	0,09	0,05	0,01	0,03	0,00	-0,01	0,07	0,18	0,10	0,13	0,17	İki Yönlü Ticaret Vardır

		2007-2018 Yılları İzmir İli İki Yönlü Ticaret													
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	DURUM	
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	5,21	37,14	-0,10	0,10	0,15	0,17	-0,11	0,03	0,95	28,54	-0,05	-0,13	İki Yönlü Ticaret Vardır	
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	0,03	0,27	-0,18	-0,08	0,12	1,43	4,57	0,65	0,89	0,16	2,12	4,57	İki Yönlü Ticaret Vardır	
3693	Spor malzemeleri	0,42	0,47	0,18	0,27	0,66	0,77	0,40	0,29	0,26	0,89	1,58	2,26	İki Yönlü Ticaret Vardır	
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	0,40	0,50	0,70	0,89	1,01	1,01	1,17	1,54	0,83	0,49	0,51	0,79	İki Yönlü Ticaret Vardır	
111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	0,51	0,41	0,57	0,59	0,63	0,83	0,54	0,56	0,72	0,98	0,59	1,16	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1421	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	0,52	0,50	0,58	0,38	0,44	0,44	0,38	0,44	0,65	0,42	-0,18	-0,21	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	0,52	0,44	0,15	0,12	0,11	0,43	0,10	0,12	0,12	0,57	0,64	1,79	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	0,46	0,32	0,18	0,12	-0,03	-0,05	-0,01	0,49	0,90	0,38	0,76	1,34	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	0,15	0,19	0,07	0,10	0,09	-0,01	-0,02	-0,03	-0,05	-0,06	-0,06	-0,07	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	0,43	0,36	0,88	0,40	0,42	0,15	0,21	0,30	0,37	0,52	1,16	0,60	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1553	Bira ve malt	-0,12	-0,10	-0,04	0,30	0,46	0,83	3,88	2,72	3,04	2.318,11	1.847,36	77,51	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	0,28	0,24	0,36	0,30	0,29	0,27	0,16	0,16	0,11	0,15	0,08	0,01	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	0,57	0,33	-0,06	0,07	0,22	0,32	0,18	-0,05	0,18	0,08	0,23	-0,04	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	0,27	0,27	0,10	0,06	-0,02	0,05	-0,04	-0,02	-0,08	-0,17	-0,13	-0,15	İki Yönlü Ticaret Vardır	
1911	Dabaklanmış deri	1,55	1,22	0,58	0,42	0,24	0,16	0,19	0,12	0,05	0,08	0,00	-0,01	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	0,26	-0,04	-0,12	-0,09	0,00	0,04	-0,05	0,13	0,19	0,31	-0,04	-0,09	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	0,00	0,12	0,03	-0,05	0,01	0,24	0,18	0,50	0,69	0,71	0,32	0,11	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	0,15	0,15	0,25	0,22	0,14	0,03	0,01	-0,05	-0,12	-0,10	-0,11	-0,10	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	0,19	0,18	0,22	0,46	0,33	0,35	0,31	0,41	0,41	0,26	0,19	0,20	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2221	Basım	0,69	0,31	0,30	0,28	0,20	0,07	-0,02	-0,05	-0,01	-0,07	-0,11	-0,03	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2222	Basımla ilgili hizmetler	1,43	1,21	0,54	0,76	0,88	0,32	0,25	0,40	0,38	0,29	0,50	0,23	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	0,56	0,65	0,50	0,52	0,20	0,49	0,51	0,33	0,53	0,61	0,60	0,61	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	0,01	0,00	-0,08	0,01	-0,03	0,02	0,17	0,06	0,05	0,04	0,03	-0,06	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2422	Boya, vernik vb.kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	0,39	0,51	0,68	0,42	0,34	0,38	0,38	0,43	0,55	0,50	0,17	0,17	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	0,05	0,02	0,02	0,04	0,19	0,03	0,08	-0,03	-0,01	-0,08	-0,20	-0,20	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	0,33	0,21	0,19	0,23	0,27	0,34	0,35	0,30	0,38	0,34	0,36	0,21	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2519	Diğer kauçuk ürünleri	0,91	0,81	0,67	0,71	0,89	0,91	0,69	0,58	0,65	0,59	0,32	0,22	İki Yönlü Ticaret Vardır	
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	0,53	0,25	0,15	0,16	0,15	0,09	0,12	0,16	0,14	0,12	0,10	0,12	İki Yönlü Ticaret Vardır	

2007-2018 Yılları İzmir İli İki Yönlü Ticaret														
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	DURUM
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	0,53	0,28	0,16	0,23	-0,08	-0,17	-0,12	-0,18	-0,04	-0,23	0,57	0,01	İki Yönlü Ticaret Vardır
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	0,55	0,40	0,41	0,36	0,33	0,39	0,42	0,43	0,48	0,42	0,49	0,35	İki Yönlü Ticaret Vardır
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	0,61	0,37	0,23	0,76	0,14	0,00	0,21	0,12	-0,14	-0,14	-0,06	-0,05	İki Yönlü Ticaret Vardır
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	0,48	0,30	0,18	0,14	0,43	0,21	0,76	0,67	0,42	0,10	0,01	-0,09	İki Yönlü Ticaret Vardır
2919	Diğer genel amaçlı makineler	0,66	0,73	0,58	0,48	0,75	0,49	0,52	0,65	0,71	0,60	0,55	0,42	İki Yönlü Ticaret Vardır
2922	Takım tezgahları	0,58	0,33	0,25	0,45	0,27	0,35	0,23	0,22	0,19	0,38	0,26	0,28	İki Yönlü Ticaret Vardır
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	0,38	0,49	0,42	0,13	0,14	0,31	0,20	0,21	0,16	0,26	0,38	0,04	İki Yönlü Ticaret Vardır
2929	Diğer özel amaçlı makineler	0,08	0,16	0,10	0,03	0,16	0,08	0,01	0,01	0,13	0,08	0,01	0,02	İki Yönlü Ticaret Vardır
3110	Elektrik motoru, jeneratör, trasformatörler	3,29	1,29	0,72	1,62	1,03	-0,05	-0,06	0,08	-0,05	0,09	0,15	0,00	İki Yönlü Ticaret Vardır
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	0,77	0,44	0,46	0,39	0,40	0,42	0,34	0,33	0,33	0,40	0,21	0,17	İki Yönlü Ticaret Vardır
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	0,49	0,43	0,34	0,36	0,17	0,24	0,27	0,13	0,20	0,17	0,10	-0,03	İki Yönlü Ticaret Vardır
3530	Hava ve uzay taşıtları	0,22	8,29	0,02	0,33	-0,21	-0,23	-0,02	-0,10	0,45	-0,06	-0,24	-0,19	İki Yönlü Ticaret Vardır
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	0,10	0,59	0,13	0,00	0,08	0,23	5,53	3,30	1,40	1,76	1,51	1,77	İki Yönlü Ticaret Vardır
1920	Ayakkabı	-0,15	-0,05	0,04	0,17	0,17	0,50	0,54	1,03	0,70	0,60	0,72	0,90	İki Yönlü Ticaret Vardır
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	-0,01	-0,10	-0,07	-0,01	0,03	0,42	1,10	0,61	0,59	0,84	0,49	0,45	İki Yönlü Ticaret Vardır
2811	Metal yapı malzemeleri	-0,11	0,06	0,11	0,06	-0,07	0,07	0,00	0,08	0,29	-0,15	0,02	0,03	İki Yönlü Ticaret Vardır
113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	-0,05	-0,05	-0,12	-0,10	-0,15	-0,14	-0,13	-0,15	-0,15	-0,15	-0,16	-0,15	İki Yönlü Ticaret Yoktur
122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	-0,24	-0,24	-0,23	-0,22	-0,23	-0,22	-0,08	-0,10	-0,06	-0,20	-0,08	0,27	İki Yönlü Ticaret Yoktur
500	Balıkçılık	-0,25	-0,24	-0,24	-0,22	-0,20	-0,21	0,15	0,24	0,02	-0,22	-0,17	-0,12	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1020	Linyit	-0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1310	Demir cevheri	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	12,77	44,49	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1320	Demir dışı metal cevherleri	-0,01	0,65	0,10	-0,19	-0,25	-0,25	-0,23	-0,23	-0,22	-0,25	-0,25	-0,21	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	-0,20	-0,19	-0,18	-0,21	-0,21	-0,21	-0,21	-0,21	-0,22	-0,22	-0,17	-0,15	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1422	Tuz	-0,20	-0,23	-0,23	-0,22	-0,12	0,55	2,02	1,80	0,11	-0,22	0,52	2,51	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	-0,17	-0,18	-0,18	-0,17	-0,16	-0,15	-0,15	-0,12	-0,16	-0,16	-0,17	-0,16	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	-0,22	-0,21	-0,20	-0,19	-0,20	-0,20	-0,21	-0,21	-0,22	-0,21	-0,21	-0,21	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	-0,15	-0,09	-0,17	-0,18	-0,17	-0,21	-0,22	-0,20	-0,19	-0,20	-0,14	-0,17	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1554	Alkolüz içecekler, maden ve memba suları	-0,22	-0,22	-0,21	-0,15	-0,20	-0,14	-0,08	0,01	-0,10	-0,19	0,09	-0,24	İki Yönlü Ticaret Yoktur

2007-2018 Yılları İzmir İli İki Yönlü Ticaret														
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	DURUM
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	-0,23	-0,22	-0,22	-0,22	-0,22	-0,22	0,02	0,20	0,02	-0,22	-0,23	-0,23	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1722	Halı ve kilim	-0,20	-0,21	0,71	-0,14	-0,17	0,00	-0,06	-0,17	-0,14	-0,13	0,18	0,38	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	-0,17	-0,18	-0,19	-0,18	-0,17	-0,16	-0,10	-0,05	-0,15	-0,18	-0,19	-0,21	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	-0,23	-0,21	-0,20	-0,18	-0,17	-0,18	-0,16	-0,16	-0,19	-0,20	-0,19	-0,20	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1820	Kürk mamülleri	-0,18	-0,17	-0,13	0,04	-0,09	-0,03	-0,03	0,01	0,15	0,16	0,70	0,97	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavadan ambalajlar	-0,16	-0,14	-0,03	-0,05	-0,05	-0,16	-0,15	-0,10	-0,03	-0,13	-0,04	0,13	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kil ve seramik yapı malzemeleri	-0,24	-0,22	-0,11	-0,13	-0,14	-0,07	-0,14	-0,19	-0,18	-0,21	-0,19	-0,16	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2694	Çimento, kireç ve alçı	-0,24	-0,24	-0,24	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	-0,08	0,27	-0,12	-0,08	-0,21	-0,23	-0,16	-0,20	-0,23	-0,23	-0,24	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2696	Taş	-0,18	-0,10	-0,09	-0,09	-0,08	-0,03	-0,06	-0,09	-0,11	-0,15	-0,19	-0,20	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2812	Tank, sarnıç ve metal muhafazalar	-0,20	-0,18	-0,16	-0,17	-0,10	-0,08	-0,11	-0,05	-0,06	-0,13	-0,10	-0,09	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2927	Silah ve mühimmat	-0,22	-0,20	-0,21	-0,19	-0,18	-0,19	-0,17	-0,06	-0,06	-0,08	-0,12	-0,14	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	-0,07	0,03	0,06	-0,01	0,00	0,02	-0,02	0,05	0,03	0,09	-0,03	0,02	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	-0,21	-0,18	-0,19	1,77	-0,19	-0,21	1,19	0,88	0,93	0,47	1,41	2,49	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3610	Mobilya	-0,17	-0,15	-0,13	-0,12	-0,04	-0,06	-0,08	-0,03	-0,05	-0,04	0,03	0,06	İki Yönlü Ticaret Yoktur
4020	Gaz	-	-	-	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-	-	-	İki Yönlü Ticaret Yoktur
121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,24	-0,23	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,21	İki Yönlü Ticaret Yoktur
200	Ormancılık ve tomrukçuluk	-0,19	-0,18	-0,18	-0,21	0,28	0,69	0,41	0,37	0,17	-0,11	-0,21	-0,08	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1010	Maden kömürü	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,21	-0,20	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1030	Turba(turb)	-0,24	-0,10	-0,07	0,08	-0,11	-0,19	-0,25	-0,24	-0,23	-0,24	-0,22	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	-0,11	-0,12	0,44	0,10	-0,11	0,21	0,19	0,20	0,05	0,00	-0,14	-0,06	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1533	Hazır hayvan yemleri	0,00	-0,10	-0,14	-0,13	-0,14	-0,17	-0,18	-0,20	-0,20	-0,19	-0,23	-0,24	İki Yönlü Ticaret Yoktur
1542	Şeker	-0,22	-0,25	-0,25	-0,11	10,12	-0,02	0,23	10,51	84,60	-	-	93,51	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2010	Kereste ve parke	-0,18	-0,20	-0,23	-0,24	-0,21	-0,24	-0,22	-0,23	-0,17	-0,18	-0,20	-0,15	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayımlar	-0,15	-0,16	-0,15	-0,05	-0,09	-0,13	-0,11	0,12	-0,17	-0,15	-0,12	-0,14	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2212	Gazete, dergi ve süreli yayımlar	-0,03	0,02	-0,15	-0,25	-0,23	-0,22	-0,08	-0,24	-0,25	-0,05	0,33	1,08	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2213	Plak, kaset vb.	-0,23	-0,22	-0,13	0,04	-0,12	0,21	-0,04	-0,15	-0,10	0,28	0,00	-0,16	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2219	Diğer yayımlar	-0,15	-0,16	-0,04	-0,10	0,54	0,18	1,25	-0,02	-0,12	-0,12	-0,12	-0,14	İki Yönlü Ticaret Yoktur

2007-2018 Yılları İzmir İli İki Yönlü Ticaret														
ISIC	ISIC adı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	DURUM
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	-0,23	-0,21	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,23	-0,24	-	-0,25	-0,25	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2310	Kok firmı ürünleri	-	-0,25	-0,25	-	-	-	0,24	-	-0,25	-	-	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	-0,04	0,02	-0,08	-0,11	-0,05	0,00	0,05	-0,05	-0,07	-0,10	-0,09	-0,14	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2330	Nükleer yakıt	-0,25	-0,25	-0,25	-0,23	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,24	-0,21	-0,25	0,16	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	-0,05	-0,16	-0,18	-0,13	-0,04	-0,19	-0,16	-0,16	-0,09	-0,23	0,30	-0,14	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasallar	-0,06	-0,06	-0,09	-0,07	-0,04	-0,03	-0,08	-0,08	-0,08	-0,02	-0,16	-0,18	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2430	Suni ve sentetik elyaf	-0,22	-0,22	-0,23	-0,16	-0,13	-0,17	-0,12	-0,05	-0,03	-0,09	-0,24	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2511	İç ve dış lastik	0,10	-0,11	-0,14	-0,18	-0,21	-0,21	-0,23	-0,22	-0,23	-0,24	-0,24	-0,24	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2610	Cam ve cam ürünleri	-0,08	-0,13	-0,07	-0,07	-0,13	-0,13	-0,14	-0,03	0,05	0,11	0,09	0,05	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	-0,14	-0,22	-0,21	-0,22	-0,21	-0,18	-0,16	-0,22	-0,20	-0,18	-0,24	-0,22	İki Yönlü Ticaret Yoktur
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	-0,07	-0,11	-0,14	-0,13	-0,12	-0,13	-0,07	-0,10	-0,08	-0,06	-0,15	-0,18	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	-0,05	-0,13	-0,17	0,05	-0,06	0,04	-0,04	0,16	0,00	0,17	0,00	0,01	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3140	Akümülatör, pil ve batarya	-0,19	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	-0,22	-0,20	0,08	0,09	-0,23	-0,24	-0,21	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	-0,17	-0,15	-0,15	-0,19	-0,20	-0,20	-0,19	-0,19	-0,17	-0,15	-0,15	-0,15	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	-0,20	-0,23	-0,24	-0,16	-0,15	-0,04	-0,19	-0,18	-0,13	-0,16	-0,19	-0,15	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3220	Radio ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	0,19	0,05	-0,12	0,02	-0,18	-0,12	0,10	-0,07	-0,06	0,71	-0,18	0,45	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	-0,17	-0,16	-0,20	-0,19	-0,18	0,20	-0,15	-0,18	-0,07	-0,05	-0,14	-0,11	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	-0,03	0,12	-0,01	0,04	0,02	-0,04	-0,04	-0,04	-0,11	-0,03	-0,14	-0,16	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	-0,17	-0,19	-0,14	-0,21	-0,21	-0,21	-0,18	-0,18	-0,14	-0,19	-0,19	-0,20	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3330	Saat	-0,13	-0,21	-0,19	-0,24	-0,11	-0,24	-0,22	-0,20	-0,21	-0,23	-0,23	-0,23	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	-0,05	-0,20	-0,20	-0,14	-0,14	-0,18	-0,14	-0,17	-0,16	-0,06	0,00	-0,07	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3511	Gemi	0,26	-0,08	-0,05	-0,21	-0,08	0,20	-0,18	-0,19	0,26	-0,20	-0,22	0,01	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	0,04	-0,25	-0,24	-0,25	-0,25	-0,19	-0,24	-0,23	-0,25	-0,04	3,48	-0,22	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3591	Motosiklet	-0,02	0,04	-0,18	-0,20	-0,16	-0,11	-0,16	-0,14	-0,09	0,19	0,14	0,07	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	-0,07	0,10	0,16	0,63	0,14	0,04	-0,07	-0,22	-0,24	-0,23	-0,22	-0,19	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3692	Müzik aletleri	-0,18	-0,21	-0,22	-0,24	-0,23	-0,24	-0,24	-0,24	-0,23	-0,23	-0,22	-0,22	İki Yönlü Ticaret Yoktur
3694	Oyun ve oyuncak	0,32	-0,11	-0,13	-0,06	-0,18	-0,15	-0,21	-0,21	-0,16	-0,19	-0,23	-0,24	İki Yönlü Ticaret Yoktur
5149	Atık ve hurdalar	-0,15	-0,18	-0,16	-0,14	-0,14	-0,13	-0,19	-0,16	-0,16	-0,13	-0,18	-0,13	İki Yönlü Ticaret Yoktur
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	-0,23	-0,14	-0,04	9,05	-0,22	-0,24	17,74	-0,25	-0,25	-0,25	0,08	-0,16	İki Yönlü Ticaret Yoktur
7494	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	-0,02	0,05	-0,16	-0,25	-0,25	-0,25	-0,12	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
9211	Sinema ve video filmleri yapımı ve dağıtımı	-0,16	-0,16	-	-	-	-	-	-0,25	-	-	-	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
9302	Berber, kuaför ve güzellik salonlarının faaliyetleri	-	-0,25	-	-	-0,25	-	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-	-	İki Yönlü Ticaret Yoktur
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	-0,20	-0,22	0,01	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,24	-0,25	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur
9999	Gizli veri	-	-	-	-	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	İki Yönlü Ticaret Yoktur